1844

LEEUWARDER COURANT

DINGSDAG den 19 MAART.

AANKONDIGING.

De Staatsraad, Gouverneur van Vriesland, brengt, bij deze, ter kennis van de daarbij belanghebbenden, dat, op heden, bij Heeren Gedeputeerde Staten der Provincie heeft plaats gehad:

a. de *veertiende* Uitloting uit de Negotiatie groot *f* 300,000,00, ten laste van de provincie *Vriesland*, ter gedeeltelijke bestrijding der kosten van den aanleg des Straatwegs van *Leeuwarden* naar de grensscheiding met de provincie *Groningen*, goedgekeurd bij Zijner Majesteits besluit van den 16 Maart 1829, no. 4;

b. de derde Uitloting uit de Negotiatie groot *f* 80,000,00, ten laste van de provincie *Vriesland*, tot vinding der kosten van den aanleg des Straatwegs van *Steenhardsterbrug* tot aan *Gerkesbrug* bij *Visvliet*, goedgekeurd bij Koninklijk besluit van den 14 September 1839, no. 81, en

c. de Uitloting uit laatstgenoemde Negotiatie van een kapitaal van *f* 1000,00, waarmede de aflossing voor het jaar 1844, door de Heeren Staten dezer Provincie is verhoogd geworden, krachtens de daartoe bij het Plan van geldleening voorbehoudene bevoegdheid, en dat, bij die gelegenheid zijn uitgeloot:

a. uit de Negotiatie groot *f* 300,000,00 de navolgende *vier en twintig* aandeelen, uitmakende een kapitaal van *twaalf duizend* Gulden, als:

No. 43, 51, 103, 161, 177, 183, 201, 240, 264, 265, 288, 306, 319, 324, 328, 414, 417, 418, 445, 460, 489, 516, 526 en 575;

b. uit de Negotiatie van *f* 80,000,00 *vier aandeelen*, voor de gewone aflossing, uitmakende een kapitaal van *vier duizend* Gulden, als:

No. 26, 62, 67 en 72;

c. uit dezelfde Negotiatie voor de buitengewone aflossing *één aandeel*, uitmakende een kapitaal van *een duizend* Gulden, als: no. 14, waarvan de voor de gewone aflossingen uitgetrokken nummers betaalbaar zijn op den eersten Julij 1844, terwijl het voor de buitengewone of de verhoogde aflossing uitgetrokken nummer 14 ingevolge het plan van Negotiatie, betaalbaar zal zijn op den eersten October 1844.

Leeuwarden,
den 14 Maart 1844.

De Staatsraad, Gouverneur,
VAN SIJTZAMA.

De middelprijzen van de *in-* en *uitlandsche Tarwe* en *Rogge*, waarnaar de zetting van den prijs van het *Tarwe-*, *Rogge-* en *Zwitserschbrood* moet worden geregeld, zijn op de markt van Vrijdag den 15 Maart 1844, te *Leeuwarden*, geweest als volgt:

Van de *Tarwe* per mudde . . . . *f* 8,81.
Van de *Rogge* per last . . . . - 163,50.

Leeuwarden, den 18 Maart 1844.

De Staatsraad, Gouverneur van Vriesland,
VAN SIJTZAMA.

BEKENDMAKING.

Burgemeester en Wethouders der stad Leeuwarden,

Gelezen hebbende eene missive van den Heer Staatsraad, Gouverneur dezer Provincie, dd. 16 Maart ll, 1ste afd. no. 445, brengen, bij deze, ter kennis van de Ingezetenen, dat in het uitnoodigingsbillet, tot deelneming in de Geldleening, uitgeschreven bij de wet van den 6 Maart 1844, (Staatsblad no. 14), eene drukfout is ingeslopen, hierin bestaande, dat in gezegd billet, in de tweede zinsnede van de voorlaatste alinea gelezen wordt: „dat de inschrijvers hunne „deelneming ook kunnen overbrengen in vrijwillige bijdrage, mits tot geen „*minder* bedrag dan van dertig ten honderd der Inschrijving;" — dat voor dit woord *minder* moet gelezen worden *ander*, en dat alzoo de sluitrede is: mits geen *ander* bedrag dan van dertig ten honderd der inschrijving.

Leeuwarden,
den 16 Maart 1844.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,
VAN BOELENS
Ter ordonnantie van dezelven,
M. S. DE WAL.

De Militie Raad over de Kantons 1 — 8 in Vriesland, brengt bij deze ter kennis van de belanghebbenden, dat de 2de zitting, bestemd tot het aanhooren en beslissen van de reclames der Lotelingen van 1844, uit de onderscheidene Gemeenten van de gemelde Kantons, gehouden zal worden op het Stadshuis binnen *Leeuwarden*, op de navolgende dagen en uren:

Franekeradeel, ...	op Donderdag den 28 Maart 1844	voormiddags	9	ure.
Menaldumadeel, ...		———	10	—
Leeuwarderadeel, ..		middags	12	—
Leeuwarden, ...	— Zaturdag den 30 Maart 1844	voormiddags	9	—
Tietjerksteradeel, ..	— Maandag den 1 April 1844	voormiddags	9	—
Achtkarspelen, ...		———	11	—
Kollumerland, ...		namiddags	12½	—
Dockum, ...	— Dingsdag den 2 April 1844	voormiddags	9	—
Schiermonnikoog, ..		———	10	—
Ameland, ...		———	11	—
Oostdongeradeel, .	— Woensdag den 3 April 1844	voormiddags	9	—
Dantumadeel, ...		———	10½	—
Westdongeradeel, ..		middags	12	—
't Bildt, ...	— Donderdag den 4 April 1844	voormiddags	9	—
Ferwerderadeel, ...		———	11	—
Harlingen, ...	— Zaturdag den 6 April 1844	voormiddags	9	—
Barradeel, ...		———	11	—
Franeker, ...		namiddags	12½	—

Wordende de belanghebbenden al verder verwittigd, dat al degenen, welke vermeenen mogten regt op vrijstelling te hebben, *voor den Raad moeten verschijnen*, doch dat de zoodanigen, welke geene belangen van dien aard hebben in te brengen, niet behoeven te compareren, zullende deze gehouden worden, geenerhande reden tot vrijstelling te hebben en finaal voor de dienst blijven gedesigneerd.

Leeuwarden,
den 15 Maart 1844.

De Militie-Raad voornoemd,
VAN LIMBURG STIRUM.
Ter ordonnantie van dezelve,
HOEGEN.

Vrijwillige Geldleening tegen drie ten honderd.

De Agent van 's Rijks Schatkist te *Leeuwarden* brengt, bij deze, ter kennis van de Ingezetenen, dat, ter uitvoering der Wet van den 6 Maart 1844 (Staatsblad no. 14), houdende vaststelling eener buitengewone belasting op de bezittingen, en daarmede gepaard gaande vrijwillige Geldleening en bijdrage, van Maandag den 18 tot en met Dingsdag den 26 Maart e. k., ten zijnen Kantore in de Groote Kerkstraat, als ook, ten gerieve der Ingezetenen, in eene der lokalen van het Raadhuis, daartoe door den Edel Achtbaren Heer Burgemeester dezer Stad welwillend afgestaan, van des morgens 10 tot 's namiddags 3 uur, twee inschrijvings registers zullen worden geopend als:

Een voor de deelneming in de vrijwillige leening, vermeld in Art. 1 tot 10 van bovengenoemde Wet, voor sommen van *f* 50 en de veelvouden van dien; en

Een voor de inschrijving, tot vrijwillige bijdrage, bij Art. 12 tot 14 der Wet breeder omschreven, en zulks voor alle sommen, naar welgevallen, mits niet beneden de *f* 20.

Tevens vermeent hij de belastingschuldigen bij deze opmerkzaam te moeten maken op het groot belang, dat er, zoo wel voor het algemeen, als voor ieder hunner, in het bijzonder in gelegen is, dat deze leening worde volgeteekend, als kunnende hij, namens Zijne Excellentie den Minister van Financien de stellige verzekering geven, *dat de belasting zal doorgaan, zoo de geldleening en vrijwillige bijdrage niet* GEHEEL *volteekend worden*, en dat alsdan de nadeelige gevolgen, daaraan verbonden, niet zullen kunnen worden vermeden.

Een iegelijk kwijte zich dan ten dezen van zijnen pligt, — niemand denke dat, buiten zijne medewerking, de leening wel zal worden volgeschreven, want de som die gevorderd wordt is groot; en om die te verkrijgen zullen zeer vele kleine sommen moeten worden bijgedragen; — terwijl in geval van mislukking, ieder nalatige het aan zich zelf zal te wijten hebben, dat hij ruim een vierde gedeelte meer zal moeten betalen, dan anders het geval zoude zijn geweest, zoodat eens ieders pogingen volstrekt noodig zullen zijn, om tot het ten dezen gewenschte doel te geraken.

Leeuwarden, den 13 Maart 1844.

De Agent voornoemd,
VAN BURMANIA RENGERS.

SNEEK, den 16 Maart 1844. De Agent van 's Rijks Schatkist te *Sneek*, verwittigt de belanghebbenden, dat naar aanleiding der wet van 6 Maart jl. ten zijnen Kantore gelegenheid zal zijn, tot INSCHRIJVING in de VRIJWILLIGE GELDLEENING en BIJDRAGE, gedurende Maandag den 18 tot en met Dingsdag den 26 Maart aanstaande, van 9 tot 1 ure des middags.

ENGELAND.

LONDEN, *den* 11 *Maart.* In de *Singapore Free Press* leest men:

Wij vernemen dat de Hollanders hunne vlag geheschen hebben en in allerlij hunnen invloed uitbreiden over de twee vruchtbare eilanden Bali en Lombok, op het eerstgenoemde dezer twee eilanden, en wel in de haven Badong legt de Nederlandsche Handelmaatschappij uitgestrekte gebouwen aan. Die gebouwen zullen eene ruimte van over de twee vierkante morgen lands beslaan, terwijl gemelde maatschappij van den Rajah van Badong al de inkomende regten van dat distrikt gepacht heeft. Ook hebben de Hollanders sedert de laatste twaalf maanden een der Rajah's bewogen om eenen Franschman alsmede eenen Engelschman, die zich aldaar bevonden, te beletten om met de ingezetenen handel te drijven of zelfs om op het eiland te blijven, alhoewel deze lieden aanboden om de regten te betalen en zich aan de wetten des lands te onderwerpen. De Engelschman, die drie jaren achtereen op het eiland had gewoond, werd niet alleen verboden om op het eiland te blijven, doch hij werd zelfs met geweld naar Java overgebragt en aldaar ruim eene maand gevangen gehouden. Wij hopen dat de Regering dienaangaande een onderzoek zal verordenen; want zoo onze berigten, gelijk wij daaraan niet twijfelen, naauwkeurig zijn, is het gebeurde van eenen waarlijk buitengewonen aard.

FRANKRIJK.

PARIJS, *den* 12 *Maart.* Blijkens eene telegrafische depêche uit Spanje is Alicante met deszelfs garnizoen tegen het insurgentenhoofd *Bonet* opgestaan, die de vlugt genomen heeft. De stad en het fort bevinden zich in handen der koninklijke troepen. Uit Madrid wordt gemeld, dat de Koningin en hare zuster den 5den naar Aranjuez zijn vertrokken.

— Men verhaalde heden ter beurze, dat het gouvernement aan de kamers eene geldleening van 500 millioen zoude voorstellen, voor den aanleg van Spoorwegen, welke leening 4 pCt interest geven en aflosbaar wezen zoude bij seriën en premiën; wij weten niet of deze geruchten op waarheid zijn gegrond, en twijfelen er zelfs aan, want zulks zoude onmisbaar daling op de openbare fondsen hebben te weeg gebragt.

NEDERLANDEN.

'sGRAVENHAGE, *den* 15 *Maart.* Het gerucht wil hier dat, op een van de laatste dagen der discussien over de leening- en belastingwet, of altans omstreeks dien tijd, eene commissie uit Amsterdam zich in deze residentie bevonden zou hebben, ten einde zich met den Koning te onderhouden, doch dat Z. M. toen raadzaam geacht heeft haar niet te ontvangen, en dat dit eene der redenen zijn zou, waarom Hoogstdezelve zich nu, na de aanneming en promulgatie dier wet, naar de hoofdstad begeeft. Evenzeer moet het als niet meer dan een loopend gerucht aangemerkt worden, hoe men hier verhaalt dat men te Amsterdam bereids voor eene deelneming van veertig millioenen, en te Rotterdam voor eene deelneming van twintig millioenen, in de vrijwillige geldleening, verzekerd zou wezen. Mogt dit ook al waar zijn, dan nog zou het niemand tot eene valsche gerustStelling mogen strekken, dat die leening wel zonder zijne medewerking zou worden volteekend, naardien de gemelde sommen, welke dan denkelijk meestal van groote huizen afkomstig zouden wezen, nog slechts nagenoeg de helft van het gevorderde bereiken.

AMSTERDAM, *den* 16 *Maart.* Gisteren avond is Z M. de Koning, met eenen buitengewonen spoortrein, na den laatsten gewonen trein van 's Gravenhage vertrokken en omstreeks elf ure bij deze stad aangekomen. Aan het station buiten de Willemspoort, hetwelk met al de ontstokene gasvlammen verlicht was, werd Z. M. door de heeren *Serrurier* en *Gerken*, president en secretaris van het bestuur der maatschappij, ontvangen, binnen de poort door eene vrij talrijke volksmenigte met hartelijk gejuich begroet en aan het paleis door Z. Ed. Achtb. den heer Burgemeester opgewacht.

In den loop van den ochtend heeft heden Z. M. gehoor verleend aan ettelijke militaire en burgerlijke beambten, als ook particulieren, die verzocht hadden tot hetzelve toegelaten te worden.

Ten een ure heeft zich de staf-muzijk der schutterij op den Dam verzameld, en aldaar eenen tijd lang onderscheidene muzijkstukken uitgevoerd.

Dezen middag zal er op het paleis een diner van 30 à 35 couverts gehouden worden.

Des avonds zal Z. M. den schouwburg met Hoogstdeszelfs tegenwoordigheid vereeren.

Men verneemt, dat ook Z. Exc. de heer Minister van Financien *van Hall*, in den loop van gisteren, binnen deze stad is aangekomen.

— Naar men verneemt is Z. M. voornemens morgen ochtend de godsdienstoefening bij te wonen in de Nieuwe Kerk, onder het gehoor van Do. *Wolterbeek*.

GRONINGEN, *den* 14 *Maart.* De berigten uit het Westerwolsche, ten aanzien van den hoogen waterstand en de reeds plaats gehad hebbende doorbraken, zijn treurig en onrustwekkend.

Het water in de rivier de Aa is thans hooger, dan in den winter van 1841 op 1842.

Onderscheidene doorbraken zijn reeds ontstaan, als in den Sellingerdijk, en mede tusschen de Wedder Es en Hongerige Wolf, in den weg aan het einde van den Ossendijk, en in het zoogenoemde Boschpad, tusschen Wedde en het Wedderveer, zoodat de geheele Weddermarkt en het terrein om en in Wedde geïnnundeerd is tot aan den zoogenoemden Zodendijk achter Vriescheloo. Van de Hongerige Wolf tot aan het gehucht Veele is de waterkeering op meerdere plaatsen geheel weggespoeld. Hier en elders, zoo als langs den weg van Vlagtwedde naar Bourtange, is de passage geheel gestremd.

Volgens latere berigten is almede de bovenvermelde zoogenoemde Zodendijk bezweken, waardoor zich het water op het dorp Vriescheloo uitstort. Het moet als nu gekeerd worden door den dijk, liggende tusschen Bellingewoude en Vriescheloo. Ofschoon wel aan de versterking en het behoud van dien dijk met de meeste inspanning van krachten gewerkt wordt, vreest men echter met reden, dat dezelve, bij het voortdurend ongunstige weder en den harden wind, niet zal bestand zijn tegen het water, waardoor het aanzienlijk dorp Bellingewolde en deszelfs uitgestrekte binnenlanden wederom eene prooi van de golven zouden worden. Ook is men zeer beducht voor de benedendijken langs de rivier de Aa.

Met genoegen heeft men vernomen, dat de kundige en met de plaatselijke gesteldheid zoo zeer bekende provinciale ingenieur *van Essen* zich in Westerwolde bevindt, gesterkt door den adspirant-ingenieur *Hayward* en den in het Westerwoldsche steeds aanwezigen opzigter van den waterstaat *van Rees*, zoodat men vertrouwen mag, dat er niets zal verzuimd worden, wat strekken kan, om verdere geduchte rampen voor te komen.

LEEUWARDEN, *den* 18 *Maart.* Bij Koninklijk besluit van den 12 Maart 1844, no. 61, zijn benoemd tot *afwisselende* leden in de Commissien van voorloopig- en van eind-onderzoek, welke, in ieder belasting-district (of kanton), voor elke Stad of Grietenij in deze Provincie, ingeval de wet van 6 Maart 1844 (Staatsblad no. 14), uitgeschrevene Geldleening à 3 pCt. niet mogt worden volgeteekend, en de buitengewone belasting op de Bezittingen alzoo zal moeten voortgang hebben, ingevolge gezegde wet, behooren werkzaam te zijn, — benevens tot plaatsvervangers van dezelve, ingeval van ziekte of andere voldoende reden van verhindering.

COMMISSIE VAN VOORLOOPIG ONDERZOEK.	COMMISSIE VAN EIND ONDERZOEK.

EERSTE ARRONDISSEMENT.

Eerste Kanton of Belastingdistrict Leeuwarden.

Gemeente Leeuwarden.

COMMISSIE VAN VOORLOOPIG ONDERZOEK.	COMMISSIE VAN EIND ONDERZOEK.
Leden, de Heeren: Mr. Jan Hendrik van Boelens; Hajonides Bolman; Mr. Jentje Cats, Ez.	Leden, de Heeren: Jhr. Mr. Helenus Marinus Speelman Wobma; Johannes Rienstra; Mr Georgius Lambertus Feijens; Dirk Zepes.
Plaatsvervangers, de Heeren: Oeda Petrus Walter; Gerrit Oenes Gorter; Pieter Koumans Smeding.	Plaatsvervangers, de Heeren: Mr. Ciprianus Johannes van der Veen; Hermanus Borggrink; Nicolaas Ijpeij; Ijde de Haan.

Commissie van voorloopig onderzoek.	Commissie van eind onderzoek.

Grietenij Leeuwarderadeel.

Leden, de Heeren: Jhr. Vitus Valerius van Cammingha; Jan Dirks Valkema; Pieter Schelte Brouwer. Plaatsvervangers, de Heeren: Jacob Jans Twijnstra; Jelle Tjebbes Hiemstra; Anne Pieters Hiemstra.	Leden, de Heeren: Joost Sjoerds Greben; Piet Thomas Stornebrink; Cornelis Johannes Hoekstra; Jan Pieters de Vries. Plaatsvervangers, de Heeren: Jacob Andeles Palsma; Doeke Jacobs Deinema; Pieter Reinders Miedema; Pier Dirks Lettinga.

Tweede Kanton of Belastingdistrict Berlikum.

Grietenij Menaldumadeel.

Leden, de Heeren: Georg Frederik Baron thoe Schwartzenberg en Hohenlansberg; Karst Jetses Kalma; Sjoerd Oeinga. Plaatsvervangers, de Heeren: Sjoerd Hettes Westerveld; Jan Popes Wijnia; Mr. Assuerus Quæstius.	Leden, de Heeren: Marten Lammert Dijkstra; Sijberen Sijberens Schuurmans; Johannes Everts Aisma; Frans Andries Gerbens. Plaatsvervangers, de Heeren: Reindert Jans Hoekstra; Sipke Tjittes Olivier; Jan Minnes Kuperus; Klaas Edes Stapensia.

Grietenij 't Bildt.

Leden, de Heeren: Jhr. Tjaard Anne Marius Albert van Andringa de Kempenaer; Rein Douwes van der Zee; Jan Andeles Palsma. Plaatsvervangers, de Heeren: Evert Alders Bekius; Klaas Arjens Wassenaar; Johannes Pieters Hoogland.	Leden, de Heeren: Jhr. Tjaard Anne Marius Albert van Andringa de Kempenaer; Wilke Johannes Roorda; Bienze Pieters Hoogland; Arien Martens Wassenaar. Plaatsvervangers, de Heeren: Evert Alders Bekius; Jacob Cornelis Slim; Klaas de Kuur; Dirk Joukes Bekius.

Derde Kanton of Belastingdistrict Holwerd.

Grietenij Westdongeradeel.

Leden, de Heeren: Johan Sippo Baron van Harinxma thoe Slooten; Watze Hessels Bierma; Hendrik T. Koopmans; Plaatsvervangers, de Heeren: Hartman Dirks Hartmans; Thomas Gosses Heemstra; Reinder de Boer.	Leden, de Heeren: Abe Pieters Hiddema; Abe Willems Idzardi; Petrus Voorhoek de Boer; Reinder U. Dijkstra. Plaatsvervangers, de Heeren: Ids Pieters Idsinga; Cornelis Dirks Hartmans; Jakle R. Bijnsma; Rienk R. Spriensma.

Grietenij Ferwerderadeel.

Leden, de Heeren Jan Albarda; Jan Franzes Galema; Scheltе Kornelis Bouma. Plaatsvervangers, de Heeren Cornelis Gerlofs Jensma; Gosse Gerrits de Boer; Louw Montes Boersma.	Leden, de Heeren Alze Hendriks Kuipers; Jan Pieters Bakker; Louw Ales Olivier; Reinder Pieters de Boer. Plaatsvervangers, de Heeren Anne Klazes Ypeij; Dirk Hendriks Miedema; Jan Dirks Koopmans; Pieter Jaspers Zijlstra.

Ameland.

Leden, de Heeren: Jhr. Daniel Wigbold Crommelin van Heeckeren; Jacob Jans Ridder; Jetse Reins Posthumusz. Plaatsvervangers, de Heeren: Cornelis Pieters Ruigh; Johannes Lolkes Wagenaar; Gabe Jans Scheltema.	Leden, de Heeren: Jan Scheltema; Jacob Oenes de Boer; Sipke Gerbrands de Jong, Jan Sijtzes Tromp. Plaatsvervangers, de Heeren: Job Durks Visser; Cornelis Leenderts Mosterman; Jan Gerbrands Toren; Heere Heeres Scholtz.

Vierde Kanton of Belastingdistrict Dockum.

Gemeente Dockum.

Leden, de Heeren: Willem Roelof van der Weide; Walle Melis van der Werf; Gerrit Jan de Feijfer. Plaatsvervangers, de Heeren: Mr. Johannes Fockema; Jan Frederik Posthuma; Rintje van der Herberg.	Leden, de Heeren: Willem Roelof van der Weide; Hendrik Reins de Ruiter; Rudolphus Haverschmidt; Benediktus van Steenwijk. Plaatsvervangers, de Heeren: Mr. Johannes Fockema; Joannes Josephus Aloijsius Schmeltz; Hendrik Julianus Andræ, Jan Pieters Helder.

Grietenij Oostdongeradeel.

Leden, de Heeren: Mr. Schelte Baron van Heemstra; Uilke IJmes Sliemsma; Fetze Eelkes Meindersma. Plaatsvervangers, de Heeren: Pieter Helder; Jan Gerrits Kingma; IJpe Engberts Botma.	Leden, de Heeren: Gerrit Jacobs Sinia; Engbert IJpes Botma; Pieter Cornelis Wobma; Tjeerd Sijbinga. Plaatsvervangers, de Heeren: Jan Jans Alberda; Siebe Douwes Meindersma; Feije Jans Dijkstra; Former Thomas Wiersma.

Kollumerland en Nieuw Kruisland.

Leden, de Heeren: Louis Caspard Adrien Graaf van Limburg Stirum; Heine Lubbes Klaver; Age Tjepke Ruurd Sixma Baron van Heemstra. Plaatsvervangers, de Heeren: Klaas Ritsma; Jan Brons; Cornelis Thijssens van der Laan.	Leden, de Heeren: Hendrikus Eskes; Elze Pieters Sikkema; Hermanus Klugkist Hesse; Jacob Louws Wiersma. Plaatsvervangers, de Heeren: Jelte Ennes Wiersma; Sjoerd Weersma; Hijlle Willems Swart; Albert Douwes Beintema.

Grietenij Dantumadeel.

Leden, de Heeren: Jan Minnes Minnema; Sietze Feikes de Boer; Douwe Jan Vincent Baron van Sijtzama. Plaatsvervangers, de Heeren: Jan Cornelis Helder; Hedman Tjeerds Annema; Klaas Aukes van Kleffens.	Leden, de Heeren: Jan Minnes Minnema; Halbe Halbes Halbesma; Klaas Andries Sikkema; Jacob Doedes Laverman. Plaatsvervangers, de Heeren: Reitze Deddes Dijkstra; Johannes Martens Kingma; Herke IJpes Viersen; Luitzen Franciscus Antonides.

Schiermonnikoog.

Leden, de Heeren Johan Stachouwer; Jacob Prins; Haike Zeitinga. Plaatsvervangers, de Heeren Cornelis Eltjes Hoeksma; Albert Meinders Wielema; Feije Koerkamp.	Leden, de Heeren Johan Stachouwer; Gerrit Gerrits Ruurd Fennenga; Gerrit Schultze, Pieter Colle. Plaatsvervangers, de Heeren Cornelis Eltjes Hoeksma; Melle Fennenga; Hendrik Posthumus; Gerben van der Wal.

Vijfde Kanton of Belastingdistrict Bergum.

Grietenij Tietjerksteradeel.

Leden, de Heeren Jhr. Mr. Hobbo Baard van Sminia; Dirk Ulbes Noordenbos; Pieter Hendriks Smits. Plaatsvervangers, de Heeren Tjalling Haitsma; Douwe Jans Wadman; Hermanus Wilhelmij.	Leden, de Heeren Andries Gerrits Kooistra, Sible Douma; Jhr. Arent Johan van Sminia; Theodorus Marius Theresius Looxma. Plaatsvervangers, de Heeren Pieter Johannes Hellinga; Klaas Cornelis Hoekstra; Wilco Gerrits Reitsma; Hendrik Gerrits Kooistra.

Grietenij Achtkarspelen.

Leden, de Heeren Jhr. Mr. Daniel de Blocq van Haersma de With; Elze Louwes Sikkema; Klaas Reinders Bosma. Plaatsvervangers, de Heeren Pieter Hepkes Buma; Pieter Nannes Hoekstra; Jan Mients Pel.	Leden, de Heeren Dirk Louws Gorter; Cornelis Martinus van Haersma de With; Durk Durks Kuipers; Durk Cornelis Kuipers. Plaatsvervangers, de Heeren Geert Rienks Sijtsma; Nanne Binders Kloosterman; Hendrik Jans Binnema; Bartel Ritskes Kloosterman.

Zesde Kanton of Belastingdistrict Rauwerd.

Grietenij Rauwerderhem.

Leden, de Heeren: Mr. Frans Julius Johan Baron van Heemstra; Doeke Durks Valkema; Ruurd Klazes Nijdam. Plaatsvervangers, de Heeren: Sikke Jeltes Bakker; Jorrit Broers de Boer; Sjerp Wijtzes Offringa.	Leden, de Heeren: Ruurd Aukes Wartena; Atze IJpes Groeneveld; Epke Adema; Jurre Franses Schaafsma. Plaatsvervangers, de Heeren: Sikke Jeltes Bakker; Wieger Henricus Idserda; Durk Hendriks Sijbrandi; Jacob Folkerts Postma.

Grietenij Idaarderadeel.

Leden, de Heeren: Mr. Cornelis Bergsma; Mattheus Jelle Jelles; Geert Pieters Breeksma. Plaatsvervangers, de Heeren: Pieter Sijbrens van der Velde, Klaas Annes Bleeker; Holte Lubartus Lijcklama à Nijeholt.	Leden, de Heeren: Mr. Cornelis Bergsma; Hotze Bontjes Meinsema; Heere Aukes Wartena; Binnert Halbertsma. Plaatsvervangers, de Heeren: Pieter Sijbrens van der Velde; IJpe IJpes de Vries, Klaas Cornelis Nijdam; Jan Klazes van Riesen.

Commissie van voorloopig onderzoek	Commissie van eind onderzoek.

Grietenij Baarderadeel.

Leden, de Heeren: Mr. Wibo Bernhardus Buma; Broer Tjeerds Bakker; Jan Wijtzes Bekker. Plaatsvervangers, de Heeren: Roelof Jacobs Boorsma; Tjitte Ruurds Wijnia; Oene Ekkes Hoogenbrug.	Leden, de Heeren: Geert Rutgers Fopma; Pieter Aukes Sierdsma; Pieter Menzes Boltjes; Jan Jacobs Tjaarda. Plaatsvervangers, de Heeren: Roelof Jacobs Boorsma; Paulus Simons Strikwerda; Keimpe Lieuwes Wijnia; Assuerus Terwisga van Scheltinga.

Zevende Kanton of Belastingdistrict Harlingen.

Gemeente Harlingen.

Leden, de Heeren: Jetze Rodenhuis; Jacob Poelstra; Arius Rodenhuis. Plaatsvervangers, de Heeren: Meile van der Plaats; Siemon Miedema; Sijbrand Tjallingii.	Leden, de Heeren: Cornelis Harmens; Johannes Pottinga; Dirk Fontein, Fz.; Frans van Eysa Tjallingii. Plaatsvervangers, de Heeren: Dirk Kraijer; Luitje van Dijk; Jan Sijbrens IJzenbeek; Philip Adriaan Braams.

Gemeente Franeker.

Leden, de Heeren: Mr. Andries Stinstra; Hille IJpma; Ludolph Reinier Fontein. Plaatsvervangers, de Heeren: Jelle Banga; Gerardus Johannes de Boer; IJme Faber.	Leden, de Heeren: Douwe Feikema; Nicolaas Bogtstra; Broer Sijbes Stellingwerf; Gerben Eekma Stam. Plaatsvervangers, de Heeren: Evert Nicolaas Scheltema; Harmen Kanninga; Broer Lolcama; Ane Buwalda.

Grietenij Franekeradeel.

Leden, de Heeren; Jhr. Julius Matthijs van Beijma thoe Kingma; Gerlof Hessel Heslinga, Albert Pieters Hiemstra. Plaatsvervangers, de Heeren: Minne Douwes Anema; Jan Pieters Draisma; Reinder Jans Rispens.	Leden, de Heeren: Jan Jansen Huidekooper; Jan Johannes Timmer; Pieter S. Anema; Anne K Okkinga. Plaatsvervangers, de Heeren: Watze Louwes Bakker; Durk W. Lemstra; Monze Eeltjes Faber; Foppe Draisma de Vries.

Grietenij Barradeel.

Leden, de Heeren: Hendrik Bonifacius van der Haer; Jan Gerrits Herrema; Siebe Klazes Okkinga. Plaatsvervangers, de Heeren Ane Pieters Anema; Gerlof Freerks Jongma; Jouke A. Hibma.	Leden, de Heeren Jan Rientzes Hiddinga; Leendert Jelmers Tichelaar; Paulus Tolsma; Pieter Arjens Hiemstra. Plaatsvervangers, de Heeren Cornelis Jelles Tjessinga; Jelle Klazes Godijk; Petrus Johannes Wijbrandus Knoll; Jacob J. Burggraaf.

TWEEDE ARRONDISSEMENT.

Eerste Kanton of Belastingdistrict Heerenveen.

Grietenij Schoterland.

Leden, de Heeren Hans Willem de Blocq van Scheltinga; Halbe de Vrieze; Sijbe Tuijmelaar. Plaatsvervangers, de Heeren Mr. Pieter ten Behm Wentholt; Lammert Hessels Zwaagstra; Jan van der Sluis.	Leden, de Heeren Hijlke Durks de Vries; Jan Frankes Wal; Mr. Lollius Adema; Harmanus Hiddinga. Plaatsvervangers, de Heeren Pieter Geerts Sierdsma; Jan Pieters Visser; Mr. Epke Roos van Bienema; Johannes Tjerk Greveling.

Grietenij Ængwirdum.

Leden, de Heeren Willem Hendrik Bouricius van Idema; Mintje Jans van der Velde; Jacob Woutman. Plaatsvervangers, de Heeren Jan Johannes Kelderhuis, Hendrik Hendriks Pijlman, Jr.; Pieter Elzinga.	Leden, de Heeren Roelof Harmens Dam; Ekke van der Meer; Mr. Petrus Brandsma; Gerrit Hendriks Otter. Plaatsvervangers, de heeren Hendrik Willems de Oude; Geert Jans Ruiter; Dirk Berends; Evert Hendriks Wind.

Grietenij Haskerland.

Leden, de Heeren Mr. Pieter Benjamin Johan Vegilin van Claerbergen; Johannes Heeres Borger; Willem Willems. Plaatsvervangers, de Heeren Bauke Pieters Gorter; Sippe Jelles Pekema; Cornelis Tjibbes Witteveen.	Leden, de Heeren Krijn Taconis; Adam Klazes Korf; Jhr. Mr. Coert Lambertus van Beijma thoe Kingma; Jan Jans Rinkes. Plaatsvervangers, de Heeren Hendrik Jans de Vries; Heert Greelts Walstra; Rienk Sijmons Geerts; Fokke Jans Prins.

Grietenij Utingeradeel.

Leden, de Heeren Jhr. Wilco Holdinga Lijcklama à Nijeholt; Hotze Tettes Hofstra; Sipke Murks Bottema. Plaatsvervangers, de Heeren Hotze Piers Piersma; Wouter Piekes van der Meulen; Willem Aukes Vleer.	Leden, de Heeren Hijlke Ruurds Watsema; Bauke Atzes Dijkstra; Johannes Holter, Az.; Jan Jacobs van der Goot. Plaatsvervangers, de Heeren Harmen Wigles v. d. Velde; Gerk Gerks Postma; Sijberen Pieters Hottema, Pz.; Hidde Wijbes van der Ploeg Born.

Tweede Kanton of Belastingdistrict Beetsterzwaag.

Grietenij Opsterland.

Leden, de Heeren Mr. Saco van Teijens; Jan Libbes Bosma; Sieger Koopmans. Plaatsvervangers, de Heeren Heere Andries Andringa; Anne Bouwes Faber; Freerk Oosterbaan.	Leden, de Heeren Jan Alles van der Sluis; Oene van Teijens; Geeuke Willems Sijtsma; Oebele Jacobs Veenland. Plaatsvervangers, de Heeren Heere Andries Andringa; Sake Jans Wijnstra; Sieger Bokkes Schuurmans; Tæke Jeens Tækema.

Grietenij Smallingerland.

Leden, de Heeren Martinus Manger Cats; Lammert Wietzes Brandsma; Sjouke Schiere. Plaatsvervangers, de Heeren Johannes Engberts van der Meulen; Jan Willems Sijtsma; Jan Douma.	Leden, de Heeren Izaak Douma; Hidzer Oenes Sietzema; Pieter Klazes Pel; Broer Reinders Kielstra. Plaatsvervangers, de Heeren Louis Kornelis Landmeter; Joannes Harmens Rinsma, Jan Binnes Bollemaa; Bokke Libbes Bosma.

Derde Kanton of Belastingdistrict Oldeberkoop.

Grietenij Ooststellingwerf.

Leden, de Heeren Jhr. Mr. Georg. Wolfgang Franciscus Lijcklama à Nijeholt; Albert Klazes Dellingbuur; Lambertus Petrus Prins. Plaatsvervangers, de Heeren Hendrik Martens Houtstra; Jan Einzes Koopmans, Ernst Alberts Dijk.	Leden, de Heeren Jhr. Mr. Georg Wolfgang Franciscus Lijcklama à Nijeholt; Joannes Jans Prakken; Harmen Durks Jager; Hillebrand Harms Hartholt. Plaatsvervangers, de heeren Hendrik Martens Houtstra; Jan Klazes Buitenga; Jan Libbes Dijkstra; Jan Geerts Mulder.

Grietenij Weststellingwerf.

Leden, de Heeren Mr. Nicolaas van Heloma; Jelle Jans Gouma; Pier Annes Fabriek. Plaatsvervangers, de Heeren Roelof Gerrits Schulting; Petrus Johannes Scheltinga; Wietze Johannes Hoolsma.	Leden, de Heeren Gerben Oebeles Veenstra; Klaas Hendriks Elzinga; Doede Doedes Breuning; Klaas Harmens Pen. Plaatsvervangers, de Heeren Koop Andries Mulder; Pier Takes Woudsma; Bate A. Krol - Nuttert Jans Gouma.

DERDE ARRONDISSEMENT.

Eerste Kanton of Belastingdistrict Sneek.

Gemeente Sneek.

Leden, de Heeren Steven ten Cate; Andries Born, Mr. Bauke Haga. Plaatsvervangers, de Heeren Izaäk Wouters; Martinus van Gent; Hilarius Jorritsma.	Leden, de Heeren Arnoldus Plechhelmus Bloemen; Willem Oliphier Bruinings; Auke Tjommes Stam; Oene Aukes Bonsma. Plaatsvervangers, de Heeren Hendrik van der Feer; Sjoerd ten Cate, Bz.; Obbe Nammeles Bouma; Meintje Rijkeles Fierstra.

Gemeente IJlst.

Leden, de Heeren Willem Hotzes Ringnalda; Teerdze Eeltjes Holtrop; Sybren Gerbens Rodenburg Plaatsvervangers, de Heeren Jan Walles Oppedijk; Gerrit ten Cate; Rink Bonnes Groeneveld.	Leden, de Heeren Theunes Wijtzes ten Cate; Jan Lolles Steensma; Pieter Klazes de Jong; Jacob Sijbrens van der Velde. Plaatsvervangers, de Heeren Hendrik Broers Stellingwerf; Otte Thomas Schuurmans; Pieter Annes Wijtzes; Hotze Taekes Visser.

Grietenij Wijmbritseradeel.

Leden, de Heeren Mr. Sjuck van Welderen Baron Rengers; Petrus Jacobus de Hoop; Auke Johannes Breeuwsma. Plaatsvervangers, de Heeren Theodorus IJkema; Tjeerd Johannes Rudolphi; Wijtze T. Zijlstra.	Leden, de Heeren Jan Solkes Tromp; Hette Annes Hettema; Atte Piebes de Boer; Age Hijlkes Tromp. Plaatsvervangers, de Heeren Jan Annes Visser; Gerrit Feikes van der Meer; Hinne Jeltes Bakker; Douwe Reins Boersma.

Commissie van voorloopig onderzoek.	Commissie van eind onderzoek.
Tweede Kanton of Belastingdistrict Bolsward.	
Gemeente Bolsward.	
Leden, de Heeren Thomas Hoeksma; Jan Douwes Bouma; IJsbrand Klazes Galama.	Leden, de Heeren Cornelis Simon de Haas; Sjoerd Braunius Oeberius; Hector Lijkiama à Nijeholt; Pieter Mulier.
Plaatsvervangers, de Heeren Cornelis Simons de Haas; Cornelis Jans Westerbaan; Sjoerd Lijclama à Nijeholt.	Plaatsvervangers, de Heeren Mr. Johannes Haitsma Mulier; Jacobus Knor; Hendrik Haatjes van der Werf; Jan Brouwer, Dz.
Grietenij Wonseradeel.	
Leden, de Heeren Christoffel Binkes; Tjeerd Pieters Hijlarides; Sijtze Annes Buma.	Leden, de Heeren Jan Anes Anema; Hans Jans Zijsling; Gosse Lieuwes Bootsma; Anne Klazes Klaver.
Plaatsvervangers, de Heeren Freerk Ymes Tigchelaar; Klaas Sijbes Wiersma; Sjoerd Sibbeles van der Werf.	Plaatsvervangers, de Heeren Wilco Holdinga Tjalling Camstra Baron thoe Schwartzenberg en Hohenlansberg; Pieter Sikkes Postma. Pieter A. Vellinga; Jan Tjeerds Hofstra.
Grietenij Hennaarderadeel.	
Leden, de Heeren Jhr. Idzert Frans van Eijsinga; Sijbren Alles Zandstra; Johannes Uilbes Noordenbos.	Leden, de Heeren Klaas Rintjes Boersma; Sijbren Rienks Sijbrandi; Gabe Fockes Wijnia; Cornelis Reimers Faber.
Plaatsvervangers, de Heeren Ate Sjoerds Ypma; Ypke Heins Gietema: Rintje J. Bosma.	Plaatsvervangers, de Heeren Sjoerd Jans Heeg; Gerrit Meintes Miedema; Ate Klazes Wiersma; Jan Hollander.
Derde Kanton of Belastingdistrict Lemmer.	
Grietenij Lemsterland.	
Leden, de Heeren Wilco van Andringa de Kempenaer; Cornelis Sleeswijk; Machiel Sjoerds Peereboom.	Leden, de Heeren Klaas Kerstes Koopmans; Eling Henrikus Reigersma; Johannes Brandsma; Hendrikus Tulleners.
Plaatsvervangers, de Heeren Albert Meines Klijnsma: Rein Reins Hoekstra; Harmen Johannes Koopmans.	Plaatsvervangers, de Heeren Simon Wiegers Visser; Jacob Jans Oord; Pieter Schotsman; Sierd Meines Klijnsma.
Gemeente Sloten.	
Leden, de Heeren Anne Meinesz; Douwe Bouwes de Jong; Jane Jans Visser.	Leden, de Heeren Tjeerd Jetzes Nijenhuis; Johannes Tækes Landman; Willem de Jong, Kz.; Pieter Harmens Visser.
Plaatsvervangers, de Heeren Jan Eelkes de Jong; Willem Jans van de Wetering; Jan Wiebes Brouwer.	Plaatsvervangers, de Heeren Jan Eelkes de Jong; Hendrik Rinderts Weitsma; Gerrit Fokkes van der Wal; Johan Gerard ten Brink.
Grietenij Doniawerstal.	
Leden, de Heeren Mr. Julius Burmania van Andringa de Kempenaer; Rintje Jolles Landman; Anne Freerks Bokma.	Leden, de Heeren Sible Abes Boersma; Jacob Hepkes Hepkema; Sjoerd Johannes Wierda; Jentje Aukes Douma.
Plaatsvervangers, de Heeren Hessel Donker; Hijlke Jans Dijkstra; Ijke Johannes Swart.	Plaatsvervangers, de Heeren Jetze Klazes de Jong; Gerrit Pieters Boetje; Haitze Wallings Tiersma; Gerrit Lubbers Tjalma.
Grietenij Gaasterland.	
Leden, de Heeren Jhr. Gerard Regnier Gerlacius van Swinderen; Age Michiels Tromp; Jacob Uilkes Wierstra.	Leden, de Heeren Mr. Bavius Antonius van Hijlckama; Lammert Johannes de Jong; Sikke Poppes; Jan Ottes de Jong.
Plaatsvervangers, de Heeren Mr. Bavius Antonius van Hijlckama; Theunis Harmens Bouma; Hendrik Jelles de Vries.	Plaatsvervangers, de Heeren Jan Poppes; Bauke Jans van der Goot; Klaas Johannes Zwart; Hendrik Berends Boersma.
Vierde Kanton of Belastingdistrict Hindeloopen.	
Gemeente Hindeloopen.	
Leden, de Heeren Hendrik Franzes Vrolijk; Sierd Okkes Roosjen; Sijbolt Minzes de Boer.	Leden, de Heeren Hendrik Franzes Vrolijk; Tjeerd Andries Bakker; Sierd Hiddes Sikkes; Pieter Visser.
Plaatsvervangers, de Heeren Pieter Hiddes Sikkes; Anne Gerbens Fekkens; Abe Jochums Kat.	Plaatsvervangers, de heeren Pieter Hiddes Sikkes; Rinke Jacobs van der Veen; Lammert Gerlsma; Klaas Lolles de Vrieze.
Gemeente Workum.	
Leden, de Heeren Carl Troste; Jetze Harmens van Wetzinga; Rinke T. Hoekema.	Leden, de Heeren Klaas Jans Hingst; Wopke Jans Brouwer; Hendrik Jarigs Deinum; Harmen L. Visser.
Plaatsvervangers, de Heeren Hendrik Brunger; Jan Tjerks van der Brug; Jan K. Visser.	Plaatsvervangers, de Heeren Hessel Brandenburgh; Douwe Gerbens van der Werf; Harmen A. Potma; Jan T. Schuurmans.
Gemeente Stavoren.	
Leden, de Heeren Sieds Gerbens Siedsesz; Hein Willem Heinsius; Andries Heijes Wijbrands.	Leden, de Heeren Willem Sjoerds Okkes; Hidde Reiniers Pieterson; Hessel Tijmens de Jong; Marten Jacobs Lootsma.
Plaatsvervangers, de Heeren Klaas Reinders Visser; IJpe Roelofs van der Molen; Douwe Aukes Scheltinga.	Plaatsvervangers, de Heeren Jentje Cornelis Kooi; Sibbele Harmens de Roos; Jan Doeitzes ten Dam; Harmanus Sijmens van der Werf.
Grietenij Hemelumer Oldephaert en Noordwolde.	
Leden, de Heeren Mr Gerardus Assuerus Avenhorn van Nanta; Jolle Meinesz; Piebe Tækes Hoekema.	Leden, de Heeren Rimmer Bottes Bouma; Bauke Kramer; Melle Ages de Koe; Jurjen Durks Jaarsma.
Plaatsvervangers, de Heeren Atze Wijtzes van der Zijp; Berend Meines van der Sluis; Ids Wijtzes van der Zijp.	Plaatsvervangers, de Heeren Focke IJnnes van der Wal; Abel Jurjens Frankema; Itte Harmens Roodhof; Douwe Lijkeles de Boer.

Thans almede plaats gehad hebbende de benoeming van de *bestendige* leden, welke, naar luid van art. 66c der Wet van 6 Maart 1844 (Staatsblad no. 14), eventueel uit de Plaatselijke Besturen van de hoofdplaatsen der verschillende kantons of belastings-districten in de *Commissien van Eindonderzoek* zullen behooren zitting te nemen, benevens derzelver plaatsvervangers, bevinden wij ons in staat de volgende opgave daarvan te kunnen mededeelen:

Leden.	Plaatsvervangers.
1ste Arrondissement.	
Eerste Kanton of belastingdistrict *Leeuwarden.*	
de Heer Mr. Nicolaus Fockema.	de Heer Cornelis Jansz. Feddes.
Tweede Kanton of belastingdistrict *Berlikum*	
de Heer Jan Sijbes Sevenster.	de Heer Pieter Jans Pietersen.
Derde Kanton of belastingdistrict *Holwerd.*	
de Heer Worp van Peijma.	de Heer Taeke Hiddes Koopmans.
Vierde Kanton of belastingdistrict *Dockum.*	
de Heer Simon van Sloterdijck Beekkerk.	de Heer Rinse Sinia.
Vijfde Kanton of Belastingdistrict *Bergum.*	
de Heer Willem Pieters Tjepkema.	de Heer Nicolaas Reeling.
Zesde Kanton of belastingdistrict *Rauwerd.*	
de Heer Anske Johannes de Vries.	de Heer Hans Baukes de Haan.
Zevende Kanton of Belastingdistrict *Harlingen.*	
de Heer Simon Stinstra.	de Heer Jacob Kuiper van Schouwenburg.
2de Arrondissement.	
Eerste Kanton of Belastingdistrict *Heerenveen.*	
de Heer Mr. Marcus van Heloma.	de Heer Jelle Hendriks Kerkstra
Tweede Kanton of Belastingdistrict *Beetsterzwaag.*	
de Heer Jr. Jan Anne Lijcklama à Nijeholt.	de Heer Jan Foppes de Haan.
Derde Kanton of Belastingdistrict *Oldeberkoop.*	
de Heer Jan Andries van Weperen.	de Heer Geert Lammerts Brouwer.
3de Arrondissement.	
Eerste Kanton of Belastingdistrict *Sneek.*	
de Heer Mr. Georgius Hiddema Jongsma.	de Heer Hans Wouda.
Tweede Kanton of Belastingdistrict *Bolsward.*	
de Heer Petrus de Vries.	de Heer Jacob Bouwes van den Oever.
Derde Kanton of Belastingdistrict *Lemmer.*	
de Heer Folkert Johannes Witteveen.	de Heer Bauke Poppes.
Vierde Kanton of Belastingdistrict *Hindeloopen.*	
de Heer Folkert Annes Lemmerts.	de Heer Tjebbe Klazes Tjebbes.

— Het *Staatsblad* no. 19 bevat een koninklijk besluit van 13 dezer, bepalende dat ieder kantongeregt van het koningrijk uitmaakt een belasting-distrikt, bedoeld bij art. 61 der wet nopens eene belasting op de bezittingen, en dat de hoofdplaats van het kanton tevens is de hoofdplaats van het belasting-distrikt.

— De *Staats-Courant* deelt, op hooger last, tot narigt der belanghebbenden, het volgende stuk mede, onderteekend door Z. M. den Koning, den 14 dezer:

„ Kennis genomen hebbende van de wenschen en voorzieningen, vervat in den uitersten wil van wijlen onzen hartelijk geliefden en hoogst geëerbiedigden vader, Koning *Willem Frederik*, graaf *van Nassau*, en ernstig begeerende die wenschen en voorzieningen met naauwgezetheid te vervullen, verklaren wij bij deze, in onze betrekking van hoofd-erfgenaam, dat wij voor onze rekening overnemen alle de waarborgen, welke wijlen onzen heer vader, in hoogstdeszelfs bezorgdheid voor 's lands welvaart, aan verschillende hier te lande gevestigde maatschappijen of ondernemingen heeft verleend, en dat wij de verpligtingen, welke uit die waarborgen kunnen voortvloeijen, stiptelijk zullen nakomen; zijnde ter bestrijding van de lasten, welke daaruit voor ons zouden kunnen ontstaan, een gedeelte der nalatenschap van wijlen onzen heer vader door ons voor deze bestemming verbonden, en onder eene afzonderlijke administratie geplaatst, waarvan wij het bestuur hebben toevertrouwd aan den grootmeester van ons Huis, baron *van Doorn van Westcapelle*, die bij deze door ons gemagtigd wordt, om van deze verklaring een afschrift aan de maatschappijen of ondernemingen, welke hierbij bedoeld zijn, af te geven."

— De *Staats-Courant* berigt, dat in de *Uitnoodiging tot deelneming in de geldleening*, enz., (medegedeeld in ons no. van Vrijdag jl.) in eene der laatste zinsnede, in de plaats van het woord *minder*, gesteld moet worden *ander*; zoo dat de bedoelde zinsnede moet luiden aldus:

„ Indien de belasting doorgaat, kunnen de inschrijvers hunne deelneming nog binnen acht dagen na die bekendmaking verminderen, mits die vermindering niet meer dan 9/10 gedeelten der inschrijving bedrage. Zij kunnen dan ook die deelneming overbrengen in vrijwillige bijdrage, *mits tot geen* ANDER *bedrag dan van dertig ten honderd der inschrijving*", enz.

De Prijs der BOTER te Leeuwarden, den 15 Maart 1844, *f* 34,00 à *f* 36,00.

BOTERPRIJZEN: bedongen door het *FRIESCH GENOOTSCHAP van Proefondervindelijken Landbouw.*

LEEUWARDEN, Vrijdag den 15 Maart 1844: *f* 36,00.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

AMSTERDAM, den 16 Maart 1844.

NEDERLAND					Gebl.
Werk. Schuld	2½ pCt.	57¾	58¼	57 11/16	
Dito dito.....	5 „	100	100¼	100 3/16	
Domein-Losr.	5 „				
Amortis. Synd.	4½ „	95½	96	95¾	
Dito dito.....	3½ „	82	82½	82¼	
Handel-Maats	4½ „	147½	148	147¾	
Dito 1837/39..	4½ „				
O. I. Leening	5 „	99¾	100	99 15/16	
SPANJE.					
L.b. *Ard.* van 85 £	5 pCt	21¾	22¼	21 15/16	
Dito onbep. Stuk.	5 „	19½	20		
Dito...........	3 „	36	36½	36¼	
Ardoins Coupon		29½	30		

PORTUGAL.					Gebl.
Neg. te Londen	2½ pCt.	47¼	47¾	47 11/16	
RUSLAND.					
1798, 1816....	5 pCt.	107¾	108	107⅞	
1828, 1829....	5 „				
Dito bij *Hope*..	4 „	91	91½	91¼	
Dito bij *Stiegl.*	4 „				
AMERIKA.					
Oblig.........	5 pCt.				
Bank Actien		6¾	7¼	7	
OOSTENRIJK.					
Metaliek......	5 pCt.				
W. B. bij G. & Co	5 „				
BRAZILIE					
Obl. te Lond	5 pCt.				

DE PROVINCIALE COMMISSIE VAN ONDERWIJS in *Vriesland* zal hare gewone Voorjaarsvergadering houden op den 9 en 10 April aanstaande. Allen, die verlangen alsdan eenig examen voor haar af te leggen en van hun voornemen ten minste veertien dagen vooraf kennis gegeven hebben aan den Schoolopziener van het District, binnen 't welk zij wonen, worden uitgenoodigd, zich op laatstgenoemden dag, den 10 April e. k., des morgens ten 8 ure, te vervoegen op het Gouvernementshuis te Leeuwarden.

De Secretaris der Provinciale Commissie van Onderwijs in Vriesland,

J. H. BEHRNS.

De Kanton Regter van het kanton Dockum, provincie Vriesland, ter voldoening aan art 486 van het Burgerlijk Wetboek, maakt bekend, dat aan FOLKERT ZIJLSTRA, Zoon van FOLKERT WICHERS ZIJLSTRA en KLAASKE SMEDEMA, wonende te Dockum, handligting is verleend, tot de geheele ontvangst, de uitgave van, en de beschikking over zijne inkomsten.

Dockum, den 14 Maart 1844.

De Kanton Regter voornoemd,
P. KUIPER SCHONEGEVEL.

SCHOUWBURG.

No. 4, in het 2de Abonnement. Op Donderdag den 21 Maart: DE GEBANNEN AMOR, of DE ACHTERDOCHTIGE ECHTGENOOTEN, Blijspel in vier bedrijven, van *A. van Kotzebue:* Nooit alhier vertoond, — waarin de Rollen van *Frits* en *Amalia* door den jongen Heer en de jonge Jufvrouw *Bia*, zullen vervuld worden. Na hetzelve: DE BELAGCHELIJKE ZELFMOORD, Kluchtspel in één bedrijf. Aanvang ten half zeven ure

---

*** Getrouwd: Enschede, den 29 Februarij 1844.
A. R. HOLWERDA, *Pred. te Oldelemmer c. a.*, en
J. TEN CATE.

*** Getrouwd: Hindeloopen, den 13 Maart 1844.
J. D. DUIF, *van Schuilenburg*, en
S. A. SMIDT.
Vrienden en Bekenden, gelieven deze algemeene, voor bijzondere kennisgeving aan te nemen.

*** Getrouwd: Groningen, den 13 Maart 1844.
A. D. BRANDON, en
H. HUIJSERS.
Eenige kennisgeving.

HEERENVEEN, den 7 Maart 1844. Heden beviel zeer voorspoedig van eenen welgeschapen ZOON W. B. SCHILLING, geliefde Echtgenoot van
P. DE GOEJE.

NOORDWIJKERHOUT, den 12 Maart 1844. Heden beviel door Gods goedheid vrij voorspoedig van eene welgeschapene DOCHTER R. ASMAN, hartelijk geliefde Echtgenoot van
U. J. W. ROLDANUS, *Predikant.*

*** Heden den 14 Maart beviel voorspoedig van eene welgeschapene DOCHTER JOHANNA CAMMENGA, Echtgenoot van
Leeuwarden, den 14 Maart 1844. J. FEENSTRA Gz.

*** Mijne geliefde Echtgenoote MARIA ELISABETH CROMMELIN, beviel heden voorspoedig van eene DOCHTER.
Groningen, den 14 Maart 1844. H. DE RANITZ.

*** Heden beviel mijne geliefde Echtgenoot MARIA HOLTKAMP, van een dooden ZOON.
Leeuwarden, den 15 Maart 1844. E. HOSBACH Jr.
Eenige kennisgeving.

*** Heden beviel voorspoedig van eene DOCHTER GUALTERA ANNA MARIA VAN WESEL, geliefde Echtgenoot van
Eenige kennisgeving. Mr. S. A. VERWEIJ,
Sneek, den 15 Maart 1844. *Procureur.*

*** Heden beviel van eene DOCHTER, CATHARINA VEEN, Echtgenoote van
Leeuwarden, den 18 Maart 1844. P. T. PLANTENGA.

SNEEK, den 11 Maart 1844. Heden overleed in den ouderdom van van 53 jaren en 7 maanden, mijn geliefde Man ROELOF HENDRIKS VAN DER VEER.
JANNEKE VLINK.
Weduwe R. H. VAN DER VEER.

De affaire van Kunstverlakken, Huis- en Rijtuigschilderen, zal onder de Firma van de Wed. VAN DER VEER & ZOON *worden gecontinueerd, die zich in de gunst van Stad- en Landgenooten aanbevelen.*

ST. ANNA PAROCHIE, den 16 Maart 1844. Heden overleed alhier in den ouderdom van 89½ jaren, onze waarde Vader de Heer CHRISTIAAN CAREL LOCHNAAR, wijlen Substituut Procureur-Generaal bij den Hove van Vriesland en Oud Rijks-Ontvanger dezer Gemeente.

Strekkende deze tot kennisgeving aan de vele Vrienden en Bekenden van de Overledene.

IJ. C. DOKTER, geb. LOCHNAAR.
Mede namens mijne Zuster.

*** Het heeft den Heer van leven en dood behaagd onzen veelgeliefden Vader en Behuwdvader, den WelEerw. Zeer Gel. Heer EELCO ROMAR, laatst Predikant te Winkel, den 12 dezer, in den ouderdom van 59 jaren, na eene hevige ziekte van 4 weken, tot onze bittere smart, van ons weg te nemen.

Winkel, den 13 Maart 1844. *Uit aller naam:* D. ROMAR.

*** Na eene langdurige verzwakking overleed heden namiddag ten 2 ure, mijne geliefde Moei Mejufvrouw M. H. STUURMAN, in den ouderdom van circa 77 jaren, Wed. den Heer GERRIT FOLKERTS.

Hindeloopen, den 13 Maart 1844. N. J. STUURMAN.

GRIETMAN EN ASSESSOREN VAN BARRADEEL, convoceren, ten verzoeke van de betrokken Kerkvoogden, de Hervormde Floreenpligtigen van den dorpe *Sexbierum*, tegen Dingsdag den 26 dezer, des voormiddags ten 11 ure, in de Kerk aldaar, ten einde te delibereren en te besluiten, op een door Kerkvoogden te doen *nader voorstel*, tot verruiling van het navolgende Kerkeland als: 1°. de helft van twee stukken Weidland, en een gedeelte Polderdijk, bij het Kadaster bekend in het ontvang district Sexbierum, sectie C, no. 837, 838 en 839, te zamen groot 3,75,40,00 bunder en 2°. 2,93,9 491 B. land, gelegen onder de in September 1842, door *Sies Ulbes Dijkstra* aangekochte Zathe onder Sexbierum, zijnde volgens de boeken der Kerkvoogdij, en de acte der evenbedoelde overgang 1,83,71,82 B., buiten in de Groote Fenne 0,36 74,36 B. en feite Fenne, en 0,73.48.73 feite Fenne Waal (of Wal) genaamd; — tegen een aan de Erven van nu wijlen *Sies Ulbes Dijkstra* behoorend stuk Bouwland, bij het Kadaster bekend, in hetzelfde District sectie C, no. 240, groot 1,63,20,00 B.; — en zulks op, voor de Kerk meer voordeelige Voorwaarden, dan bij het, in de Vergadering van Kerkvoogden en Floreenpligtigen van den 7 Februarij 1843, afgekeurde Voorstel tot deze ruiling, zijn voorgedragen geworden.

Sexbierum, den 12 Maart 1844.

Grietman en Assessoren voornoemd,
H. B. VAN DER HAER.
Ter ordonnantie van dezelven,
E. J. ALTA.

Verkooping van eene uitmuntende ZATHE, onder Abbega.

De Notaris A. W. NAUTA, te IJlst, zal, mede ten verzoeke van den Heer Mr. S. WIJBENGA, Procureur te Sneek, op autorisatie der Arrondissements Regtbank aldaar, publiek, bij strijk- en verhooggelden, aan den meestbiedende presenteren te verkoopen:

Eene uitmuntende en vruchtbare ZATHE en LANDEN, met derzelver wel onderhoudene HUIZING, BUITHUIS en SCHUUR; VUURHOK, SCHIPHUIS, VARKENSHOK, HIEMING en HORNLEGER, benevens ½ in den WATERMOLEN, staande en gelegen onder den dorpe Abbega, bij nu wijlen *Auke Gerbens Terpstra*, als mede-eigenaar bewoond en in gebruik geweest, in het geheel groot naar kadastrale meting 16 bunder en 75 roede, voor het meerendeel, uitnemende Greidlanden, waaronder een stuk voortreffelijk van beste Terpaarde, belast naar een kadastraal onzuiver inkomen van *f* 659,38 en met slechts 6 binnendijker-floreenen.

Te aanvaarden de Huizing en Schuur c. a. den 12 Mei 1844, en de Landen terstond na de finale toewijzing.

Deze veiling en verkoop geschiedt in één perceel. — *Strijkgeld HONDERD GULDENS.*

Wie hieraan gading maakt, kome op Dingsdag den 19 Maart aanstaande, bij de beschrijving, ten huize van *U. Ekema*, Kastelein in het Grietenijhuis te Sneek, en op Vrijdag den 29 daaraanvolgende, bij de toewijzing, ten huize van *H. Schiltstra*, Kastelein aan de Nieuwezijl onder Oosthem, telkens des namiddags ten 3 ure, en koope op Voorwaarden, dan voor te lezen, die inmiddels bij voorn. Notaris en Procureur te vernemen zijn.

MR. J. HANEKUIJK, Notaris te Harlingen, zal aldaar, op Woensdag den 20 Maart 1844, bij den finalen palmslag, in het Logement *het Hof van Holland*, van *F. E. Crop*, aldaar, des avonds ten 7 ure, ten verzoeke van de Heeren M. GOSLINGS en S. BERNELOT MOENS, aldaar, in kwaliteit als Curatoren in het Faillissement van *Adriaan van der Vliet Jr.*, Zeehandelaar te Harlingen, krachtens autorisatie van den Heer Regter Commissaris in gemeld Faillissement, met inachtneming van het bepaalde bij art. 857 van het Wetboek van Koophandel, tegen genot van verhooggeld, publiek, presenteren te verkoopen:

1. Eene DUBBELE HUIZINGE c. a., staande in de Kleine Kerkstraat te Harlingen, in wijk E, nos 232 en 233, bekend in het Kadaster sectie A, nos. 1056 en 1057, bewoond door gemelden *Adriaan van der Vliet Jr.*, vrij te aanvaarden op den 12 November 1844.
2. Een uitmuntend PAKHUIS, met KNECHTSWONINGEN, genaamd *Schotland* geschikt tot berging van allerlei Koopwaren, staande en gelegen aan het Water op de Zoutsloot te Harlingen, in wijk D, nos. 62 en 63, bekend in het Kadaster sectie A, no. 754, geheel vrij te aanvaarden dadelijk na de finale toewijzing, uitgenomen de Woning daarvan in gebruik bij *A. de Vries*, welke te aanvaarden is op den 12 Mei 1844.

De Notaris WIJMA, te Harlingen, zal aldaar, op Woensdag den 20 Maart 1844, des namiddags ten 3 ure precies, in het Heeren Logement van *D. Minnema*, in het openbaar veilen:

Het welbezeild Nederlandsch KOFSCHIP, genaamd *de Jonge Barend*, gevoerd bij *Jan Ooites Stuut*, liggende in de Zuiderhaven te Harlingen, groot volgens Zeebrief 95 lasten of 181 tonnen, met deszelfs compleeten Inventaris. Nader informatien ten Kantore van de Heeren BAREND VISSER en ZOON en van den Notaris, te Harlingen.

Finale verkoop van eene Herberg te Oudeschoot.

De Notaris G. PEETING, te Heerenveen, zal, op Woensdag den 20 Maart 1844, des avonds ten 6 ure, ten huize van *Wisse H. Heida*, Kastelein te Oudeschoot, publiek, bij finale toewijzing, presenteren te verkoopen:

1. De HERBERG *het Posthuis* te Oudeschoot aan den Straatweg staande, zijnde de Huizinge voorzien van vier Kamers, groote Keuken, 2 vorstvrije Kelders, Zolders, ruime Paarde- en Koestallingen en groote Schuur, alles met vrije STEDE, GROND en ERVE. — Deze Huizinge is door derzelver inrigting en standplaats tot velerlei affaires dienstbaar te maken; waarop geboden is de geringe som van *f* 2300.
2. Ruim 4½ bunder GREID- en BOUWLAND, mede te Oudeschoot gelegen; staande in vijf perceelen te zamen op *f* 2715.

Alles eigen aan, en bewoond en gebruikt wordende door *Wisse H. Heida* voornoemd.

Verkooping van Hooilanden.

De Notaris J. G. VAN BLOM, te Dragten, zal, hiertoe regterlijk gemagtigd, in het openbaar, bij strijk- en verhooggeld, ter verkoop aanbieden:

1. Een stuk HOOILAND, gelegen op de Nijegasterfennen, onder Nijega, bij het Kadaster bekend in sectie A, nos. 453 en 454, groot 5,51,40.
2. Een stuk DITO, gelegen op de Hoogewarn, onder Oudega, de *Zestehalf mad* genaamd, bij het Kadaster bekend in sectie D, no. 268, groot 3,36,10.
3. Een stuk DITO, aldaar, ten westen van- en aan het vorige perceel, *de Acht mad* genaamd, bij het Kadaster bekend in sectie D, no. 271, groot 4,88,80.
4. Een stuk DITO, aldaar, ten Westen van- en aan het vorige perceel, sectie D, nos. 272, 273 en 274, groot 6,59,40.

Alles eigen aan de Erven van *Johannes Tjeerds Leistra*, en bij den palmslag vrij te aanvaarden.

De veiling hiervan zal plaats hebben, op Zaturdag den 23 Maart 1844, 's avonds te 5 uren, ten huize van *Hielke Andries van Dijk*, Herbergier te Opeinde.

DEZELFDE NOTARIS zal, op voorschreven tijd en plaats, in het openbaar, bij strijk- en verhooggeld in veiling brengen:

¾ GEDEELTEN van een stuk HOOILAND, gelegen aan de Kromme Ee, onder Boornbergum, bij het Kadaster bekend in sectie C, no. 3, geheel groot 4,19,90; mandeelig met *Hetzer Liebbes van der Kooi*, bij den palmslag vrij te aanvaarden.

BOELGOED. — De Notaris G. S. ZIJLSTRA, te Heeg, zal, op Woensdag den 27 Maart 1844, des morgens ten 9 ure, ten huize van *Jakob Feikes Brouwer*, Boer te Tjalhuizum, publiek, bij boelgoed, tegen gereede betaling, presenteren te verkoopen:

Een best BOERENREEUW en BESLAG, bestaande in 10 melke en kalve Koetjes, waaronder een vroegmelke, 1 eenjarige Os, 2 gelde Rieren, 1 bruin langstaart Merriepaard, mak en in alle tuigen wel bereden, 2 volle Schapen, 1 beslagen en 1 onbeslagen Hooiwagen, 1 Chais, 1 Karn met koperen hoep en verder toebehooren, 6 koperen en 26 houten Aden, 1 Brokaad, 2 Kaaspersen met Steenen, 1 Kaaskelder, 7 koperen Eermemmers, 1 Emmerbank voor vijftien emmers, 1 Koeltrog, 1 Handketel, 4 Tijnen, 3 Suiptonnen, 1 Tijme, 2 Hooiroeden, 1 Spitleppe, 1 Kaasvat, 1 Slipstok, 2 Ladders, 1 Kret en eenige Mestplanken, eenige Harken, Vorken, Grijpen, Ladders en verdere Boeregereedschappen, 1 Gereid met verder Paardetuig, en al hetgeen meer te voorschijn zal worden gebragt.

Zullende er geene Disschen, Houwblokken of iets dergelijks in de Schuur of op het Hiem worden toegelaten.

De Notaris LEDEBOER, te Bolsward, zal aldaar, op Zaturdagen den 16 en 23 Maart 1844, telkens des avonds ten 7 ure, bij *F. Weidema*, in het Witmarsummer Veerhuis, publiek, presenteren te verkoopen:

Eene HUIZINGE, met ERF en TUINTJE c. a., staande aan de Kerkstraat te Bolsward, letter E, no. 652, sectie A, no. 434, door *W. Wiersma* en anderen bewoond.

Den 12 Mei 1844 vrij te aanvaarden.

De Notaris O. B. OEBERIUS, te Sint Anna Parochie, zal, ten gevolge regterlijke magtiging, op Woensdag den 20 Maart 1844, des namiddags ten vijf ure, in de Herberg van *Johs. Wassenaar* aldaar, tegen strijk- en verhooggeld, bij provisionele toewijzing, in het openbaar verkoopen:

Twee perceelen uitmuntend best BOUWLAND, gelegen in den ouden Bildtpolder onder Sint Anna Parochie, ten Kadaster van die Gemeente bekend in sectie B, nummer 123, ter grootte van 2 bunder 75 roede 80 el en nummer 124, ter grootte van 2 bunder 28 roede 90 el. met kwoteel aandeel in den Nieuwen Bildtpolder, cum annexis — behoorende aan de Weduwe en Erven *Jan Jans Kuiken*.

En zulks in *twee perceelen*.

Aanvaarding van no. 123 na het rispen der vrucht in 1844, en van no. 124 dadelijk na de finale toewijzing.

Verdere Condities te vernemen ten Kantore van den Notaris.

Verkoop van beste Afbraak.

L. HARMENZON, Deurwaarder te Leeuwarden, zal, op Vrijdag den 22 Maart 1844, voor den middag ten 10 ure, op den Aarsentuin aldaar, verkoopen:

Eene aanmerkelijke partij beste AFBRAAK, hoofdzakelijk bestaande in Greenen en Eiken Balken, Juffers, Planken, Kozijns, Leggers voor Bruggen, oud IJzer enz.

L. HARMENZON, Deurwaarder, wonende in het Paleis van Justitie te Leeuwarden, neemt de vrijheid zich bij deze aan te bieden tot het geven van inlichtingen betrekkelijk de buitengewone belasting op de bezittingen en daarmede gepaard gaande vrijwillige Geldleening, vastgesteld bij de Wet van 6 Maart 1844; en beveelt zich verder aan tot het bevorderen van inschrijvingen in die Leening en der bijdrage. Alles kosteloos.

HOUTVEILING.

S. TULP, te Leeuwarden, zal, op Vrijdag den 29 Maart 1844, ten 9 ure voor den middag, op den Aarsentuin aldaar, ten overstaan van den Notaris Mr. J. D. VAN DER PLAATS, verkoopen: 3 à 4 ladingen beste EIKEN WOUDBOOMEN, van onderscheidene zwaarte en lengte, eenige ESSCHEN BOOMEN, 6 à 7 VLEESCHBLOKKEN, eene partij KROMHOUT, HEKen STEKPALEN, LEGGERS en DAMLEGGERS, — voorts eenige beste ZEEUWSCHE IPEN BOOMEN, enz., zeer geschikt voor Huis- en Scheepstimmerlieden, Molen- en Wagenmakers, Kastmakers, Kuipers enz. Aangevoerd door *J. J. Terpstra*. Koopman te Bakkeveen.

Deurwaarder J. DAMEN, zal, op Woensdag den 3 April e. k., 's middag ten 4 ure, in het Logement het Schippershuis, bij *K. Bleeker*, te Hargen, publiek verkoopen:

Twee TJAKSCHEEPJES, beide groot elf Last of 31 Ton, met Ankers, Touwen, Zeil en Treil, Haken en Boomen; liggende te bezigtigen in de Rozegracht te Harlingen, en zijnde intusschen *uit de hand te koop*.

Uit de hand te koop

Wordt aangeboden: Eene zoo goed als nieuwe KLOKMAKERS DRAAIBANK en WERKBANK met Schroeven, Verdeelplaat, enz., enz. en de aanwezige KLOKKEN, GOUDEN en ZILVEREN HOROLOGIEN en alles wat verder tot het vak van Klok- en Horologiemakers Gereedschappen behoorende is. Wie hieraan gading maakt, vervoege zich bij de eigenares de Wed. S. A. STEENSMA, op de Vleeschmarkt te Franeker.

LET WEL! — UIT DE HAND TE KOOP ter dadelijke overneming: Een volledige en best onderhoudene BOEKWEIT- en MOSTARDMOLEN, met al deszelfs TOEBEHOOREN, waarbij nog een beste STEEN- en BUILKIST tot het malen van Specerijen en Apothekerswaren. Adres met gefrankeerde brieven onder letters A. Z. bij den Boekverkooper J. GLEUNS, te Groningen.

Administratie-Kantoor ten name THIJS FEENSTRA, GEVESTIGD TE LEEUWARDEN.

Tot deelneming en kostelooze INSCHRIJVING in de NIEUWE LEENING rentende 3 pCt. ten behoeve van het Rijk zal, ten Kantore bovengenoemd de gelegenheid zijn opengesteld van af Maandag den 18 Maart.

A. BLOEMBERGEN & ZONEN.

J. VAN DER WERF, Negotiant in Effecten te Leeuwarden, vaceert kosteloos tot het aannemen en bevorderen van INSCHRIJVINGEN in de 3 pCts NIEUWE LEENING ten behoeve van het Rijk, welke zal geopend worden op Maandag den 18 dezer.

De Ondergeteekende berigt zijne Committenten in de provincie Vriesland, dat hij zich belast met commissien tot INSCHRIJVING in de thans geopende VRIJWILLIGE LEENING en BIJDRAGE, groot 127 millioen.

Amsterdam, den 13 Maart 1844. S. D. LEEUWENSTEEN, *Commissionair in Effecten.*

Aan het Kantoor van **Brunings en Ten Cate, TE SNEEK**, is, van af Maandag laatstleden den 18 Maart, de gelegenheid opengesteld, tot het kosteloos bevorderen van Inschrijvingen in de VRIJWILLIGE LEENING en BIJDRAGE, ten behoeve van het Rijk.

Bij de Ondergeteekende bestaat gelegenheid Commissien op te dragen en te bevorderen, ter INSCHRIJVING in de VRIJWILLIGE LEENING à 3 pCts., geopend van 18 tot 26 dezer.

Harlingen, Maart 1844. S. TROMP Az.

J. OUWENBROEK, Commissionair in Effecten enz. te Harlingen, beveelt zich aan ter bezorging van INSCHRIJVINGEN, in de GELDLEENING ten behoeve van het Rijk, opengesteld tusschen 18 — 26 Maart 1844.

BEKENDMAKING.

Te Sint Anna Parochie wordt den 23 e. k. eenen BUITENGEWOON ZWAREN OS geslagt. Woensdag den 27sten, van 11 tot 3 ure zijn de Slagters van denzelven te spreken of te ontbieden bij MORRA, Gouden Wagen alhier. Houden zich in een ieders gunst gerecommandeerd.

Aanvraag voor Agentschappen.

Voor eene Fabrijkzaak worden AGENTEN gevraagd, active en vertrouwde mannen, goede plaatskennis en uitgebreide connectien bezittende, kunnen alom tot op de kleinste plaatsen toe, deze affaire met succes bedrijven, en wel onder aannemelijke voorwaarden; wordende bij goede informatie omtrent karakter en activiteit geene andere cautie verlangd.

Reflecterenden gelieven zich franco te adresseren onder letter D. aan den Heer O. MUSTERT, te Weener (Oostvriesland).

)o( )o(Een fatsoenlijk JONGELING van Protestantsche belijdenis, van 20 jaren oud en onbesproken gedrag, die gedurende twee jaren in eene voorname *Kruideniers-affaire* te *Amsterdam* is werkzaam geweest, zag zich gaarne met Mei e. k. weder als *Bediende* in zoodanige betrekking geplaatst, tegen genot van kost en inwoning, terwijl hij meer hecht aan eene fatsoenlijke behandeling dan aan salaris. Adres met franco brieven onder letters H. J. bij den Heer W. EEKHOFF, te *Leeuwarden*.

LEES HIER.

Een MOLENAARSKNECHT, die gedurende eenige jaren als Meestersknecht op een Rog- en Tarwemolen is werkzaam geweest, van goede attesten voorzien, wenscht met den 12 Mei e. k. gaarne weder als zoodanig geplaatst te worden. Iemand hierop reflecterende, kan deswege inlichting bekomen bij J. IJ. SPAANSTRA, Goud- en Zilversmid te Dragten. Brieven franco.

)o( )o(Een SCHOENMAKERSKNECHT, zijn werk verstaande, kan van stonden aan voor een jaar vast werk bekomen bij B. EILING, te Balk. Brieven franco.

*** INLICHTING

Omtrent de Wet der LEENING EN BELASTING OP DE BEZITTINGEN is uitgegeven bij J. F. VAN DRUTEN, te Sneek, en bij alle Boekhanderen in Vriesland verkrijgbaar, à 20 Cents.

In dit Werkje zal men duidelijk ontwaren wat men volgens de belastingswet in de Leening behoort in te schrijven, en tevens door cijfers vinden aangetoond, of het voordeeliger is, in de Leening deel te nemen of zich aan de gedwongene heffing te onderwerpen.

Bij M. SMIT, te Groningen, is gedrukt, bij U. PROOST te Leeuwarden *voorhanden* en ALOM te bekomen à 25 Cent: HANDLEIDING en TAFEL, met VOORBEELDEN opgehelderd, ten dienste van belastingschuldigen, voor de toepassing der *Wet van den 6 Maart 1844*, houdende eene buitengewone belasting op de bezittingen en daarmede gepaard gaande *Vrijwillige Geldleening of Bijdrage*. — Onmisbaar voor *Landbouwer*, *Koopman*, *Rentenier* en *Ambtenaar*.

TER LEEUWARDER COURANTDRUKKERIJ.

REDEVOERING *van den Heer Mr. S. BROUWER, uitgesproken in de Zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, van den 26 Februarij 1844, over het Ontwerp van Wet, betrekkelijk eene Buitengewone Belasting op de Bezittingen en daarmede gepaard gaande Vrijwillige Geldleening.*

Edel Mogende Heeren!

Tot nu toe heb ik het woord niet gevoerd over de hoogst belangrijke financiele wetten tot regeling van den achterstand, die in discussie zijn geweest, en die, gelijk dit meermalen is aangemerkt, met het onderhavig wets-ontwerp en andere, die nog in behandeling zijn, in het naauwste verband staan en als het ware één geheel uitmaken.

Ik heb niet geaarzeld mijne stem te geven aan de wet tot regeling van den achterstand over 1840 en vroegere jaren, en aan die tot aanvulling der middelen over 1841, 1842 en 1843, dewijl, na al de gevraagde en door de Regering gegevene inlichtingen, bij mij geen redelijke twijfel was overgebleven over de juistheid der opgaven; dewijl ik overtuigd was, dat een tekort van circa 21½ millioen in 's Rijks schatkist, gedekt door slechts 15½ millioen vlottende schuld, niet kan noch mag voortduren; dat buitengewone voorziening daarin wordt gevorderd, en dat de inwisseling en vernietiging van dat aanzienlijk bedrag aan schatkist-billetten volstrekt noodzakelijk is.

Het is reeds door den laatst vorigen Minister van Financien gezegd, bij gelegenheid der wet over de uitgave der 9½ millioen schatkist-billetten in 1843, dat voorziening tot de opruiming daarvan spoedig zou moeten plaats hebben, daar, buiten het genoemd bedrag, nog 16 millioen van dit papier waren uitgegeven. De schatkist-billetten, voornamelijk die in 1840 en 1843 uitgegeven, vereenigen in zich, door hooge renten, al de nadeelen der gevestigde schuld, en door de opeischbaarheid op kort termijn alle nadeelen van loopende pretentien. Ten gevolge hiervan, is het daarom met reden te vreezen, dat de afbetaling der schatkistbilletten met aandrang in zoodanige tijden zal worden gevorderd, waarin het bijzonder moeijelijk zou vallen dezelve te verrigten. Wel verre dus dat het tekort behoorlijk door deze schatkistbilletten voor een groot deel zou zijn gedekt, blijft de behoefte tot afdoende voorziening in haar geheel overig, en is daarom voor de betaling en regeling van die uitgaven op de buitengewone middelen, later bij de wet te bepalen, aanwijzing gedaan.

Er is bij de gehoudene discussien door onderscheidene geëerde sprekers gehandeld over de behoefte, die er bestond aan eene herziening en vereenvoudiging onzer grondwettige instellingen; ik neem deze gelegenheid waar, om te verklaren, dat ik die gevoelens deel: ze zijn door U Edel Mogenden uitgedrukt in het adres van beantwoording op de troonrede bij de opening dezer zitting. De overtuiging evenwel, dat de voorstellen tot zoodanige herziening van de Regering moeten uitgaan en dat ook de beste staats-inrigtingen alleen vruchten en waarborgen voor de toekomst kunnen opleveren, maar niet in dadelijk verband zijn met financiele maatregelen, die het verledene moeten regelen en de nadeelige gevolgen van aangegane verpligtingen verminderen, — deze overtuiging laat mij niet toe mijne stem over het onderhavige wets-ontwerp van andere beschouwingen te doen afhangen, als die geput zijn uit den aard van het onderwerp, uit de bestaande tijds-omstandigheden en de vooruitzigten voor de toekomst van het Vaderland.

De algemeene oorzaken van den treurigen toestand van 's Lands geldmiddelen zijn te overbekend bij U Edel Mogenden, om er afzonderlijk bij stil te staan. Zij zijn verschuiving en ophooping der lasten van het oogenblik op de toekomst, volharding boven de magt van den Staat, met opoffering van latere inkomsten, die den grondslag van algemeene welvaart hadden moeten zijn, en eindelijk een onbepaald vertrouwen op gestadige ontwikkeling en vermeerdering van hulpbronnen, die rijkelijk begonnen te vloeijen. Thans is men tot de overtuiging gekomen, dat de behoorlijke grens van het vertrouwen op

de toekomst verre is overschreden, en dat dekking der uitgaven door schuldopbopping tot geene redding kan voeren, maar de kwaal moet verergeren.

Uitlokkend is zeker de handelwijze om uitgaven, die op eens te drukkend zouden vallen, over een langer tijdvak te verdeelen en binnen zekere grenzen geenszins te wraken; maar wanneer die handelwijze, tot een uiterste gedreven, de rente, aan de geldschieters verschuldigd, zoo hoog heeft opgevoerd, dat ze de staats-inkomsten voor een groot deel tot zich neemt, dan is het verlaten van dat verderfelijk stelsel volstrekt noodzakelijk geworden.

Eerst nu gevoelt men het duidelijk, hoe groot de last is, die op de toekomst is gewenteld; want het buitengewoon heffen eener som, die minder is dan het jaarlijksch rentebedrag door den Staat verschuldigd, zonder later aanhoudend bezwaar voor de schatkist, en op te brengen in verhouding der bezittingen van de staatsburgers, wordt te regt als een drukkende last aangemerkt; een last, die alleen dragelijk kan worden, wanneer dezelve slechts voor eens wordt opgelegd, en dienen zal tot herstel van evenwigt tusschen de inkomsten en uitgaven van den Staat; alleen de hoop op goede vruchten in de toekomst kan het pijnlijke van het oogenblik verzachten.

De herinnering van het verledene brengt hierbij voor den geest, dat de falende toezegging van betere toekomst juist eene der hoofd-aanleidingen geweest is tot den toestand, waaronder wij thans gebukt zijn; en gaarne erken ik het natuurlijke van wantrouwen, na zoo bittere ondervinding. De toekomst is nooit het veld der zekerheid, en alleen van meerdere of mindere waarschijnlijkheid kan bij derzelver beschouwing sprake zijn: waar echter gematigdheid bestaat in de raming van aanstaande inkomsten, waar opruiming en weglating van bepaalde uitgaven wordt aangetoond, en de waarschijnlijke uitgaven tot een maximum worden in vergelijking gebragt, is er gegronde hoop dat billijke verwachting niet zal worden teleurgesteld.

Dat er voorziening noodzakelijk is, om de Regering in staat te stellen tot afbetaling van den achterstand, met inbegrip der schatkistbilletten in 1840 en 1843 uitgegeven en tot dekking der uitgaven bij vroegere wetten toegestaan, maar waarvoor òf geene middelen waren aangewezen, òf de aangewezene middelen, door de lage prijzen der koloniale producten en de opbrengst der accijnsen beneden de overdreven raming, waren tekort geschoten, kan, naar mijn inzien, niet worden betwijfeld. Maar bijna even noodzakelijk is de afbetaling der schuld aan de Handelmaatschappij. Was het mogelijk — en vroeger vermoedde ik die mogelijkheid — dat zoodanig verband tusschen de gewone inkomsten en uitgaven van den Staat wierd daargesteld, dat er minder dringende behoefte was aan de bijdragen uit de Oostindische bezittingen; of was er gegronde verwachting, dat die bijdragen zoodanig zouden vermeerderen, als bij het opmaken van het kapitalisatie-contract schijnt verondersteld te zijn geweest, dan zou de afbetaling aan de Handelmaatschappij op de bepaalde tijden en met de jaarlijksche bepaalde vermeerdering allengs voeren tot ontheffing van die schuld en dien ten gevolge van deze bezwarende uitgave uit de Oostindische middelen. Maar het u bekend, Edel Mogende Heeren, noch het een noch het ander vindt plaats; — en zelfs is het uit de opgaven der Regering gebleken, dat de voldoening aan de bepalingen van het kapitalisatie-contract niet alleen het thans zoo matig geraamde jaarlijksch excedent uit de Oost zoude absorberen, maar zelfs nog bovendien òf eene bijlage uit de schatkist zou vorderen, òf eene vermindering der vaste rente onder de middelen opgenomen, zou ten gevolge hebben. In de gegevene omstandigheden zou dus het evenwigt tusschen middelen en uitgaven van den Staat onbereikbaar worden. Tot dekking van den achterstand van alle vorige jaren, daaronder begrepen al de in 1840 en 1843 uitgegevene schatkistbilletten, en de gedeeltelijke afbetaling der schuld aan de Handelmaatschappij, worden 43½ millioen gevorderd, waarbij nog, tot voorziening in het ontbrekende der middelen over het loopende dienstjaar, 5 millioen moeten worden gevoegd. Op de vraag dus, of er 35 millioen benoodigd zijn voor den Staat, om deze buitengewone uitgaven te verrigten, is het antwoord dat deze aanzienlijke som daartoe niet genoegzaam zoude zijn, zoo niet het koninklijk aanbod, gedaan door Z. M. *Willem Frederik*, Graaf van Nassau, van een aanzienlijk voorschot tot lage rente, — zoo niet de waarschijnlijke voordeelen bij de realisering der Belgische inschrijvingen, — en zoo niet de in 1845 door de voorgestelde gedeeltelijke afbetaling der Handelmaatschappij vrijvallende uitkeering hierbij wierden gevoegd.

Ik zal hier niet spreken over het verband der afbetaling van de Handelmaatschappij met het koninklijk aanbod van 10 millioen tot lage rente, een aanbod dat in waarde stijgt, naardat men de opoffering voor de kapitalisten hooger stelt, wanneer van hen gevraagd wordt eenig kapitaal tot de rente van 3 per cent te willen afstaan. Maar dit moet ik opmerken, dat, ten eerste door deze 10 millioen en ten tweede door de vrijvallende afbetaling der 3¾ millioen in 1845, hetgeen uit de vrijwillige leening gerekend moet worden te zijn bijgedragen tot de voorgestelde afbetaling aan de Handelmaatschappij op ruim 8 millioen is teruggebragt; waarna eene jaarlijksche rentebetaling van *f* 750,000 in de plaats komt van de verpligte uitkeeringen aan de Handelmaatschappij, die in de volgende jaren van 4 tot 5 millioen oploopen. Zonder deze afbetaling zou het gegrond uitzigt vervallen, dat er evenwigt tusschen uitgaven en inkomsten in de toekomst zal aanwezig zijn, en tevens de beste grondslag voor het crediet van den Staat. Daarom moet ook deze achterstand, want zoo kan men te regt het kapitaal aan de Handelmaatschappij verschuldigd, noemen, worden opgeheven, en de Regering vrijelijk over alle mogelijke middelen voor de staatsuitgaven benoodigd, kunnen beschikken, om met hulp der realisering van de inschrijvingen en ontvangst der kapitalen, die door Belgie als aandeel in de vroeger gemeenschappelijke schuld, volgens de bestaande tractaten, zijn afgegeven en zullen worden betaald, te geraken tot eene vrijwillige rente-reductie van die schuldbrieven welke tot hooger rente, dan de middelbare standaard, zijn uitgegeven; een maatregel, waardoor de staatsuitgaven verminderen, het staatscrediet voor de toekomst zal worden verzekerd en die tevens op indirecte wijze het plaatsen van kapitalen tot landontginning en andere industriele ondernemingen zal bevorderen, en zeer gunstig werken op de verhooging van de waarde der bezittingen.

Wanneer men ontheven zal zijn van de rente thans op de begrooting uitgetrokken voor de schatkistbilletten van 1840 en 1843, wanneer er geene jaarlijksche uitkeering meer aan de Handelmaatschappij zal behoeven te geschieden, en de gegronde hoop op billijke reductie der renten verwezenlijkt wordt, zal hierdoor zoo aanzienlijke jaarlijksche vermindering der staatsuitgaven plaats vinden, dat, na aftrekking der blijvende uitgaaf voor de renten van de resterende schuld aan de Handelmaatschappij en der renten verschuldigd wegens de 10 millioen door Z. M. *Willem Frederik*, Graaf van Nassau, aangeboden, eene jaarlijksche mindere uitgave van circa 4¼ millioen zal plaats hebben. Het gevolg van de opgegevene maatregelen zal dus moeten zijn, niet eene provisionele schikking, wier gevolgen zich tot 1850 zouden bepalen, maar een aanhoudend minder bedrag van jaarlijksche uitgaven, dat in 1851 en later, door meerdere inkomsten uit de Oost, nog tot meer voordeeligen stand van zaken zal kunnen voeren. Voegt men hierbij de toenemende uitwerking, die men van voortgaande bezuiniging en vereenvoudiging kan verwachten; de waarschijnlijkheid, dat niet altijd tegenspoed de hoop op meerdere opbrengst der koloniale producten zal teleur stellen, en eindelijk, dat de afloopende betalingen, pensioenen en lijfrenten aanzienlijk zullen moeten verminderen, dan is er geene billijke reden om te twijfelen, dat, onder de gegevene veronderstellingen de uitzigten voldoende zijn, en genoegzaam om noodzakelijk wordende uitgaven daarbij op te nemen; zoodat de thans gevraagde opoffering van de natie in de toekomst zal strekken tot bestendig en direct voordeel en ontwikkeling der welvaart van het Vaderland. De goede slaging der rente-reductie schijnt, bij het behoud van vrede en rust in Europa, bij de bevestiging van het crediet van den Staat en gunstige uitzigten in de toekomst, zeer waarschijnlijk. In de gegevene omstandigheden zal evenwel de gelukking van die belangrijke financiele operatie, naar mijn inzien, afhankelijk zijn van den uitslag der maatregelen, die de Regering in staat zullen stellen allen achterstand van vroegeren tijd te liquideren.

Bij herstelling van orde in de financien is het wel niet overdreven aan te nemen, dat de prijs der 2½ ten honderd rentende staatsschuld tot 61 pct. zal stijgen, en van dat oogenblik aan zal de verwezenlijking der voorgestelde rente-reductie mogelijk zijn. — Eene moeijelijke en zorgelijke vraag blijft het, welke de geschiktste en minst drukkende handelwijze is, om voor den Staat beschikbaar te stellen de aanzienlijke som, die in den eersten opslag, met uitzondering van een betrekkelijk klein gedeelte, tot afbetaling van dreigende en bezwarende schuld wordt gebruikt, en woordoor verder de uitzigten op meer gunstige toekomst worden geopend. Wanneer de gewone staatsinkomsten de

uitgaven genoegzaam overtroffen, om rente te betalen naar den bestaanden standaard, en daarenboven eenige kapitaals-aflossing te verrigten, zou het minst bezwarend middel zijn, eene leening tot gewilde voorwaarden aan te gaan: eigenlijk wierd dan het geheel bezwaar, bij het aanwezen der groote kapitalen in het vaderland, op het oogenblik niet gevoeld, en een meer of min langdurige last geschoven op de uitgaven van volgende jaren; maar deze handelwijze is de bron van de tegenwoordige ongelegenheid van 's Lands toestand.

Het schijnt geheel ondoenlijk op dezen weg voort te gaan; men kan geen kwaal herstellen, zoo lang de oorzaak derzelve voortduurt, veelmin als die oorzaak wordt vermeerderd en verder ontwikkeld. Van kunstige combinatien, van zamengestelde financiele maatregelen, kan ik geen heil verwachten; ze strekken tot verderf voor den Staat, of voor de goede trouw der onkundigen. Maatregelen van conversie, die, met bijpassing van genoegzaam numerair en zonder groot bezwaar der schatkist in de toekomst vergezeld zouden gaan, komen onuitvoerlijk voor. Er blijft, naar mijn inzien, niet over dan de vordering van eenige, zoo veel doenlijk gelijkmatige opoffering van allen, voornamelijk van de welgestelden en vermogenden in den Staat, wanneer men aan de bestaande verpligtingen wil gestand doen. Ik gevoel het ten volle, dat dergelijke opoffering aan velen hard zal vallen, in een tijd waarin onderscheidene bronnen van welvaart belemmerd zijn, waarin onrust en wantrouwen het gevolg zijn van den onzekeren en vlottenden toestand van 's Lands geldmiddelen, en vermeerderd worden door aandrang tot bezuiniging aan de eene zijde, en aan de andere zijde door de onvermijdelijke teleurstelling van hen, die door die bezuinigingen in hunne belangen worden getroffen.

Het is eene moeijelijke taak, van de ingezetenen nieuwe offers te vergen, en bij gebreke van middelen tot redding op het oogenblik, is het natuurlijk zijne hoop en verwachting in de toekomst te zoeken: maar uitstel schijnt niet mogelijk zonder groot gevaar en vrees voor meerdere verwarring. De moeijelijkheid der opoffering wordt opgewogen door de overtuiging van hare noodzakelijkheid voor het algemeen belang, door de behoefte om tot meer rustigen toestand te geraken door afdoende regeling der financien, en door de zekerheid, dat die opoffering slechts voor eens zal benoodigd zijn.

De maatstaf, waarnaar ieder geroepen wordt om zijn aandeel in de buitengewone bijdrage te leveren, is in het wetsontwerp die der bezittingen en gekapitaliseerde inkomsten uit andere bronnen voortvloeijende, met vrijstelling der minvermogenden en eenige opklimming voor de rijkere klassen. Wanneer het waar is, gelijk door een kundig schrijver nog onlangs is bevestigd, dat de meest vermogende burgers, in den regel, niet naar hunne bezittingen bijdragen in de lasten van den Staat en daarbij in aanmerking genomen wordt, dat groote kapitalisten met geringe renten hunner solide geplaatste kapitalen tevreden zijn, moet men den maatstaf als goed gekozen beschouwen, want niemand kan het betwijfelen, de meer vermogenden moeten voornamelijk bijdragen tot redding van het Vaderland, waarin hunne welvaart ontwikkeld is, en waar zij, bij behoud van goede trouw, van rust en orde het grootste belang hebben. Bij de toepassing heeft echter ook deze maatstaf gelijk ieder andere groote bezwaren, die moeijelijk geheel op te lossen zijn. Om de algemeenheid der opbrengst te verzekeren en niet onregtvaardig te zijn jegens hen, die zich van den opgelegden last naar hun beste geweten kwijten, is het noodig geacht, de nalatigen door krachtige voorschriften en bedreiging tot het opvolgen hunner verpligtingen te bewegen. Ik beklaag het ongeluk onzer tijden, waarin dergelijke maatregelen voor buitengewone belastingen in aanmerking moeten komen, maar hoop en vertrouw dat derzelver toepassing weinig of niet plaats zal vinden. Die hoop is vermeerderd door het vertrouwen op het gezond oordeel der natie, die, bij het besef van de noodzakelijke regeling der financien, haar eigen voordeel niet zal verzuimen en gebruik maken van de deelneming in de vrijwillige leening of bijdrage, om daaruit, in het ergste geval, het verschuldigde met 3, in plaats van met 4, te betalen; te meer daar men, op deze wijze handelende, van bijna alle onaangename formaliteiten ontslagen is, binnen zekere grenzen aan niemand de grootheid van zijn vermogen behoeft mede te deelen, en tevens van de bezwarende eeds-aflegging is ontslagen. Door het behartigen van zijn eigen belang, heeft men daarbij de voldoening van medegewerkt te hebben tot heil van het Vaderland en het afkeeren van maatregelen, die in de toepassing met velerlei moeijelijkheid zouden te kampen hebben. Gedurende de behandeling der

mee in de afdeelingen zijn er vele en gewigtige veranderingen in dezelve aangenomen, de hoofdstrekking hebbende om zoo veel mogelijk de vrijwillige leening en bijdrage te begunstigen. De belangen der schatkist konden en mogten evenwel daarbij niet uit het oog worden verloren, zonder verlies der vruchten voor de toekomst. Wanneer men evenwel de vrijwillige leening beschouwt als zamengesteld uit vrijwillige bijdragen en eene gelegenheid om de 5 percents schuldbrieven zoodanig te verwisselen, dat op dezelve geene rente-reductie kan worden toegepast, zijn de vooruitzigten voor de deelnemers geenszins onvoordeelig. Behalve in dezen geest is aan vele aanmerkingen door latere reductie te gemoet gekomen, ook door verhooging der som, beneden welke men van alle verpligting tot bijdrage ontslagen gerekend wordt te zijn. Daarom zal ik mij, met opoffering van mijn bijzonder gevoelen, van alle verdere bijzondere aanmerkingen onthouden op punten van het wetsontwerp, waaromtrent ik gaarne nog eenige wijziging zou hebben verlangd.

Het is mijne overtuiging, dat de afbetaling van den achterstand, en met name der daarvoor uitgegevene vlottende schuld, niet zonder gevaar kan worden uitgesteld; dat het ontslagen worden van de verpligtingen van het kapitalisatie-contract door gedeeltelijke afbetaling aan de Handelmaatschappij, voor den Staat van het grootste belang is; dat de realisering der Belgische inschrijving en inning van verschuldigd aandeel in de schuld en het gebruik daarvan ten voordeele van den Staat, niet langer behoort te worden verschoven, en dus de Regering voor het algemeen belang tot de uitvoering dezer maatregelen moet worden in staat gesteld; dewijl er genoegzame waarschijnlijkheid bestaat, dat door deze handelwijze de staats-uitgaven en ontvangsten tot het gevorderd evenwigt zullen zijn gebragt. Het vertrouwen, dat door de voorgestelde buitengewone middelen deze resultaten zullen worden verkregen, en dat zonder dezelve hoogst zorgelijke gevolgen voor het crediet van den Staat te vreezen zijn, heeft mij bewogen om aan het onderhavig wets-ontwerp mijne stem niet te weigeren.

REDEVOERING *van den Heer Mr. W. B. BUMA, uitgesproken in de Zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, van den 27 Februarij 1844, over het Ontwerp van Wet, betrekkelijk eene Buitengewone Belasting op de Bezittingen en daarmede gepaard gaande Vrijwillige Geldleening.*

Edel Mogende Heeren!

Wanneer ik alleen in aanmerking neem alle de gewigtige beweegredenen, zoo voor als tegen het aanhangig wetsontwerp reeds aangevoerd, dan moet ik het er voor houden, dat er geene nieuwe, Uwer Edel Mogendens aandacht waardige, kunnen worden bijgebragt, en zou ik daaruit voldoende aanleiding hebben kunnen nemen om het stilzwijgen te bewaren.

In deze gewigtige oogenblikken echter is het niet genoeg de verschillende beschouwingen, waartoe de wet dadelijke aanleiding geeft, te hebben kunnen hooren en lezen; neen, Edel Mogende Heeren, de Natie heeft het regt te verwachten, dat elk van hare vertegenwoordigers, hoe of ook zijne stem zij, dezelve met redenen stave, opdat op eene *wettige* wijze bekend moge worden, welke toch wel de redenen geweest zijn, waardoor ieder lid bewogen is deze wet goed te keuren of Zijne Majesteit eerbiedig te verzoeken, dezelve in nadere overweging te nemen.

Dit en ook dit alleen heeft mij doen besluiten om het woord te voeren, zonder evenwel *of* de verdiensten *of* de gebreken der wet naauwkeurig te willen ontleden en opsommen, daar ik mij alleen bepalen mag en zal bij de opgave der redenen, welke na een gezet onderzoek mij hebben bewogen, aan dezelve mijne goedkeurende stem te geven.

Deze vinden haren oorsprong zoowel in de omstandigheden, waarin wij verkeeren, als in de bepalingen der wet zelve.

Ik zeg in de omstandigheden waarin wij verkeeren; deze zijn zorgelijk, Edel Mogende Heeren, niet alleen om den schuldenlast, welke ons drukt of om de tekorten welke te dekken zijn, of om de toekomstige uitgaven, waarin te voorzien is, maar ook vooral, om dat ons die magtige hefboom ontbreekt, waarmede ons dierbaar Vaderland zoo vele slagen en rampen dikwijls heeft mogen te boven komen.

Waar toch zetelt in dit oogenblik de goddelijke eendragt — de oude spreuk onzer vaderen! In ons midden? Gewis niet, Edel Mogende Heeren; want in plaats van ons als één man te vereenigen, om het dreigend gevaar van bankroet, wanorde, ja ernstige rustverstoring der maatschappij moedig en met vrucht het hoofd te bieden, loopen onze gevoelens omtrent de wijze, waarop dit moet geschieden, zoodanig uiteen, dat de Regering zich gelukkig mag achten, wanneer met eene geringe meerderheid dit wetsontwerp wordt *aangenomen*.

Velen van U Edel Mogenden toch, hoezeer met mij het gevoelen deelende, dat het bankroet of eene gedwongene reductie der rente (want dat is slechts eene woordspeling) waarlijk eene nationale ramp is, welke niet alleen de Nederlandsche rentheffers, toch ook onze medeburgers, hoewel als zoodanig meer weerloos, maar ook vreemdelingen, in Staten zeker niet ongezind zich deswege overvloedig schadeloos te stellen, in hooge mate zal treffen, — vele van U Edel Mogenden toch, zeg ik, weigeren aan deze wet hunne stem om bijredenen, waarlijk in mijn oog van ondergeschikt belang, ja vreemd aan het onderwerp.

Ik zal die geachte leden overigens niet wederleggen. Wat toch zou het mij baten? Hen te overtuigen, daartoe zijn mijne en ook uwe krachten te zwak.

Wat zou ik toch antwoorden op het argument van een geacht spreker, uit eene zoo bijzonder bij de staatsschulden belanghebbende provincie, wanneer hij zegt:

Ik kom in oppositie tegen de wet, omdat ik niet tevreden ben met den gang der zaken; — ik wil belofte van herziening der grondwet, want wanneer dezelve

nu niet gegeven wordt, is voor langen tijd de kans van vervulling van dien nationalen wensch vervlogen; — had men mij, vroeger die toezegging ook verlangende, dezelve gegeven dan ware het een ander geval geworden, maar nu voer ik eene systematische oppositie, even als men dat in het Parlement van Groot-Brittannie ziet; — dit is mijn systema en op zich zelf reeds eene voldoende reden van afstemming; — gelooft evenwel niet Edel Mogende Heeren, dat dit een dwang is, welken ik bezig tot bekoming van toezeggingen der Regering; gelooft het niet Edel Mogende Heeren! het is geen dwang, maar zoo lang ik dat niet kan gedaan krijgen, stel ik mij bij groote zaken in opositie tegen de Regering, en derhalve stem ik tegen de wet.

Of hoe zal ik de zwarigheden van een ander lid wegnemen, welke zich met de hoofdbepalingen der wet als heffing geheel vereenigt, dezelve nuttig en niet onuitvoerbaar acht, verklaart geen nationaal bankroet te willen, maar uit vreeze dat de gegevene vooruitzigten omtrent de mogelijkheid van in de toekomst de uitgaven door de ontvangsten te kunnen dekken, niet geheel verwezenlijkt zullen zijn en dat hier of daar een ongedekte post zal overblijven, daarom en daarom alleen oordeelt de geheele wet te mogen afstemmen, zonder eenig ander redmiddel tot voorkoming van dat, ook door hem zoo gevreesde bankroet op te geven.

Wie toch kan over een tijdperk van 7 jaren alle eventualiteiten in de geschiedenis van een volk voorzien? Of welk verstandig man zal zich over de zekerheid, dat eene over 7 jaren voorgestelde raming van ontvangsten en uitgaven van een Staat zal uitkomen, anders dan met zekere reserve goedkeurend uitlaten?

Ik althans, Edel Mogende Heeren, ben ook wel van oordeel dat de raming, waaruit blijken kan, dat door de 35 millioen het evenwigt der financien hersteld wordt, voldoende redenen van geruststelling aanbiedt, om daarop te mogen afgaan, te meer, wanneer de Regering ernstig de nog vele mogelijke bezuinigingen op de uitgaven wil bewerkstelligen, maar ik zal mij wel wachten daarvan de stellige zekerheid apodictisch te geven.

Neen, Edel Mogende Heeren, ik betreur het, dat om die bijredenen het wetsontwerp niet wordt goedgekeurd, maar ik geef den moed verloren die dwalingen te doen ophouden, en daarvan afstappende zal ik alleen verklaren, dat ook ik met zoo velen van U Edel Mogenden het bankroet, of eene daarmede gelijkstaande reductie van renten beschouw als eene nationale ramp, ook voor de bezitters van andere goederen dan staatspapieren, ja zelfs voor den armsten burger en voor de weduwen en wezen, en daarom ben ik bereid, waar het noodig is, al mijne krachten in te spannen om hetzelve te helpen voorkomen.

Mogt ooit Neerlands volk zoo onmagtig worden, dat het inderdaad met den besten wil niet te voorkomen is, o dan, maar ook eerst dan alleen zal de onzalige tijd daar zijn, dat wij vernederd en ontaard de handen weerloos laten hangen, en zonder schijngronden te behoeven te zoeken, waarachter wij onze onmagt verbergen, ons overgeven aan de genade der Mogendheden en van het noodlot.

Maar Gode zij dank, zoo laag is Nederland nog niet gezonken, en de Voorzienigheid zal het ook uit deze worsteling met eere doen opstaan, hiertoe mede te werken acht ik mijn hoogste pligt.

Zorgelijk zijn de omstandigheden, omdat, zelfs op het voorbeeld harer vertegenwoordigers, ook bij de ingezetenen van Nederland onrust en weifeling in de gemoederen heerscht.

En kan het ook anders zijn?

Het vertrouwen op de Regering is geschokt door omstandigheden, welke ik niet zal ontwikkelen; dit alleen wil ik er van zeggen, dat, evenzeer als er alle redenen bestaan, om niet het blinde vertrouwen te betoonen, waardoor zoo vele rampen zijn ontstaan of althans hoogelijk verergerd, het evenzeer eene volstrekte behoefte voor de welvaart der ingezetenen is, dat zij het onmisbaar vertrouwen niet aan deze Regering onttrekken.

Hoezeer alle menschelijke instellingen onvolmaakt zijn, heeft zij toch waarlijk in de laatste tijden getoond, openbaarheid en orde in de financien te willen, en wil de Regering dat en blijft zij dat willen, dan mag en moet zij aanspraak maken op zoo veel vertrouwen, zoowel van het volk als van zijne vertegenwoordigers, als zij behoeft om de noodige maatregelen tot herstelling van het crediet met vrucht te kunnen aanwenden; zonder vertrouwen toch is geen financiële maatregel voor uitvoering vatbaar.

Dit vertrouwen zal haar dan ook niet ontbreken.

Of heeft de Regering niet voldaan aan alle voorwaarden, welke door zoo velen van U Edel Mogenden met mij gesteld waren, alvorens men oordeelde met vrucht tot de conversie te kunnen overgaan?

Is niet de achterstand van voor 1840 geregeld en vastgesteld?

Is daarin niet de liquidatie van het Amortisatie-Syndicaat treuriger gedachtenis, opgenomen?

Zijn niet de tekorten over 1841 en 1842, ja over 1843 reeds geregeld en vastgesteld?

„ In een constitutiëlen Staat is het wederkeerig vertrouwen van de Regering „ en van de Volksvertegenwoordigers het levensbeginsel.

„ Daar voert men den ridderlijken strijd, en wanneer de ministers het vertrouwen des volks niet langer verdienen dan verkondigt de Volksvertegenwoordiging zulks rond en open en het bestuur des lands gaat in waardiger handen „ over; hebben 's Konings ministers het vertrouwen des volks door hun gedrag „ verbeurd, hij handelt braaf en edel die het verkondigt, en schande rust op „ het hoofd des vertegenwoordigers, die zijne oogen moedwillig sluit voor het „ voldingend bewijs, en die de mannen des bestuurs verdedigt ten koste van „ het geluk zijns Vaderlands.

„ Maar gelijke schande drukt op hem, die, door laakbare bedoelingen gedreven, beschuldigingen zoekt en het wantrouwen zaait, op dat de man verdrongen worde, naar wiens gezag hij de begeerige handen uitstrekt, op wiens „ zetel hij zoude wenschen zich zelven te verheffen.

„ Eerlijkheid, goede trouw, openhartigheid, zucht tot verbetering, regtvaardigheid *in alles en voor allen*, ziet daar wat ik bij de Regering wensch te „ vinden. En zoo lang mij niet overtuigend zal gebleken zijn, dat die deugden „ aan 's Konings ministers ontbreken, mogen zij bij iedere poging om het heil „ des vaderlands te bevorderen op mijne medewerking rekenen, onbezorgd omtrent het oordeel dat de kwaadwilligheid over mijn gedrag zal vellen."

Zie daar woorden, Edel Mogende Heeren, welke, door een welsprekend redenaar bij de conversie-wet gebezigd, ik thans volgaarne tot de mijne maak, bij de overtuiging, die mij bezielt, dat de Regering zonder vertrouwen niet ten meesten nutte van het volk handelen kan.

Hoogst gewenscht en in het eigen belang der ingezetenen noodzakelijk acht ik het dus, dat het vertrouwen weder bij de ingezetenen worde opgewekt, en dat de onrust, door zoo vele onberadenen met onbesuisde drift, of wat nog erger is door ellendelingen met verachtelijke bijoogmerken in de gemoederen der ingezenen met kwistige hand gezaaid en door een noodlottigen zamenloop van omstandigheden maar al te welig opgeschoten, daar uit worde weggenomen.

Ook daartoe, Edel Mogende Heeren, zou eene eendragtige aanneming dezer wet zeer ten goede hebben gewerkt, doch al moge dit haar lot niet zijn, al is de meerderheid gering, toch wanhoop ik niet aan de goede zaak.

Wij allen toch hebben van der jeugd af geleerd de wetten te eerbiedigen, en in dezelve te berusten al strookten zij niet altijd met onze eenzijdige zienswijze. *Lex dura sed ita scripta*, was van ouds de spreuk, en daarom alleen reeds, vleije ik mij dat, al *moest ook de belasting zelve worden ingevoerd en geheven* dezelve door Neerlands ingezetenen met kalme beradenheid zal worden ontvangen en nageleefd, en in betamelijke rust de gewenschte uitkomsten zal op leveren.

Ik zeide, *al moest ook de belasting zelve worden ingevoerd*, en dit veronderstelt de hoop, dat de leening nog kan gelukken. Ja, Edel Mogende Heeren! die hoop koester ik nog, en na de laatste wijzigingen met nog meerder moed, omdat ik mij steeds vleije dat het gezond verstand der met behoorlijke middelen van bestaan of rijkdom gezegende ingezetenen, ja hun welbegrepen eigenbelang, hetzij zij houders van staatsschulden zijn of niet, maar dat der eersten in dubbele mate, hen van zelf zal aansporen en hun ten prikkel zijn, om deze wet zoo min schadelijk en min lastig als maar mogelijk is voor zich zelven en voor anderen te maken.

En daartoe zullen zij een ruim deel in de vooropgezette leening of de vrijwillige bijdrage moeten nemen.

Zij allen toch zullen en kunnen het niet vergeten, dat het alleen aan henzelven en aan hunne eerlijkheid ligt, daardoor en daardoor alleen van de gunstige bepalingen van artikel 49 gebruik te maken, hetwelk zoo wel eene altoos

minder aangename bekendheid der fortuinen, als het afleggen van ongevallige eeden voorkomt.

O! mogt de vaderlandsliefde, zich hier vooral zoodanig met liefde voor zich zelven vereenzelvigende, en welke ik, wat wij er van mogen hooren, nog niet voor geheel uitgedoofd houden, — o! mogt die vaderlandsliefde de rijken in den lande opwekken om de leening te doen gelukken!

Die daadzaak toch zou het beste antwoord zijn aan den geachten spreker uit Noord-Braband, welke, naar zijne beschrijving van dezelve op gisteren te oordeelen, niet in de gelegenheid geweest is, dezelve in ruime mate te leeren kennen en te zien toepassen. En is dat lot ons niet beschoren, dan zal toch de uitvoering der belasting niet zulke zwarigheden hebben, dat het der Regering onmogelijk wordt, de enkele weerspannigen, niettegenstaande hunne protesten, en al behooren zij ook tot de rijksten en aanzienlijksten in den lande, tot hunnen pligt te brengen.

Daarin toch kan en moet zij, zoo noodig, op de medewerking der goede burgers rekenen. En wie van U Edel Mogenden durft beweren, dat hun getal en invloed niet aanzienlijk dat der weerspannigen zoude overtreffen?

Bovendien ondragelijk is deze belasting geenszins, hoezeer ik overtuigd ben, dat zij velen, den een meer, den ander minder, moeijelijk zal vallen.

Wie toch verliest niet eens, ja meermalen in zijn leven door bankroet, veeziekte, watersnood, misgewas of andere calamiteiten, op eens meer, ja veel meer dan de hoogste maatstaf dezer belasting. En heeft die ramp hem dan getroffen, wie durft dan beweren, dat hij door het verlies van dat deel van zijn vermogen niet meer in staat is, zelfs zonder aanmerkelijke bekrimping, in zijn vorigen staat en stand te leven? Hoeveel te minder grond is daarvoor, wanneer het in twee jaren tijds slechts hoogstens een vijftigste van zijne bezittingen bedraagt?

Neen, Edel Mogende Heeren! ik erken de bezwaren der wet, ik erken dat enkele bepalingen eene onbillijkheid (van dergelijke wetten onafscheidbaar) in de toepassing kunnen veroorzaken.

Ik erken dat de wet in een hoogst ongunstig tijdstip van spanning en van klagten over achteruitgang moet werken, maar de daarbij opgelegde lasten te dragen, daartoe is de natie niet *onmagtig*. Alleen *onwil* kan de bezwaren als onoverkomelijk doen beschouwen, en tegen *onwil* helpt geen betoog, want zij *wil niet* overtuigd zijn.

Ik zal het wetsontwerp verder niet uiteen zetten noch verdedigen, en ben ook overtuigd dat het betoog, dat voorheen in tijden van veel minder welvaart en veel hoogere heffingen meermalen hebben plaats gehad, weinig streelends heeft, en deze heffing niet verligt; maar, Edel Mogende Heeren! ik ontveins het niet, de daadzaak dat zij hebben plaats gevonden en dat wij desniettemin zijn die wij zijn, dat bemoedigt mij en versterkt mij in mijn gevoelen; dat wanneer deze heffing moet plaats hebben, en wanneer, zoo als ik vertrouw, daardoor het evenwigt in de financien hersteld is, zoo dat het slechts voor *ééns* noodig geweest is, — dat in dat geval deze heffing geenszins *die* schroomelijke gevolgen, noch voor de rust, noch voor de welvaart der ingezetenen zal hebben, welke daarvan, meer welsprekend en dichterlijk dan overtuigend, door velen van U Edel Mogenden met levendige en scherpe kleuren zijn afgemaald.

Daarom vermeen ik hier te mogen opgeven, dat van 1794 tot 1800 in Vriesland zijn uitgeschreven en ingevorderd de volgende gedwongene heffingen:

Bij plakkaat van	17 Februarij	1794	de 50ste penn.	of 2 pct. der bezit.	tegen oblig. à 3 pct.
„ „ „	8 April	1795			
„ „ „	22 October	1795	„ 25ste	„ „ 4 „ „	à 3 „
„ „ „	28 Julij	1796	„ $83\frac{1}{3}$	„ „ $1\frac{1}{5}$ „ „	à $3\frac{1}{2}$ „
„ „ „	12 Julij	1797			$\frac{4}{5}$ 5 „
„ „ „	8 Decemb.	1797	„ 50ste	„ „ 2 „ „	$\frac{1}{5}$ $3\frac{1}{2}$ „
„ „ „	30 Novemb.	1798	„ 25ste	„ „ 4 „ „	à $3\frac{1}{2}$ „
„ „ „	29 October	1799	„ 100ste	„ „ 1 „ „	à $3\frac{1}{2}$ „
„ „ „	15 Maart	1800	„ $33\frac{1}{3}$de	„ „ 3 „ „	à 3 „
„ „ „	19 April	1800			

tezamen bedragende „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ $17\frac{1}{5}$ pct. der bezittingen, waarvoor recepissen en obligatien zijn afgegeven, welke later het lot van alle obligatien hebben gedeeld.

En bovendien zijn nog verscheidene heffingen op de inkomsten uitgeschreven, waarvan ook de ons medegedeelde exacte nota gewaagt, terwijl van af 1800 tot 1804 is geheven als don gratuit van de bezittingen:

Bij plakkaat van 19 Junij 1801	. . . . . .	2	pct. der bezittingen.
„ „ „ 26 Febr. 1802	. . . . . .	1½	„ „ „
„ „ „ 8 Aug. 1803	. . . . . .	2	„ „ „
„ „ „ 9 Julij 1804	volgens tarief		
„ „ „ 22 Jan. 1805	te zamen on-		
„ „ „ 25 Maart 1805	geveer . .	1	„ „ „
te zamen bedragende	. . . .	6½	pct. don gratuit der bezittingen.

Hier zou ik nu kunnen eindigen, maar, Edel Mogende Heeren, ik mag het niet, voor dat ik (zonder mij overigens in die reeds uitgeputte questie te verdiepen) aan diegenen van U Edel Mogenden, die als bedenking opgeven tegen de wet, dat dezelve het nationaal vermogen roekeloos met 35 millioen vermindert, ja, aan U Edel Mogenden allen heb doen opmerken, dat juist de Regering en de meerderheid dezer Vergadering zich klaarblijkelijk en zonder de minste scrupule daaraan hebben schuldig gemaakt, zoo dikwijls als sedert jaren de 6 en sedert 1840 bovendien nog de 10 buitengewone opcenten op de grondlasten zijn vastgesteld geworden.

Deze toch, ten bedrage van 1,319,200 gulden, vertegenwoordigen, naar 4 pct. rente of den 25sten penning, 32,980,000 gulden; en door eene enkele wetsbepaling zijn de grondeigendommen, en dus toch wel bepaald het nationaal vermogen, met die waarde verminderd, zonder dat de Staat daarvan eenig ander voordeel dan de belasting zelve getrokken heeft.

Gelukkig echter kan en zal wel op dezelfde wijze dat onregt, want onregt mag het heeten, Edel Mogende Heeren, weder hersteld worden; althans ik vertrouw van de regtschapenheid der Regering en van U Edel Mogenden, dat bij de volgende tweejarige begrooting, de eigenaren van den vaderlandschen bodem, door zoo vele lasten reeds gedrukt en boven andere mede-ingezetenen bezwaard, der Regering en U Edel Mogenden even zoo vele adressen van dankbetuiging zullen *kunnen* aanbieden, als zij thans gemeend hebben adressen aan U Edel Mogenden te moeten inzenden, om U Edel Mogenden met hunne bezwaren bekend te maken.

Of echter dezelfde genius, welke — mag ik de mij gewordene kopij eener conducteire missive vertrouwen — die klagten mede in de wereld gebragt heeft, en die petitie heeft aangemoedigd en bevorderd op eene wijze, welke ik voor zijne rekening laat, — of, zeg ik, diezelfde genius bereid zal zijn ook dan adressen van dankbetuiging ter teekening en inzending rond te zenden, daarmede durf ik U Edel Mogenden niet vleijen. Maar toch, het konde zoo zijn en dan ware de uitkomst des te heerlijker.

De Regering heeft in haar antwoord, waarom zij de 22½ pct. der huurwaarde tot 20 pct. verlaagde, zelve erkend: „dit mede te doen, ten einde hierdoor „de eigenaars van onroerende goederen te gemoet te komen voor de door hen „sedert eenige jaren betaalde buitengewone opcenten op de grondbelasting.”

Zoo veel noodig, Edel Mogende Heeren, neem ik hiervan acte, maar ook bij vroegere wetten en begrootingen is dit punt door de Regering erkend, zoo als ik de eer had dit aan U Edel Mogenden op te merken in mijne redevoering, welke ik op den 5 October ll. hield, toen ik juist om die buitengewone opcenten mijne afkeurende stem tegen de middelen uitbragt. Bij deze gelegenheid dring ik daarop dus niet verder aan, maar ik herhaal het, ik reken er op, dat ook ten dezen opzigte de regtvaardigheid zal zegepralen. Regtvaardigheid toch is niet alleen het sieraad, het is ook de hechtste steun der Regering, en het zelfde grondbeginsel van eerlijkheid en regtvaardigheid, hetwelk U Edel Mogenden en mij noopt, om de Regering te ondersteunen in hare ondankbare pogingen, om ook omtrent de renteheffers regtvaardig te kunnen zijn en blijven, dat beginsel moet U Edel Mogenden leiden tot het besluit, om dat onregt te herstellen.

Edel Mogende Heeren, ik gevoel het gewigt van het oogenblik, ik gevoel de zwaarte van den last, welken ik de Natie help opleggen, maar de overtuiging van het nuttige en doeltreffende, ja van het noodzakelijke van deze wet, deze overtuiging schraagt mij in mijn genomen besluit.

Hij eindigde dan met de plegtige verklaring, ook door een geacht redenaar bij de aanneming van de conversie-wet afgelegd:

„Ik heb niet den moed om op mij te nemen al de gevolgen, die de verwerping der wet zou kunnen na zich slepen, maar ik heb wel den moed (want moed is er tegenwoordig noodig) om het *ja* uit te spreken op eene wet, welke ik, in de gegeven omstandigheden voor het eenige redmiddel houde."

REDEVOERING *van den Heer Mr. A. TELTING, uitgesproken in de Zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, van den 28 Februarij 1844, over het Ontwerp van Wet, betrekkelijk eene Buitengewone Belasting op de Bezittingen en daarmede gepaard gaande Vrijwillige Geldleening.*

Edel Mogende Heeren!

Geleid door het besef van de met iederen dag meer dringende noodzakelijkheid van een radicaal herstel van onzen financiëlen toestand; verre van mij werpende het, naar mijne overtuiging, tegen de eerste begrippen van eerlijkheid en goede trouw aandruischend denkbeeld, om een zoo gemakkelijk als schandelijk reddingsmiddel te zoeken in de eigenmagtige inhouding van een gedeelte der wettig verschuldigde renten onzer staatsschuld; niet minder afkeerig van de, sedert 1831 telkens op nieuw, en telkens tot dieper bederf van onzen geldelijken toestand, te baat genomene creatie van nieuwe schulden tegen hoogeren rentelast, — heb ik, Edel Mogende Heeren! van het oogenblik af aan, dat het eerste ontwerp eener wet tot eene algemeene belasting der bezittingen aan deze Kamer werd aangeboden, den wensch gekoesterd, dat dit ontwerp die verbeteringen zoude ondergaan, welke het mij mogelijk mogten maken, aan hetzelve mijne goedkeurende stem te geven. Aanlokkend kon zeker voor den volksvertegenwoordiger de gedachte niet zijn, om een door zware lasten gedrukt volk, in eenen tijd van kwijning in den handel en vele takken van nijverheid, na eenige voor den landbouw over het geheel meer ongunstige dan voorspoedige jaren, niets minder dan 35 millioen gulden te doen opbrengen. Doch slechts de keuze mogelijk achtende tusschen drie kwaden: òf het schandmerk der oneerlijkheid onzer natie op het voorhoofd te drukken; òf het nageslacht onherstelbaar te gronde te rigten; of zelven de schouderen te zetten onder eenen wel zwaren en moeijelijken, maar toch niet ondragelijken last, — koos mijn verstand het laatste dier drie als het geringste kwaad, terwijl mijn gevoel mij opgaf, dat die keuze tevens de edelmoedigste zijn zou. En als nu in het wets-ontwerp allengs die verbeteringen waren aangebragt geworden, welke het mij mogelijk maakten, der Regering, op deze wijze, tot herstel van onze financien de hand te leenen, zoude ik mijne overtuiging enkel door een goedkeurend votum hebben uitgesproken, ware ik niet door een woord, dat wij in den loop dezer discussiën vele malen hebben hooren uitspreken, bewogen geworden, *daarover* mijne meening in het midden te brengen.

Wij hebben het wets-ontwerp hooren voorstellen als *impopulair*, als *zóó impopulair* zelfs, dat diegenen onder U Edel Mogenden, welke niet aarzelen mogten aan hetzelve hunne stem te geven, zich verzekerd zouden mogen houden, van niet slechts niet door het volk, zoo daar de keuze aan stond, maar door de Staten der provincien, welke hen hierheen hebben afgevaardigd, niet weder op nieuw met dat vertrouwen te zullen worden vereerd. Ofschoon ik mij nu vastelijk overtuigd houde, dat niemand van U Edel Mogenden, bijaldien hij die waarschuwing als gegrond kan erkennen, zich daardoor zoude bewogen gevoelen, om, in strijd met de grondwet, voorschrijvende dat de leden dezer Kamer zullen stemmen voor zich zelven, zonder last van of ruggespraak met de Vergadering door welke zij zijn benoemd; in strijd met hunnen grondwettigen eed, waarbij zij zich hebben verbonden, het algemeen belang te bevorderen, zonder zich daarvan door eenige provinciale of andere bijzondere belangen te laten aftrekken; ofschoon ik mij wel vastelijk overtuigd houde, Edel Mogende Heeren! dat geen lid dezer Vergadering, behoudens den eerbied altoos, dien ieder billijkerwijze aan de meeningen en inzigten van de Staten zijner provincie gaarne zal willen toedragen, zich echter ooit zal laten bewegen, om die meeningen en inzigten, als waren ze hem ten volledigste bekend, te stellen in de plaats van zijne individuële opinie, en zoo doende zijne eigene wel gevestigde gemoedelijke overtuiging op te offeren aan de wenschen van anderen; — desniettemin is het

mij gansch niet onbelangrijk voorgekomen, te dezer gelegenheid eens opzettelijk te onderzoeken, wat er wel van die beweerde impopulariteit van dit wets-ontwerp moge zijn; want waarlijk, Edel Mogende Heeren! hoe een ieder onzer in het bijzonder over zijne gemoedelijke verpligting tot aanneming of verwerping moge denken, te bejammeren zoude het toch voorzeker zijn, wanneer, bij eene aanneming van het ontwerp, de meening van de meerderheid dezer Vergadering blijken mogt lijnregt in strijd te zijn met den algemeenen wensch der natie!

Wat mag men dan wel voor *populair* houden? Datgene wat aan *allen* van den volke, zonder eenige uitzondering, behagelijk en wenschelijk voorkomt? — Dit ware voorzeker te veel gevergd! Niets is er dat aan allen behaagt, en te regt stelden de regeerders dezer hofstad, in den gevel van hun raadhuis, de spreuk: *ne Jupiter quidem omnibus!* — Wat dan? Hetgeen met de wenschen der grootste menigte strookt? Ik twijfel er aan, Edel Mogende Heeren! Het volk bestaat uit mondigen en onmondigen, uit verstandigen en lieden van minder doorzigt. Het getal van de laatsten is zeker het grootst, doch het laat zich steeds leiden en besturen door de eersten. Onder die verstandigen, wier eigenaardig beroep het is zich met de leiding der menigte te belasten, vindt men er, ik beken het, steeds, die uit bijzondere inzigten en eigenbelang zoekende bedoelingen te werk gaan; doch dezer getal is nimmer het grootste, en hunne verkeerde raadgevingen houden geen duur, want het is eene eigenschap van elke verstandelijke en zedelijke dwaling, dat zij steeds haar correctief in zich zelve vindt. Ik meen alzoo te mogen stellen, dat datgeen *populair* mag genoemd worden, wat aan de wenschen en bedoelingen van de welgezinde verstandigen beantwoordt, van hen die het geluk van volk en land bedoelen, die eerbied hebben voor den Koning, die orde en vrede en rust liefhebben, die geene andere vrijheid willen dan onder gehoorzaamheid aan de wet.

Doch waaruit blijkt het nu, of eenige maatregel al dan niet *populair* zij? Uit de vertoogen in dagbladen of tijdschriften geplaatst? Sommigen van deze geven zich, ja, uit voor de tolken der publieke opinie; doch het zij den voorzigtigen geoorloofd, dit voorgeven in twijfel te trekken, en deze tolken zonder lastbrief voor niets anders, dan industriëlen te houden, welke bij dit hun gekozen beroep hunne eigene rekening zoeken. Bovendien, zij zijn er van verschillende kleur. Bij deze wordt al, wat van de Regering uitvloeit, gegispt, strengelijk doorgehaald, in een zwart licht gesteld, gene vijzelen alle, ook de minst beteekenende daden der Ministers hemelhoog op en vinden er loutere wijsheid in; andere weder volgen een meer of min vast systeem, waaraan zij de daden der Regering ter toets brengen: met meerdere of mindere eerlijkheid en waarheidsliefde geschreven, steeds zijn zij de tolken hunner eigene, niet die van de publieke opinie.

Of blijkt uit de menigte der adressen, welke, tegen eenig wets-ontwerp gerigt, aan U Edel Mogenden worden ingezonden, dat zoodanig ontwerp met den naam van impopulair mag worden bestempeld? Vergunt mij ook dit te betwijfelen, Edel Mogende Heeren! Vele van die adressen worden wel geschreven, althans geteekend, door mannen wier eerlijke meening en helder doorzigt boven allen twijfel verheven zijn, doch het is eene natuurlijke eigenschap van alle verzoekschriften, dat zij de bijzondere belangen der onderteekenaren aan U Edel Mogenden bekend maken en ter behartiging aanprijzen. En onder die onderteekenaren zelven, zouden er — hunne braafheid en hun verstand verbieden mij dit in twijfel te trekken — zouden er, zeg ik, niet weinige gevonden worden, welke, geroepen om over de algemeene belangen te raadplegen, en daardoor op een ander terrein geplaatst, niet zouden aarzelen, om iets van die, door hen nu met zoo veel warmte voorgestane, bijzondere belangen aan het gemeen welzijn ten offer te brengen. De bekendwording met deze bijzondere belangen is zeker hoog te waarderen; onbekend gebleven konden ze uit het oog worden verloren; bekend geworden zullen ze, zoo veel immer mogelijk is, geëerbiedigd, zal daarvan zoo weinig mogelijk aan het algemeen belang worden opgeofferd. Doch wanneer men bij de aangeduide natuurlijke en eigenaardige strekking van deze verzoekschriften nog de omstandigheid in aanmerking neemt, dat er buiten die adressanten nog veel meer verstandige en welgezinde lieden in den lande zijn, die geene adressen indienen, hetzij omdat zij bij de voorgestelde wets-ontwerpen hunne bijzondere belangen niet gekrenkt achten, hetzij omdat zij edelmoediglijk reeds van te voren besloten hebben, daarvan zoo het zijn moet gewillig iets aan het algemeen welzijn ten offer te brengen, welke laatste men trouwens van het ver-

stand en den goeden wil van vele adressanten ook billijk verwachten mag, — dan dunkt mij valt het besluit ligtelijk op te maken, dat een geheele drom van adressen tegen het een of ander wets-ontwerp nog niet mag beschouwd worden als een blijk van deszelfs impopulariteit.

Het eenig criterium of een wets-ontwerp al of niet impopulair mag genoemd worden, ligt dunkt mij in het ontwerp zelf. Men toetse het aan het gezond verstand, en wordt het daar niet door gewraakt, men noeme het dan ook niet impopulair.

Het volk heeft verstand; het zal eenen verstandigen maatregel goed- eenen onverstandigen afkeuren. Mag men dit van ieder volk in 't algemeen beweren, van het Nederlandsche volk mag men het wel in 't bijzonder verzekeren. Deszelfs min onstuimige, min opvliegende, meer bedaarde, meer koel berekenende aard geven ons het regt dit te veronderstellen, al ware de geschiedenis niet daar, om er elken twijfelaar van te overtuigen.

Men toetse dan het wets-ontwerp, waarover wij beraadslagen, Edel Mogende Heeren! aan het gezond verstand, en het zal blijken, of het den naam van impopulair te zijn, verdiene.

Zal de door de Regering voorgestelde financiële maatregel dien toets doorstaan, dan zal aan het volk moeten blijken:

1°. dat hij noodzakelijk is;
2°. dat hij genoegzaam en voldoende is;
3°. dat hij mogelijk en uitvoerbaar is.

In de ontwikkeling van deze drie punten zal ik mij niet gaan verdiepen Edel Mogende Heeren! Vele andere sprekers hebben dezelve reeds voor mij genoegzaam uiteengezet. Kortelijk wil ik slechts het een en ander aanstippen.

1°. Dat er afdoende middelen ter hand moeten genomen worden, om den bedorven staat onzer financien op beteren voet te brengen, daarover was, tot voor zeer korten tijd, — ik duf zeggen, tot ik het ter mijner verbazing in deze vergadering heb hooren tegenspreken, slechts ééne stem.

De verwarring van den staat van zaken voor 1840 was aan ieder bekend, de jaarlijksche tekorten, sedert ontstaan en elk jaar op nieuw te gemoet gezien, bekommerden aller gemoederen; zorg en angst en vrees voor de donkere toekomst hadden allen om het hart geslagen; en de nadenkenden zagen zeer wel in, dat die treurige invloed van onzen benarden toestand op de gemoederen der burgers, als eene der hoofdoorzaken moest worden aangezien van de kwijning in het volksleven. Die toestand, doodelijk voor het vertrouwen, lust en moed tot elke belangrijke onderneming uitblussende, die treurige toestand moest een einde nemen, en dat hoe eerder hoe liever! Wanneer in het midden der zee in een vaartuig een gevaarlijk lek ontstaat, dan zal de bemanning het langen tijd met pompen boven water kunnen houden; doch niettegenstaande aller krachtsinpanning vermeerdert het water in het scheepshol, allengs raken de krachten van het scheepsvolk uitgeput, hun moed verflaauwt, hunne handen hangen slap; zij zouden zich der wanhoop prijs geven, en hun gewisse ondergang ware onvermijdelijk, zoo niet ter juister tijd nog de mogelijkheid bestond, om het schip in eene haven binnen te brengen, op de werf te slepen en de gevaarlijke scheure te heelen. Zoo zagen ook alle welmeenende en verstandige lieden in het vaderland naar een middel uit, om hetzelve hoe eer hoe liever uit zijnen nood te redden. Doch dat middel moest

2°. Voldoende en genoegzaam zijn, om radiçaal te kunnen helpen. Zal nu dat middel, hetwelk de Regering aan onze overwegingen voorstelt, radicaal kunnen helpen? Uit de volle overtuiging van mijn verstand antwoord ik ja, Edel Mogende Heeren! het zal radicaal helpen, voor zoo ver het dit naar zijnen aard kan; het zal radicaal helpen, voor zoo verre daardoor in de tekorten van vorige jaren zal worden voorzien, de nadeelige invloed van de onevenredigheid in ontvangsten en uitgaven gedurende de eerstvolgende zeven jaren zal worden voorgekomen, een ruimer en min belemmerd genot van de koloniale baten zal worden verzekerd, de vermindering van den rentelast door eene vrijwillige conversie zal worden voorbereid en gemakkelijk gemaakt, rust en vertrouwen onder het volk zal worden teruggebragt, het crediet zal worden opgebeurd, lust en moed tot ondernemingen zal worden aangewakkerd, en aan de Regering de gelegenheid worden verschaft, om met de Staten-Generaal in kalme bedaardheid te beramen, hoe op wijze en vrijgevige beginselen onze instellingen zullen kunnen worden verbeterd, en vaste waarborgen tegen nieuwe teleurstellingen zullen kunnen worden tot stand gebragt. Doch zoo de Regering in stede van, met nieuwe

moed en krachten bezield, zich aan te gorden tot het daarstellen van verbeteringen, in stede van den weg in te slaan eener wijze en gematigde, meer op eenen noodeloozen omslag in de takken der administratie, dan op nuttige instellingen of bijzondere personen doelende bezuiniging; in tegendeel, zoo ras zij zich ontslagen gevoelde van den knellenden druk des oogenbliks, zich zelve in slaap mogt wiegen, of toegeven aan eene noodlottige neiging om met kwistige hand aan bevoorregte personen of instellingen uit te geven, wat met moeite en vaak al zuchtend wordt bijeengebragt, en indien zoodanige heillooze neiging bij U Edel Mogenden dan niet eenen krachtigen en eendragtigen tegenstand mogt ondervinden, — dan zou voorzeker, bij de bitterste teleurstelling der natie, dit financieel reddingmiddel, hoezeer buiten zijne schuld, ongenoegzaam zijn, om aan het Vaderland eene gelukkige toekomst te verzekeren. Of zou het den Oppersten Bestuurder van het lot van Volken en Staten behagen mogt, dit, nu nog in vele opzigten boven menig ander gezegend land, in staatkundige verwikkelingen terug te voeren, of de rampen en verliezen des oorlogs te doen ondervinden, dan zou ook het menschelijke verstand moeten zwichten voor Hoogere Magt.

De toekomst des Vaderlands, Edel Mogende Heeren! berust, naast den Allerhoogste, op de wijsheid en den goeden wil der Regering, en op de eendragtige standvastigheid der Vertegenwoordiging. Mag nu het Vaderland, wanneer het trachten wil zich zelf te helpen, niet vertrouwen, dat God het helpen zal? Mag het geene gegronde hope voeden, dat èn Regering èn Vertegenwoordiging, zich de harde lessen van een afgeloopen tijdvak te nutte makende, hare pligten zullen inzien, en die willen en ook met der daad zullen betrachten.

3°. Doch is het harde reddingsmiddel mogelijk, is het uitvoerbaar? Ook hiervan behoort een verstandig volk overtuigd te zijn, om het met moed te kunnen aangrijpen.

Mag men het wel in goeden ernst onmogelijk achten, dat, bij inzigt van de noodzakelijkheid en toereikendheid des offers, door ieder ingezeten des lands, de minst gegoeden daar buiten gesloten, 1¼, 1$\frac{1}{16}$, of 1½ pro cento, naar mate van elks gegoedheid, van zijne bezittingen *kan* worden opgebragt? Zou dit indedaad zoo krenkend, zoo ondragelijk vallen? Zou dit tot den bedelstaf voeren, en verwoestend werken op alle standen der maatschappij? Zoo bekrompen van geest en hart mag ik mij waarlijk het Nederlandsche volk niet voorstellen!

Doch zoo dat offer, of liever een nog zwaarder, niet 1¼ maar 1½, niet 1$\frac{1}{16}$ maar 1¾, niet 1½ maar 2 pro cento, met alle de terugstuitende dwangmiddelen eener fiscale wet moest worden ingevorderd, — in dat geval, Edel Mogende Heeren! geloof ik, dat ik zoude moeten uitroepen: „het reddingsmiddel is onmogelijk, het is onuitvoerbaar.”

Het odium fiscale is diep in de harten der Nederlanders gevestigd. Die trek doet ons volk eer aan, Edel Mogende Heeren! Hij is een bewijs, dat wij een edelmoedig volk zijn, warsch van elke hoe ook genaamde inquisitie. Indien de belasting in het wets-ontwerp op zich zelve stond, indien de openstelling der gelegenheid tot geldleening of vrijwillige bijdrage niet een iegelijk volkomen meester liet, om buiten aanraking te blijven met fiscalen dwang en inquisitie, indien zij hem niet het middel aanbood, om met minder verlies buiten de belasting-wet te blijven; dan zoude ik aan mijnen wensch om mede te werken tot het daarstellen van een financieel reddingsmiddel niet hebben *kunnen* voldoen.

Doch nu, daar de houders van staats-papier of de man, die door zijne ruime middelen in het genot is van eenen vrijen en rijkelijken geldsomloop, door deelneming in de geldleening het van hem gevraagde offer met gering bezwaar kan brengen, en nog de hoop behoudt van in de toekomst dat offer aanmerkelijk te zullen zien verligt, — nu, daar ieder ander door vrijwillig bij te dragen eene geringere som dan zijne belasting beloopen kan, zich kwijten kan van zijnen pligt — nu, daar geen hunner aan eenig verder onderzoek is blootgesteld, wanneer slechts het door hem betaalde niet klaarblijkelijk is beneden het verschuldigde, — nu, daar hij in dat geval de deugdelijkheid van zijne storting door geenen eed behoeft te bevestigen, — nu zie ik niet, waarom zoodanig noodzakelijk en toereikend redmiddel bij eene verstandige en edelmoedige natie niet tevens als mogelijk en uitvoerbaar zoude worden beschouwd. Nu toch is die geheele belasting-wet met hare fiscale dwangmiddelen slechts geschreven voor onverstandigen en onwilligen, die hun eigenbelang niet *willen* inzien en het vaderland in zijnen nood niet volgens hunnen burgerpligt *willen* ondersteunen; en ten aanzien van deze deins ik zoo weinig terug voor de aanneming en toepassing van harde dwangmid-

deelen, als ik terugdeins voor elke andere billijke strafbepaling, die het welzijn der maatschappij in hare hoede neemt. Doch het getal van die onwilligen zal gering zijn. Ik wil mij geene illusien maken over de volteekening der leening, schoon ik ze geenszins voor onmogelijk houde; ik wil toegeven, dat het evenzeer mogelijk is, dat de in te schrijven som, met inbegrip van de vrijwillige bijdrage, de 30 voor 100 gerekend, geen 117 millioen ten volle zal opbrengen; doch van het gezond verstand der natie stel ik mij vastelijk en met de volkomenste overtuiging voor, dat verre de grootste meerderheid zich de gelegenheid zal ten nutte maken, om zich door vrijwillige bijdrage met eene mindere som van hare verpligting te kwijten. Waarlijk, Edel Mogende Heeren! wanneer deze wet zal zijn aangenomen, dan zullen in alle oorden des vaderlands de verstandigen, de rustigen, de liefhebbers van vrede en orde er zich aan laten gelegen liggen, om haar aan hunne medeburgers voor te stellen als een wel hard, doch door de noodzakelijkheid voorgeschreven middel, om het geschokt vertrouwen te bevestigen, den gestremden gelds-omloop weer ruimer te doen vloeijen, en eene gelukkiger toekomst voor te bereiden; zij zullen hunne medeburgers den weg aanwijzen, langs welken dezelven in rustige bedaardheid en zonder zich bloot te geven aan lastige en vernederende onderzoekingen, met een zuiver geweten zich zullen kunnen kwijten van hunnen burgerpligt.

In dit vooruitzigt, Edel Mogende Heeren, met dat vertrouwen op het gezond verstand mijner medeburgers, zal ik mijne stem geven aan het wetsontwerp, en ik zal met vertrouwen terugkeeren naar eene provincie, welke, hoezeer nog in vele opzigten gezegend, hoezeer gedurende eene reeks van jaren voor zware rampen gespaard, echter den druk der tijden, den achteruitgang des handels, de kwijning der nijverheid, den min gunstigen toestand des landbouws, evenzeer als alle andere ondervindt, en daarbij geene de minste oorzaak heeft, om de Regering voor eenigerhande bijzondere gunst of bescherming haren dank te brengen; — ik zal met vertrouwen terugkeeren in de stad mijner inwoning, welke, ten spijt van de vele verdiensten, die zij zich gedurende derdehalf honderd jaren jegens het vaderland had verworven, aan de meedoogenlooze toepassing van een vernielend bezuinigings-stelsel is ten offer gebragt; daar zal ik terugkeeren met het onwankelbaar vertrouwen, van bij alle verstandigen en welgezinden sympathien te zullen vinden met de door mij uit te brengen stem!

REDEVOERING *van den Heer Mr. N. van HELOMA, uitgesproken in de Zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, van den 28 Februarij 1844, over het Ontwerp van Wet, betrekkelijk eene Buitengewone Belasting op de Bezittingen en daarmede gepaard gaande Vrijwillige Geldleening.*

Edel Mogende Heeren!

Nog slechts eenige oogenblikken, en na de zoo langdurige beraadslagingen zal het lot worden beslist van een wetsontwerp; waarop Neerlands volk angstvallig het oog houdt geslagen; en te regt, want het geldt zijne duurste belangens waaraan het heil van het Vaderland zoo naauw verbonden is. Ik kan als deszelfs vertegenwoordiger mijne stem daarover niet uitbrengen, zonder dat ik zoo kort mogelijk de gronden heb opgegeven die mij hebben geleid om mijne goedkeurende stem *niet* aan hetzelve te geven.

De omstandigheden waarin wij verkeeren zijn hagchelijk: deze gedachte bezielde mij bij de ernstige overweging van het wets-ontwerp, maar daarbij vestigde ik tevens het oog op de omstandigheden en oorzaken, die ons in dezen toestand hebben gebragt.

Ik zal daarover evenwel het stilzwijgen bewaren; zij zijn genoeg bekend; maar dit eenige toch moet ik hier bijvoegen, dat het te bejammeren is, dat ook zelfs de drie laatste jaren, den Finantiëlen toestand des Vaderlands met een nog donkerder floers hebben omtogen.

Bij de veranderde omstandigheden toch in den jare 1840, had Nederland een nieuw leven, eene jeugdige kracht kunnen ontvangen. Eene verbetering onzer gebrekkige Staatsregeling had de regten van de Kroon *meer* moeten bevestigen, zij had de regten des volks in eenen echt constitutionelen zin moeten uitbreiden. — Onze huishouding van Staat, te omslagtig en te kostbaar, had men moeten inkrimpen, omdat die last te zwaar op de Natie drukte. Ongebruikt heeft men dat tijdstip laten voorbijgaan door op den ouden weg voort te blijven wandelen. De uitgaven werden niet naar de ons ten dienste staande middelen ingekrompen, maar deze laatsten tot eene hoogte opgevoerd, welke tot misrekeningen en tekorten aanleiding gaven, omdat de Regering en de meerderheid der vertegenwoordiging, ik zeg het onbeschroomd, de dwaze meening aankleefde, dat de belastingen aan de Natie opgelegd, hoe hoog dan ook opgevoerd, immer aan de verwachtingen moesten voldoen, en de uitgaven konden dekken. Teleurgestelde verwachting evenwel! want van daar die tekorten van millioenen schats, die vermeerdering zelfs onzer schuld in de drie laatste jaren, die aan onze finantien een nog treuriger aanzien als *voor* het jaar 1840 hebben gegeven.

Had de Regering aan de waarschuwende stem, van zoo velen Uwer Edel Mog., waaronder ik mij zelven ook rangschikke, gehoor gegeven, toen de beraadslagingen over de staatsbegrooting voor 1841 en de tweejarige voor 1842 en 1843 plaats grepen, — had zij reeds van toen af met vaste hand en stelselmatig de uitgaven ingekrompen, en was zij daarmede tot op den huidigen dag voortgegaan, in plaats van de middelen roekeloos te verhoogen en tot een fictief bedrag op te voeren, ten einde daardoor schijnbaar het evenwigt tusschen uitgaven en inkomsten te herstellen; waren er gewigtige verbeteringen in ons staatsbestuur aangebragt, — dan voorwaar zoude onze toestand in deze oogenblikken minder ongunstig zijn geweest. — Vertrouwen en tevredenheid zouden in het Nederlandsche hart hebben gehuisvest.

Het is waar, thans hebben op de uitgaven voor de jaren 1844 en 1845 nog al aanzienlijke bezuinigingen plaats gehad, en UEdel Mogenden weten het met mij welke die bezuinigingen dit zijn en waaruit zij zijn voortgekomen; — e toch, hoe weinig bevredigend mogen dezelve genoemd worden, wanneer me. op die begrooting nog zoo vele overtollige uitgaven aantreft, die buiten, maa

ook met eene herziening der Grondwet zouden kunnen worden bespaard. Wanneer men dagelijks nieuwe uitgaven ziet bewerkstelligen, die dat cijfer der bezuiniging wederom verminderen, en waarvan mijn geachte ambtgenoot uit Overijssel, hier voor mij gezeten, in eene onlangs gehoudene discussie over den achterstand een bewijs aanvoerde.

De sedert drie jaren zoo hoog opgevoerde belastingen, gevoegd bij die van vroegere jaren, hebben intusschen zeer veel bijgedragen om 's lands welvaart te ondermijnen. — Het volk zwoegt onder den druk der belastingen, — ik *wil* en *moet* dit herhalen, omdat ik voor weinige dagen in deze vergadering heb hooren beweren dat de belastingen in het begin dezer eeuw geheven, de tegenwoordige zouden hebben overtroffen, waarvoor tot bewijs werd aangevoerd de meerdere opbrengst van sommige objecten. Door deze bewering stelt men zich evenwel op een verkeerd standpunt. De totalen moeten met elkander worden vergeleken en dan zal men ontwaren dat het algemeen Belastingstelsel door Gögel ingevoerd, in den jare 1806 slechts *f* 42,560,050 had opgebragt, en dat deze som tot 44 millioen konde klimmen, wanneer alles zoude zijn ingkomen. (Men zie de geschiedkundige gedenkstukken door Lodewijk Napoleon, 2de deel, bladz. 190.

Over de jaren 1841, 1842 en 1843 was evenwel de gemiddelde opbrengst der belastingen jaarlijks meer dan 56 milioenen, een waarlijk niet onaanzienlijk verschil! en voegen wij hier nu bij de Provinciale, Plaatselijke en andere lasten, die *nu* tot een veel hooger bedrag als *destijds* zijn opgevoerd, en de schrikbarend toegenomene armoede, welke bij vroegere jaren thans eene dubbele voorziening in hare behoefte vereischt, en waarvoor dan ook door geheel ons Land zulke zware offers worden gevraagd, — dan zal door den onpartijdigen beoordeelaar eene niet twijfelachtige beslissing kunnen genomen worden, vooral als hij daarbij nog in aanmerking neemt den stilstand en achteruitgang welke er in alle takken van nijverheid heerscht, kwijning van Handel en Fabrijken en eene algemeene malaise.

Neerlands volk gevoelt alzoo de zware offers welke gedurig van hetzelve worden gevorderd. Niet onbekend met de ongelijkmatigheid waarmede dezelven worde opgebragt, wordt het gemoed onwillekeurig tot wrevel en ontevredenheid opgewekt, en laten wij het ons niet verbloemen, het ziet met eigen oogen het gevaarlijke van zijnen toestand, omdat zijne inkomsten verminderen, door achteruitgang van bedrijven, kwijning van nijverheid, vermeerdering van armoede.

En nu Edel Mog. Heeren, wanneer men dit alles met bedaarden ernst en zonder vooringenomenheid of overdrijving, zoo weinig passende aan het tegenwoordige tijdsgewricht, overweegt, is het dan te veel gezegd dat men op de Vaderlandsliefde van Neerlands ingezetenen niet te veel moet bouwen, wanneer men andermaal nieuwe en zware offers vraagt, zonder dat daarbij met de grootste omzigtigheid, met het rijpste overleg, het voorledene, het tegenwoordige en de toekomst in overweging is genomen; welke laatste vooral meer gunstige vooruitzigten moest openen.

Onder dusdanige omstandigheden nu zullen wij raadplegen en het lot beslissen van een wetsontwerp hetwelk eene tweeledige strekking heeft, eene vrijwillige leening *en don gratuit* of eene heffing op de bezittingen. — Mislukt het eerste, dan *moet* het tweede middel worden aangegregen ter bekoming eener som van 35 millioenen guldens. Op dit laatste gedeelte der wet heeft zich vooral mijne aandacht gevestigd en zal ik daarover meer bepaaldelijk spreken, omdat het bij mij onder de illusiën behoort, een oogenblik te denken aan de verwezenlijking eener leening van 117 millioenen, op zoodanige voorwaarden als het wetsontwerp medebrengt. — Het is mogelijk dat ik mij bedriege, maar ik bezit deze overtuiging niet! Ik zie derhalve de heffing als onvermijdelijk te gemoet, en tegen dezelve heb ik onoverkomelijke bezwaren, welke ik in weinige woorden kan opgeven, na al het geen reeds ter dezer zake in en buiten de Kamer is gezegd. Leening en Don Gratuit! Op deze is de hoop van eenigen Uwer Edel Mog. gevestigd. Zij gelooven dat dit doel zal worden bereikt en alzoo de ten uitvoerlegging der heffing zal worden voorgekomen. Maar ik vraag welke aanlokkelijke zijde heeft dan de Leening of het Don Gratuit? Ik ken die niet. — Sommige onzer landgenoten met aardsche

schatten ruim gezegend, mogen, het oog gevestigd houdende op de heffing, en uit vrees voor dezelve, hiertoe overgaan; maar de meeste ingezetenen wier inkomsten voor hunne behoeften naauwelijks toereikende zijn en die daaruit moeten leven, en in deze leening of schenking niet kunnen deelnemen zonder opneming van gelden of beleeningen, zullen den loop der gebeurtenissen afwachten.

Maar Vaderlandsliefde kan wonderen verrigten, zult gij zeggen, Edel Mog. Heeren! — Nu ja, wij hebben zulks gezien in de jaren 1830, 1831 1832, toen de geestdrift ten toppunt was gestegen. De inschrijvingen voor de leeningen klommen evenwel niet tot het gevraagde bedrag, niettegenstaande de groote voordeelen daaraan verbonden, voordeelen welke ons *nog te duur te staan komen.* — Onze geachte ambtgenoot uit Groningen herrinnerde hieraan reeds UEdel Mog. in zijne voortreffelijke redevoering, ll. Zaturdag uitgesproken.

Zoude men dan thans op eene betere uitkomst mogen hopen? Voorwaar neen! Geestdrift en Vaderlandsliefde zijn door den loop der omstandigheden verkoeld, en een zeker wantrouwen, als ik het zoo eens noemen mag, heeft zich veeleer daarvoor in de plaats gesteld. — Van af 1830 toch zijn van het volk zware offers gevraagd, dit valt niet te ontkennen! — Telkens hoopte men op verademing, op verbetering van toestand, op vermindering van lasten, doch telkens bedroog men zich! Telkens waren het teleurgestelde verwachtingen! De geneesmiddelen met vertrouwen op herstel aangegrepen verergerden integendeel de kwaal, en maakten dezelve schier ongeneeslijk.

Thans zal wederom aan het volk een zoogenaamd geneesmiddel worden toegediend, het krachtigste van allen, uit vroegere tijden opgedolven, het middel der heffingen waarvoor de natie met angst en schrik terugdeinst! — De afkeer daartegen was groot! en ik zal ter overtuiging van UEdel Mog. niets beters kunnen doen, dan de woorden te herhalen welke in de zitting van den 21 December 1840 zijn uitgesproken, door een onzer geachte ambtgenooten uit de Provincie Noord-Holland afgevaardigd, en welke heden morgen het eerste het woord heeft gevoerd:

»Het is mogelijk dat ik dwaal! Het is mogelijk dat de massa meer Vader- »landsliefde heeft dan ik durf vertrouwen; dat de Ingezetenen des Rijks thans »minder gesteld op de geheimhouding hunner geldelijke aangelegenheden,. thans »minder gehecht aan het behoud hunner bezittingen, meer genegen zullen zijn »den Staat van inkomsten en vermogen geheel naar waarheid open te leggen of »zich aan de willekeurige taxatien van schatmeesters te onderwerpen, een ge- »deelte hunner inkomsten of van hun vermogen geheel bereidwillig op het al- »taar van het Vaderland zullen brengen en welgemoed huiswaarts zullen kee- »ren, verheugd, zich van dien overtolligen last te hebben ontdaan. Wanneer »ik mij de dagen van mijnen vroegeren leeftijd herinner, dan weet ik, hoe »vele moeijelijkheden aan dergelijke heffingen waren verbonden en welk een af- »keer zulke heffingen inboezemden aan den ambteloozen burger die ze betalen »moest."

Eene persoonlijke ondervinding deed zijn Edel Mog. aldus spreken en zonder twijfel zullen allen die zijne ondervinding deelen dit gezegde beamen. Wij evenwel die deze ondervinding niet bezitten, kunnen de ervaring van anderen en de geschiedenis van die onzalige tijden der onderscheidene heffingen raadplegen. Wij kunnen ze daardoor in aard, werking en gevolgen leeren kennen, en deze leering zal alzoo aanvullen wat ons aan ondervinding ontbreekt, en ten slotte doen instemmen met het gevoelen van dien Volksvertegenwoordiger.

Bij dit alles houde men wel in het oog dat in die tijden de belastingen gering waren, terwijl dezelve thans tot het hoogstmogelijke cijfer zijn opgevoerd; en desniettegenstaande leverden de geldelijke uitkomsten der heffingen nimmer de gewenschte resultaten op. Uit dat oogpunt derhalve, kunnen wij ze ook niet als aanprijzenswaardig beschouwen.

Doch Edel Mog. Heeren! in welk eene afschuwelijke gedaante staan zij voor ons, wanneer wij de onzedelijke zijde van dusdanige belastingen gadeslaan.

Laten wij het toch nimmer vergeten, welk een nadeeligen invloed de heffingen op ons volkskarakter hebben uitgeoefend. Zoo menig Nederlander toch werd gedwongen om het land zijner geboorte te verlaten, ten einde op vreemden bodem de drukkende heffingen te ontvlugten! — Zoo menig Nederlander toch

onderdrukte de stem van zijn geweten en vergat de heiligheid van den eed, om daardoor de hem opgelegde belastingen te ontduiken. — Zoo menig Nederlander konde zich zelven zoo verre vergeten om ter kwader trouw te handelen, ten einde zich aan de belasting of een gedeelte derzelve te onttrekken! En dit alles gebeurde bij een volk in vroegere tijden zoo hoog geschat wegens warme vaderlandsliefde en gehechtheid aan den vaderlandschen grond, echte Godsdienstzin, eerlijkheid en goede trouw! — Maar zal men ligtelijk aanmerken: zal dat alles ook van toepassing zijn op het tijdperk waarin wij ons thans bevinden? Wij zouden ons zelven trachten te misleiden, wanneer wij hierop geen bevestigend antwoord gaven.

Even gelijk destijds, zal ook thans deze maatregel misnoegdheid verwekken, afkeer inboezemen; zij zal niet aan de verwachting beantwoorden, misrekeningen zullen daarvan alzoo de gevolgen zijn: meineedigers zal zij voortbrengen; aan zedeloosheid zal zij voedsel geven. — Deze waarheden reeds door vele geachte sprekers ontwikkeld zal ik hier andermaal niet ter sprake brengen. Ik schat in vele opzigten mijne landgenooten hoog en schrijf hen deugden toe, die wij misschien bij andere natiën niet aantreffen; maar zooverre durf ik niet gaan om bij alle bestaande omstandigheden, en bij de zoo weinig bevredigde wenschen en verzuchtingen op eene betere toekomst, zoodanig op hunne vaderlandsliefde te bouwen, dat belasting en alles, waarover wij thans handelen, met de meeste bereidwilligheid, eerlijkheid en goede trouw zullen worden opgebragt.

Neen Edel Mog. Heeren! Laten wij ons geene luchtkasteelen scheppen, maar veel liever den schijn voor de waarheid doen wijken, waartoe de dagelijksche ondervinding ons de behulpzane hand kan bieden.

De reeds te hoog opgevoerde gewone belastingen doen reeds den minder naauwgezetten op middelen bedacht zijn, om door eene sluikerij die hand over hand toeneemt, s' Lands regten te onduiken, terwijl de schatkist wederom op eene andere wijze wordt benadeeld door hem, die eerlijk en ter goedertrouw handelende, zijne huiselijke uitgaven inkrimpt, omdat hij de hem opgelegde lasten niet meer kan dragen, omdat zijn inkomen vermindert, door achteruitgang van zijn bedrijf, nering, nijverheid of handel; — en onder dergelijke kenteekenen des tijds, zal, bij eene mislukking der leening, eene heffing op de bezittingen aan de Natie worden opgelegd ten bedrage van 35 milloenen guldens.

Ik kan mijne toestemming hiertoe nimmer geven, omdat ik het beginsel eener heffing afkeure, welke naar mijne wijze van beschouwen, nimmer eenige hoop op eenen gunstigen uitslag kan opleveren, omdat ik de rampen die Nederland treffen niet wil verzwaren, omdat ik meineed en zedeloosheid niet wil bevorderen, omdat ik ons volksbestaan en karakter niet geheel wil bederven.

Ik zal dan ook uit dien hoofde niet tot de bestanddeelen der wet zelve afdalen. Ik zal dan ook niet opsommen, *alle* die onregtvaardigheden, onbillijkheden en drukkende bezwaren welke bijna in ieder art. der belastingwet worden gevonden. Ik zal ook niet spreken over de vele moeijelijkheden, die in de executie gelegen zijn, noch over het harde van den maatregel zelve, en de persoonlijke vrijheid die bedreigd, het rustig bezit van goederen, hetwelk aangerand wordt. Neen Edel Mog. Heeren! ik zal den kostbaren tijd besparen, door niet in herhalingen te treden van hetgeen reeds in krachtige taal in deze vergaderzaal is gezegd, in kernachtige stijl in zoo vele dagbladen, tijdschriften en brochures is geschreven.

Thans blijft mij nog eene gewigtige vraag ter beantwoording over, namelijk deze: Welke zullen de gevolgen zijn voor het vaderland, indien bij de aanneming van het Wetsontwerp, de leening mislukt en de heffing ten uitvoer moet worden gelegd?

Wanneer ik mijn verstand en rede wil gebruiken, wanneer geschiedenis en ondervinding mij daarbij te hulp komen, en wanneer ik voor de kreeten van afkeur, welke uit alle oorden des Rijks opgaan, mijne ooren niet *wil* sluiten, dan voorwaar kan men de gevolgen wel berekenen, die de invoering der wet na zich zal slepen.

Ik zal alle de klippen niet opnoemen, waarop de Wet in de uitvoering kan schipbreuk lijden; doch dit eenige bedenke men wel, dat het *overgrooté ge-*

deelte van Neêrlands bevolking, uit oorzaken hiervoren opgenoemd, geenszins gereed zal zijn om met bereidvaardigheid de uitvoering der wet te helpen verzekeren, en waar deze gevoelens ontbreken, wordt over eene dusdanige wet, reeds voor hare geboorte, het vonnis uitgesproken, en wil men dezelve desniettegenstaande aan de Natie opdringen, dan kunnen allerlei omstandigheden zich voordoen, om het gewrocht der wetgeving illusoir en krachteloos te maken.

Het is te wenschen dat zulks niet geschiede! Maar Edel Mog. Heeren, kan onze menschelijke wijsheid ons op eene andere uitkomst doen rekenen? De stemme des volks is algemeen! Zij is die van hevigen afkeer tegen het wetsontwerp! — Nimmer openbaarde zich die meening zoo duidelijk als thans! — Vestigt slechts het oog op alle die verzoekschriften uit zoovele oorden des Rijks aan UEdel Mogenden aangeboden, belangrijk door inhoud, belangrijk door de menigte onderteekenaren, maar vooral belangrijk omdat onder dezelven de namen prijken van vele voorname, gegoede, brave en anders stille burgers in den Lande, die uit de volle overtuiging des hartens, hunne klagten voor den troon nederlegden, hunne bezwaren aan UEdel Mogenden voordroegen. Ik vraag het UEdel Mogenden! moeten dan alle die verzoeken en vertoogen, moet dan al het geschrijf *tegen* het Wetsontwerp (en weinig of geene verdedigers vindt hetzelve), beschouwd worden voort te komen uit hersenlooze breinen of woelzieke hoofden? dat men zich hierin niet bedriege, door roekeloos deze vermaningen in den wind te slaan, en geen acht te willen geven op het gemor, de verzuchtingen en klagten die *nu reeds tegen* de heffing opgaan. Het zijn de voorteekenen van het lot, waarmede de wet bedreigd kan worden. Geene algemeene tegenstand is er noodig om dezelve te doen vallen; zij is het reeds, wanneer de opbrengst verre beneden het cijfer der raming zal blijven, en al hetgeen ik reeds heb aangevoerd, geeft mij de stellinge overtuiging dat deze uitkomst onvermijdelijk is, en dat wij alzoo op het veld der tekorten zullen zijn teruggevoerd. En wat dan Edel Mog. Heeren? Dan zijn de fortuinen van velen bekend, omdat ze niet verborgen konden worden gehouden, omdat de opgaven met eerlijkheid en ter goeder trouw zijn gedaan; maar ook de fortuinen van velen zijn onbekend gebleven, want zij waren, voor een gedeelte, aan het scherpstziend oog onttrokken, handelingen ter kwader trouw, en meineed, bedekken ze met den sluijer des geheims. De eersten *moesten* alzoo hunne offers op het altaar des Vaderlands storten, de laatsten zagen het met welgevallen aan, maar offerden niet.

Wat nu van dat alles te verwachten zij, kan en wil ik thans niet schetsen, maar ik vrees dat wij onze rampen dan niet zouden kunnen overzien.

Doch Edel Mog. Heeren! Ik maak mij misschien aan overdrijving schuldig! Ik zie de toekomst te donker te gemoet. Eenigen uwer toch die zich met de verdediging van het Wetsontwerp onledig hielden, twijfelen niet aan de volteekening van de leening, zij verwachten veel van het Don Gratuit, en mogt deze hunne hoop zich niet verwezentlijken, dan staat het tweede gedeelte der Wet niet in zulk eene monsterachtige gedaante voor hun, als ik en velen met mij misschien ten onregte beweren. Ik deel dat gevoelen niet! maar al zag ik dan ook minder bezwaren in de Wet zelve, al konde ik dan aan eenen goeden uitslag der leening en van het Don Gratuit twijfelen, en vele moeijelijkheden en gevolgen voorbijzien, die, mijns inziens, de heffing vergezellen, dan nog Edel Mogende Heeren zoude ik mijne stem *tegen* het Wetsontwerp moeten uitbrengen.

Kunnen wij deze Wet beschouwen als eene Wet van redding, waardoor, na alle uitgestane ellende en rampen, aan het Nederlandsche volk rust en verademing zal worden geschonken? dit is eene vraag, die alleen dan toestemmend kan worden beantwoord, wanneer de Regering, gedurende de zeven opvolgende jaren, hare voordragten en berekeningen met eene gunstige uitkomst ziet bekroond, en *alles* aan de verwachtingen beantwoordt; maar Edel Mogende Heeren! Wij mogen onze toestemming niet op zoodanige losse en onzekere grondslagen geven. Ik althans zoude hiervoor moeten terug deinzen, omdat bij mij de heilige overtuiging bestaat, dat, indien de leening mislukt, en de belasting wordt ingevoerd, er eene aanmerkelijke teruggang in onze gewone inkomsten zal ontstaan, eensdeels door inkrimping en bezuiniging bij velen, ten

gevolge van wrevel en misnoegdheid bij anderen, die een gedeelte hunner stortingen zullen trachten terug te krijgen, door zich op deze of gene wijze te ontslaan van de betaling hunner gewone belastingen. Wordt dan daar en boven het beöogde doel eene conversie, waarvan wij de bepalingen niet eens met juistheid kennen, en welke bovendien van zoo vele omstandigheden afhankelijk is, niet bereikt; beantwoordt de heffing zelve niet aan de verwachting, dan treden op nieuw te korten te voorschijn. Wij moeten dan wederom op middelen bedacht zijn dezelve te dekken, en Neêrlands volk moet andermaal den tol betalen, voor hetgeen wij nu misschien te roekeloos en te weinig doordacht vaststellen. Of zal men dan misschien tot deze zelfde Wet wederom den toevlugt nemen? De geldelijke uitkomsten daarvan, met meerdere zekerheid bekend, zullen ligtelijk het denkbeeld doen geboren worden om dien ingeslagen weg te blijven bewandelen. Men zegge niet *slechts voor eens* zal deze wet worden ingevoerd; door den Minister is zulks verzekerd! Het ligt toch buiten het bereik van Zijn Exc., en van ons, dit met eenige zekerheid te bepalen. Een ander Minister, in zijne plaats opgetreden, kan ook deze Wet als een geliefkoosd troetelkind wederom aan deze Vergadering voordragen, terwijl wij, of anders zij die ons zullen opvolgen, dat zelfde kind wederom in liefde zullen kunnen aannemen.

De geschiedenis strekke ook hier tot leering! Men zie evenwel toe op welk eene gevaarlijken weg men zich begeeft, en welke beginsels men vaststelt.

Wanneer de schatkist thans 1½ of 2 percent van de bezittingen der Ingezetenen tot zich mag trekken, hetwelk een afgevaardigde uit Groningen nu reeds tot 6 percent wilde hebben verhoogd, dan kan in opvolgende tijden de heffing ook tot 10 en meerdere procenten worden opgevoerd. Willem de I verklaarde nogtans in den jare 1814, aan de aanzienlijken te Amsterdam bij een gekomen, dat hij de souvereiniteit aanvaard had, onder de uitdrukkelijke voorwaarde, dat de vrijheid der personen, de zekerheid der eigendommen, in een woord alle burgerlijke voorregtten die een vrij volk kenmerken, bij eene doelmatige grondwet zouden gewaarborgd worden. Men zie het rapport der Commissie van herziening der Grondwet in 1815, art. 164, thans art. 162 der Grondwet, drukte ten opzigte der eigendommen deze verklaring in duidelijke bewoordingen uit. Geen enkel art., behalve het achtste Hoofdstuk *van de Defensie*, beperkte de vrijheid der Ingezetenen; en zien wij thans wat bij het Wetsontwerp plaats grijpt? Het geachte Lid uit Noord-Braband, die deze discussie opende, heeft het reeds gezegd. Ik zal het niet herhalen! Aan beginsels hecht men, wanneer zijnne Exc. de Minister van Marine eene voordragt doet met betrekking tot de betaling der scheepssoldijen, omdat hieruit eene overschrijving van het eene jaar op het andere zoude voortvloeijen, in strijd met de instructie van de Rekenkamer, en eene toezegging hoe noodzakelijk dan ook, tot nadeelige gevolgen zoude kunnen leiden. Ik eerbiedig dit gevoelen, doch thans stapt men over alle beginselen heen! Art. 162 der Grondwet staat als niet geschreven, het is alsof wij een halve eeuw teruggekeerd zijn, tot de tijden van beroering en geweld. Het Nationaal vermogen zal intusschen met 35 millioen guldens worden verminderd, en het lijdt geen twijfel of deze vermindering, gevoegd bij de steeds blijvende, drukkende belastingen, zal eenen dadelijken invloed uitoefenen op alle takken van nijverheid, handel en vertier; zij zal aan onze reeds kwijnende welvaart den laasten slag toebrengen; zij zal de armoede hand over hand doen toenemen.

Men zegge niet deze heffing drukt *alleen* op den rijken, op den gegoeden! Neen Edel Mog. Heeren! Zij is ook op de minvermogenden gelegd, die reeds daarenboven met vele Lands en Plaatselijke Belastingen is bezwaard. Zij treft ook hen die verschooning bij de wet vonden, omdat alle belastingen te zamen genomen, en waarbij zich nu deze heffing zal voegen, ten gevolle zullen hebben, dat bij vele belastingschuldigen het evenwigt tusschen ontvangsten en uitgaven zal worden verbroken, en de bezuinigingen daaruit voortvloeijende, zich bij deze klasse in de maatschappij zullen doen gevoelen.

Zoo zullen wij, — en 7 jaren zijn toch spoedig voorbijgevlogen, — het jaar 1851 bereiken, en al mogten zich dan ook alle uitzigten verwezelijken gedurende dat tijdvak, dan vrees ik, om aangevoerde redenen, dat de toestand van Nederland in dat jaar, aller beklagenswaardigst zal zijn.

Dan zullen de omstandigheden van het oogenblik terug keeren, want de voorzieningen in de tekorten, strekt zich slechts tot dien tijd uit.

Neen Edel Mog. Heeren! Op deze wijze kan ons geschokt staatscrediet niet worden bevestigd; het verbroken evenwigt tusschen ontvangsten en uitgaven kan daardoor wel oogenschijnlijk, voor het oogenblik, worden hersteld, maar spoedig zullen de uitgaven wederom de ontvangsten overtreffen, en ziedaar andermaal dat evenwigt verbroken. De geschiedrollen van vroegere jaren liggen immers voor ons opengeslagen, en welke redenen bestaan er, dat wij op de volgende bladzijden niet andermaal dezelfde daadzaken en uitkomsten opgeteekend zullen vinden.

De woorden door den edelen Graaf VAN HOGENDORP uitgesproken op den 24 December 1819 in zijn advijs op de tienjarige Begrooting te vinden in het 4de deel, bladz. 300 en volgende van zijne bijdragen tot de huishouding van staat in de Nederlanden, hebben op mij eenen diepen indruk gemaakt.

Hij schetst daarin den achteruitgang der belastingen, en de daardoor ontstane tekorten, en eindigt deze zijne beschouwing, met de navolgende wooorden: »Zoo loopt alles te zamen om ons te waarschuwen, de duidelijke toetsand der »natie aan de eene, de bekentenis der Ministers aan de andere zijde; wij waggelen van den eenen afgrond naar den anderen; wij hoopen het eene deficit op »met een ander, dat nog grooter is, en zoo nadert het algemeen bankroet. Te »gelijker tijd verspreidt zich de ontevredenheid onder alle klassen door het over»haast achteruitgaan der welvaart. Ieder gevoelt de gevolgen en maakt daar»door de misnoegdheid algemeen.''

Was dit nu de taal van den kundigen en scherpzienden Staatsman in den jare 1819, toen eene begrooting van ruim 73 millioen voor het Koningrijk der Nederlanden over dat jaar was vastgesteld geweest; in welke bewoordingen zullen wij dan thans ons gevoelen uitdrukken over den tegenwoordigen toestand waarin wij verkeeren? Eene staatsbegrooting voor 1844 en 1845 is onlangs door UEdel Mog. aangenomen tot een bedrag, waarvan het cijfer voor ieder jaar, slechts weinig beneden het bovengenoemde is gebleven, niettegenstaaden het Rijk is versnipperd en meer dan de helft kleiner geworden door den afval der Belgische gewesten! Eene buitengewone belasting of heffing van 35 millioenen zal daarenboven nog op de natie worden gelegd, wanneer UEdel Mog., met voorbijziening van alle bezwaren, aan het wetsontwerp thans in behandeling, uwe goedkeurende stem geven. En tot bestrijding van welke uitgaven zal dan deze laatste som worden aangewend?

Een onopgevraagd kapitaal der Handel-Maatschappij zal vrijwillig worden afgelost; de schatkistbilletten zullen worden ingewisseld, waartoe bij het nemen van deze of gene maatregel, de volstrekte noodzakelijkheid niet zoo zeer zoude bestaan, de achterstand van 1840 en vroegere jaren zal worden betaald, zonder dat wij weten of deze betaling zoo dringende is; de tekorten voor dit en volgende zes jaren, zullen nu reeds bij voorraad door de natie worden opgebragt of althans geregeld.

Over de ongrondwettigheid hiervan zal ik zwijgen, maar ik moet UEdel Mog. vragen of het overeen te brengen is met de regels eener goede Staatshuishoudkunde dat gedurende de volgende zes jaren van af 1845—1850 eene gelijke som wordt uitgetrokken voor jaarlijks terugkomende tekorten zonder dat de Regering bedacht schijnt te zijn op eenige vermindering in onze kostbare huishouding van Staat. Of het overeen te brengen is met de regels van billijkheid en regtvaardigheid, dat die te korten, waarvan het gezamentlijk bedrag de enorme som van *f* 27,600,000 beloopt, nu reeds bij anticipatie in berekening worden opgenomen; terwijl wij in den allertreurigsten toestand verkeeren, bezwaard met de aanzuivering van te korten van vorige jaren, zoekende naar middelen om in deze oogenblikken staande te blijven. Neen Edel Mog. Heeren, ik geloof dat het tijdstip om zoodanige groote finantiele plannen te bewerkstelligen, en waartoe zooveel geld bijeen gebragt moet worden, zeer ongelukkig gekozen is, zoo mede het middel om tot die som te geraken. Moet er geld zijn, en ik geloof zulks gaarne, dan had de Regering het hoogst benoodigde moeten voordragen op eene wijze meer overeenkomstig met de ware belangen van het Nederlandsche volk. Onze grondwettelijke instellingingen moesten vervolgens aan eene herziening onderworpen, onze huishouding van Staat in-

gekrompen worden, om daardoor alle mogelijke bezuiningen in onze Staatsuitgaven in te voeren, maar bovenal om een vertrouwen te doen wederkeeren, hetwelk thans helaas! tusschen de Regering, de Volksvertegenwoordiging en het volk zelve, niet bestaat en met de tegenwoordige grondwet niet kan bestaan.

Onderling vertrouwen is evenwel de hechtste grondzuil waarop eenig Staatsgebouw kan rusten; zij bevestigt het crediet van den Staat veel meer, dan dat men hetzelve wil bevorderen door belastingen op belastingen te heffen, waardoor de krachten der staatsburgers worden ondermijnd en eindelijk geheel uitgeput.

Dat vertrouwen moet voor- en boven alles terugkeeren, zonder hetzelve is er aan geene redding te denken. De door mij zoo even aangegevene middelen kunnen daartoe dienstbaar worden gemaakt; en mogt dan eene conversie gunstige resultaten opleveren, mogten onze O. I. bezittingen meerdere vruchten aan het moederland schenken, mogt ons belastingstelsel, naar den geest des tijds gewijzigd, op betere grondslagen worden gevestigd, dan kan er een gelukkiger tijdstip voor Nederland aanbreken.

Het tegenwoordige oogenblik is hachelijk, dit valt niet te ontkennen! Ons aller pogingen hebben de strekking om uit dien toestand te geraken, maar onze inzigten loopen uit elkander.

Wat mij aanbetreft, ik zie uit de aanneming der wet de grootste onheilen geboren worden. Zij zal den grondslag leggen tot een staatsbankroet, wanneer de voorgestelde finantiële maatregel, hetzij geheel of wel gedeeltelijk, faalt. Uit de verwerping kan ik die, noch andere heillooze gevolgen afleiden.

Ten slotte Edel Mog. Heeren! Geen zucht om de Regering in alles tegen te werken of te bemoeijelijken, beheerscht mij; ik werp zoodanige verdenking verre van mij af; maar ik ken mijn pligt, en herinner mij den eed welken ik gezworen heb. Ik hoop daaraan getrouw te blijven, wanneer ik tegen dit wetsontwerp mijne stem uitbreng. Ik koester achting, eerbied en liefde voor den Koning en Zijn doorluchtig Huis: ik wensch ook die gevoelens bij het volk, hetwelk ik vertegenwoordig, te behouden en aan te kweeken. Ik wil de rust en orde in mijn Vaderland handhaven en bestendigen, terwijl de voorspoed en welvaart van hare ingezetenen mij boven alles dierbaar is! Deze zijn de redenen, Edel Mog. Heeren! waarom ik Z. M. den Koning eerbiedig zal verzoeken het wets-ontwerp in nadere overweging te nemen.

REDEVOERING *van den Heer Mr. T. S. TROMP, uitgesproken in de Zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, van den 28 Februarij 1844, over het Ontwerp van Wet, betrekkelijk eene Buitengewone Belasting op de Bezittingen en daarmede gepaard gaande Vrijwillige Geldleening.*

Edel Mogende Heeren!

Onze rentgevende schuldenlast is reeds sedert lang tot die enorme hoogte geklommen, de tekorten in de schatkist hebben zich bovendien van jaar tot jaar ongemerkt zoodanig opgehoopt, dat een ieder de volle overtuiging moet dragen, dat om eerlijk staande te kunnen blijven, er krachtdadige handen moedig aan het werk moeten worden geslagen om den bestaanden achterstand op te heffen en aan te vullen en doeltreffende maatregelen te beramen en vast te stellen, waardoor het uitzigt wordt geopend om niet alleen verderen teruggang, zonder buitengewone, geheel onvoorziene toevallen af te wenden, maar eene gestadige verbetering in de verhouding onzer staats-uitgaven en billijke inkomsten voor te bereiden, bij voorzigtige inkorting der belastingen, welke geacht mogen worden landbouw, handel en nijverheid te onderdrukken; de waarlijk nog ruim aanwezige kapitalen en vermogens meer werkende en productief voor arbeid en winst aan te wenden, dan in de laatste tijden heeft plaats gehad, welligt door een meer en meer toenemend wantrouwen op eigen krachten en die van den in omtrek des gronds kleinen Staat, waaruit ons Vaderland thans bestaat.

Maar deze herstelling, in onzen ondergedrukten staat, door schuld belast, kan, naar mijne innige overtuiging, op geen vasten voet geschieden, dan na voorafgegane opsporing der oorzaken, welke ons tot dezen benarden toestand hebben gebragt, en welke bij eene nieuwe regeling en herstel onzer finantien moeten worden opgeheven en vermeden, om niet in lateren tijd tot een gelijken of nog meer verergerden toestand te geraken. En welke zijn die oorzaken? Is de schrikbarende ophooping onzer schulden waarlijk toe te schrijven aan het gebrekkige onzer grondwettelijke instellingen? Ik ben het met vele voorzeker de meeste mijner geachte medeleden in deze Kamer eens, dat, ofschoon die grondwettige instellingen voor slechts ruim drie jaren geleden zijn herzien en door de volksvertegenwoordiging in dubbelen getale vergaderd, zijn veranderd en gewijzigd, vastgesteld en bekrachtigd, hierin echter veel gebrekkigs is blijven bestaan, hetwelk den gewonen wetgever en der Regering belet het huishouden van den Staat op een meer eenvoudigen en minkostbaren voet in te rigten, en dat er in verschilllende opzigten verbeteringen kunnen worden daargesteld, welke op de energie en veerkracht der Natie gunstig kunnen werken en het volk naauwer aan den Vorst die regeert, en allen die onder hem 's lands zaken tot in de eigen gemeenten besturen, kan verbinden. Maar aan het gebrekkige onzer staatkundige instellingen kan men waarlijk de oorzaak van den bekommerden achteruitgang van onzen geldelijken toestand niet wijten; ik acht het daarom ook min gepast eene dadelijke herziening der grondwet of eene cathegorische toezegging daartoe door de Regering, aan de beoordeeling en beslissing der verschillende wets-ontwerpen, tot de regeling der finantien van den Staat in betrekking staande, te verbinden. Ik zal het gaarne zien, dat de Regering, nadat de finantien op eenen verbeterden voet geregeld zullen zijn, in overneming neme, in welke opzigten de bestaande grondwet wijzigingen en veranderingen zal behoeven; dat zij daarbij lette wel op de zoogenaamde teekenen des tijds, zich echter met de meest mogelijke voorzigtigheid wachte tegen de reeds zoo openlijk en stout geuite begrippen van hen, die zich bij voorraad reeds noemen de redders des Vaderlands en in éénen adem ongehoorzaamheid aan de wet, meineed en verzet prediken, voorspellen en uitlokken, maar vooral het oog gevestigd houde op den innerlijken

toestand en het eigenaardig karakter der goede ingezetenen van dit kleine Rijk. Ik zoude zelfs gaarne zien, ter geruststelling van die waardige leden in ons midden welke aan deze zaak, in goeden zin, een zoo uitsluitend en groot gewigt hechten, dat hieromtrent ter dezer gelegenheid eene meer opene en rondborstige verklaring van den zin en het voornemen der Regering konde worden gegeven.

Maar ik herhaal het, Edel Mogende Heeren! aan de bepalingen der grondwet zelve, waaronder 's lands finantien tot heden zijn bestuurd, hebben wij de ophooping onzer schulden, onze achterstanden van vroegere jaren, het verbroken evenwigt voor de volgende jaren niet te wijten.

Het in beraadslaging zijnde wets-ontwerp heeft echter uitsluitend ten doel om herstel aan te brengen in dien verkeerden en bekommerenden toestand onzer finantien, en men handelt dus in mijne oogen niet redelijk, de beoordeeling en welligt het lot van dit zoo allergewigtigste wets-ontwerp te verbinden en mede afhankelijk te maken van het al of niet herzien der grondwet; al meende de Regering hiertoe in den eersten tijd nog niet te moeten besluiten, maar vooraf althans de wetten op het stem- en kiesregt, welke ik meen reeds sinds een geruimen tijd aan den Raad van State te zijn ingezonden, aan het onderzoek en de beraadslaging der Staten-Generaal te moeten onderwerpen, zullen wij dan intusschen de finantien van den Staat ongeregeld, de schatkist ledig en de schulden voor een goed deel onbetaald laten? Dit kan toch de wil niet zijn van mijne geachte medeleden, en daarom wensch ik dat zij nog terug mogen komen van het denkbeeld om hunne stem afhankelijk te maken van eene verlangde toezegging der Regering, welke niet in een onafscheidbaar verband staat met het gewigtige voorstel waarop wij hebben te beslissen.

De ware oorzaken van den schromelijken achteruitgang van ons finantiewezen, ik heb het meermalen van deze plaats gezegd, zijn daarin gelegen, dat men altijd in de aanvulling der te hoog opgevoerde gewone en buitengewone uitgaven, door middel van schadelijke geldleeningen onder allerhande vormen heeft voorzien, waardoor de rentelast tot een ontzettend hoog bedrag is gekomen en de inkomsten uit onze koloniale bezittingen zoo hoogst aanmerkelijk zijn bezwaard, — dat de Regering gedurende jaren achtereen den waren toestand der finantien door een beheer buiten de begrootings-wetten, door het aanwezen van een aantal afzonderlijke kassen en rijks-fondsen, aan eene geregelde contrôle onttrokken, voor het oog der natie en hare vertegenwoordigers heeft kunnen verbergen en door in den laatsten tijd de raming der inkomsten onvoorzigtiglijk te hoog op te voeren, waarbij komt, dit mag ik niet ontveinzen, eene niet voorziene daling in de marktprijzen onzer Indische producten. Ter goede regeling onzer finantien voor de toekomst was dus in de eerste plaats onvermijdelijk noodzakelijk de omstandigheden te vermijden en uit den weg te ruimen, welke als oorzaken der ophooping van schulden en renten moesten worden aangemerkt, en die de mogelijkheid van eene schrikbarende intering en achterstand hebben daargesteld, om de natie voor de toekomst tegen dergelijke kwade uitkomsten te waarborgen. Dat alles stond in een onmiddelijk en noodzakelijk verband met het nemen van afdoende maatregelen voor de toekomst, waarop ik met andere leden der Kamer bij vroegere gelegenheden zoo ernstig heb aangedrongen, en steeds zal blijven aandringen waar dit noodig is.

Het heeft mij genoegen gedaan, dat de Regering zich heeft kunnen vereenigen met die uitgedrukte gevoelens, ten gevolge waarvan dan toch de achterstand tot op het einde van het verloopen jaar bij de wet is vastgesteld en de verevening van dien bestaanden achterstand wettelijk is geregeld, — dat het tusschen-beheer over vele afzonderlijke fondsen is opgeheven en er eene merkbare schrede vooruit is gezet ter vereenvoudiging en verbetering van het beheer onzer geldmiddelen.

Met het opheffen van het tusschen-beheer van vele afzonderlijke fondsen stond de regeling van den achterstand toch in het naauwste verband. Hadden die afzonderlijke kassen en dat tusschen-beheer toch niet bestaan, het zoude der Regering vroeger onmogelijk zijn geweest tot aan het jaar 1840 en ook later de openbare zaken een geregelden gang te doen gaan en nogtans een achterstand te maken en te bedekken van meer dan 70 millioen bij de

Handel-maatschappij en de Generale Thesaurie der schatkist. Door het doen blijven bestaan van een afzonderlijk beheer van zoodanige kassen buiten de begrootingswetten, zoude de mogelijkheid en de vrees voor het ontstaan van dergelijke aanzienelijke deficitten in de schatkist zijn blijven bestaan; de toekomst ware daartegen niet genoegzaam gewaarborgd geweest.

Ik ontveins niet, dat het mij leed heeft gedaan, dat de Regering niet heeft kunnen besluiten op eene meer eenvoudige wijze, en in eens het herstel in de administratie der finantien daar te stellen, — dat hare voorstellen steeds met den ouden zuurdeessem van gehechtheid aan vroeger opgevatte en gevolgde duistere ideën van comptabiliteit zijn doortrokken, en die openheid, helderheid, en volledigheid al doorgaans missen, welke vooral thans gevorderd worden om door eene geheele en volkomene regeling van het finantieel beheer een verhoogd vertrouwen in te boezemen, hetwelk de Regering, na al hetgeen vroeger heeft plaats gehad, zoo zeer behoeft, en waarop ik de vrijheid neem ter dezer gelegenheid vooral de aandacht der Regering nog ernstig te vestigen.

Ik heb hiermede, Edel Mogende Heeren! mijn gevoelen geuit en zoo ik hoop gestaafd, dat het in behandeling zijnde wets-ontwerp niet in een zoodanig direct verband staat met de verbetering onzer grondwettige instellingen, dat van de toezegging daartde de stem op het onderhavige ontwerp mag afhangen; maar dat daarentegen alle de voorgedragen finantiele ontwerpen der Regering, welke reeds voor het grootste gedeelte behandeld zijn, tot op de afkondiging toe kracht van wet hebben erlangd, hieraan allernaauwst waren verbonden. Deze onderhavige wet, waartoe moet zij toch strekken? hoofdzakelijk om het middel te vinden tot betaling der schuld van vroegeren tijd, gedeeltelijk ook om uitgaven, door de wetgevende magt tot een bepaald maximum goedgekeurd en toegestemd, verder te kunnen dekken.

Ik begrijp het mij volstrekt niet dat er nog leden in ons midden kunnen zijn, die, na de behandeling der zoo even door mij bedoelde wetten en nu geconstateerde tekorten, ter goeder trouwe zich kunnen voorstellen, dat, zonder zich over deze zaken ernstig te bekommeren, er eene goede regeling der finantien mogelijk ware, hoe men, met lei en krijt in de hand en den tegenwoordigen staat van raming der Regering voor zich, van ontvang en uitgaaf, tot op het jaar 1850 een resultaat kan bekomen, dat door de aanneming der vroegere wet het noodzakelijke evenwigt hersteld zoude zijn geworden, doch ik laat die afgeloopene zaak rusten: ik had gewenscht dat ze ook bij anderen onaangeroerd ware gebleven, althans buiten invloed op het oordeel en de beslissing over deze wet.

Wilde men nu het voetspoor volgen, sinds meer dan 25 jaren door 's lands Regering ingeslagen, er ware niets gemakkelijker dan om zich door middel van leening het benoodigde geld te doen voorschieten tegen betaling van billijke rente. Holland, Nederland zoude nog niet zijne toevlugt tot binnen- en buitenlandsche bankiers behoeven te nemen, om zich het verlangde en benoodigde geld te doen verschaffen. O neen! men zal met vrijen wil, opene armen en handen gereed staan uit wel gevulde zakken hierin te voorzien, tegen uitgifte en wisseling van schuldbekentenissen, voor kapitaal en rente waarvoor de natie zich verantwoordelijk stelt bij de wet.

Dit gemakkelijk spoor kan nog mag evenwel verder gevolgd worden, omdat wij langs hetzelve in dien benarden toestand zijn geleid, waarin wij verkeeren en waaruit wij ons moeten redden zonder ophooping van schuld en rentelast voor het vervolg. De epicuritische leer tot heden betracht moet worden vaarwel gezegd, waarbij voor ongestoord eigengenot van het oogenblik wordt gezorgd, zonder zich over de toekomst te bekommeren, waarbij de lasten van vroegeren tijd en die van het oogenblik op de toekomst worden overgebragt, om kinderen en nakomelingen voor de zorgeloosheid en het genot hunner vaders en voorgangers te doen boeten.

Hetgeen nu geschiedt, had vroeger plaats moeten hebben, en ik durf mij verzekerd houden, dat wanneer na het sluiten van het tractaat met Belgie in 1839 of bij den aanvang der nieuwe Regering wetten waren voorgedragen van aard als die welke wij eindelijk in deze zitting behandelen, deze, wat aangaat het hoofdbeginsel, noch in noch buiten de Kamer eenig merkbaar bezwaar zoude hebben ontmoet. Men zoude dankbaar de stem gehoord hebben:

tot heden en niet verder op de toekomst geteerd, en een ieder zoude gewillig het matige offer hebben gebragt om eigene schuld te betalen en verderen teruggang af te wenden. Sedert dat tijdstip is de natie meer en meer ingesluimerd; men is wel vooruitgegaan in belangstelling en beoordeeling van het staatsbestuur, niet in zucht tot opwekking en aanvoeding van een werkdadigen vaderlandslievenden geest. Verdere verdaging en vertraging ter aanwending van eigene krachten tot herstel zal een jammerlijken geest van eigene *magteloosheid* doen aanwinnen bij ons en het opkomend geslacht, hetgeen toch eindelijk op eene treurige vernedering bij gevoel van oneer en wantrouw zoude moeten uitloopen, gansch vreemd aan het eigenaardig Nederlandsch karakter.

Gij merkt, Ed. Mog. Heeren! dat ik mij met het hoofdbeginsel, waarop de voorgedragene wet rust, om zonder bezwaar voor de toekomst, door opoffering en bijdrage van de ingezetenen des lands van den huidigen dag in de behoefte van 's lands schatkist te voorzien, volkomen vereenig. Vele plannen en voorstellen zoo van eigen leden dezer Kamer als buiten dezelve kwamen onder onze oogen, ten doel hebbende om zonder directe opoffering der ingezetenen in de behoefte der schatkist te voorzien, maar ik heb aan geen derzelven de voorkeur boven het door de Regering bij deze wet aangenomen systema kunnen geven, of omdat de daarbij aangenomen stellingen rusten op valsche redeneringen en in strijd waren met de heiligste principes van het volken-, staats- en burgerregt, — of omdat de aangeprezene middelen niet meer dan een palliatief in den ziekelijken toestand van den Staat zouden aanbrengen, en gansch hinderlijk zijn in de uitvoering van een nader door de Regering, ter verdere genezing aan te wenden middel door vrijwillige conversie van onze tegen te hooge rente bestaande staatsschuld, niet gevorderd van of opgedrongen door een gedeelte der natie, maar bij wettelijke verbindtenis in tijd van dringende behoeften aan onbekende geldschieters, zonder tusschenkomst van eenig bankiershuis geleend, zonder speciaal onderpand van land of opkomsten uit deze of gene bezittingen, alleen op het gegeven woord van goede trouw, — òf omdat het middel ter beschikbaarstelling van gelden gepaard ging met toekomstige groote vermeerdering van schuld, waarvan alweder op nieuw rente betaald of van de inkomsten afgetrokken zouden moeten worden, hetgeen wel bepaaldelijk het geval moest zijn van een beraamd plan, hetwelk bij eene uitvoerige nota, waartoe bij het voorloopig verslag wordt verwezen, en meer opzettelijk bij de beantwoording der Regering met alle kieschheid en juistheid behandeld is geworden, waarbij de onwederlegbaar nadeelige uitkomsten zijn aangewezen.

Het geachte lid uit Overijssel, hetwelk heden morgen het laatste zijne denkbeelden heeft opengelegd, gewaagde van de door hem medegedeelde en door de drukpers bekend gemaakte middelen tot regeling en redding van 's lands finantien, en betuigde niet te weten dat daarbij eenige misstelling ware begaan en dat men, zijn plan volgende, deze zoo hatelijke en drukkende belasting niet zoude behoeven. Ik herinner mij nogtans bij de lezing van die brochure in der tijd een groot aantal misrekeningen en de schroomelijkste hardheden daarin te hebben aangetroffen, welke ik steeds heb gemeend aan onbedachtzaamheid uit te ver gedreven ijver begaan, te moeten toeschrijven, welke de schrijver bij bedaard nadenken wel zoude hebben ontdekt of hem onder de oogen zijn gebragt; daar dit echter het geval niet schijnt te zijn, neem ik de vrijheid Zijn Edel Mogende hier te herinneren, dat hij zich bij dat geschrift omtrent den bestaanden achterstand in het geheel niet bekommert, dat hij van de staats-uitgaven aftrekt alle de kosten en bezoldigingen van de Eerste Kamer der Staten-Generaal en van den Raad van State, welke beide collegien hij wenscht opgeheven te zien, en nadat er geen cent voor tractement of pensioenen is overgebleven, nog eens $\frac{1}{10}$ gedeelte van de thans genoten wordende tractementen van de algemeene uitgaven aftrekt!

Het geëerd lid is beducht, dat bij toepassing dezer wet velen als tot den bedelstaf zullen worden gebragt en voorspelt om die reden uit de toepassing van den voorgestelden maatregel de allerschroomelijkste onheilen, doch schijnt bedacht te hebben, hoe oneindig veel zwaarder hij bij zijn voorstel de beurs dier ingezetenen treft.

Bij deze wet toch wordt de man, die een jaarlijksch inkomen heeft van

f 600 voor eens belast met eene bijdrage van f 45, te betalen in twee jaren, volgens het voorstel van Zijn Edel Mogende zal de ambtenaar, die van dezelfde inkomst moet leven, ieder jaar van zijn leven f 60 moeten missen.

Vraagt men mij nu, of ik dan het voorstel der Regering zoo in al deszelfs deelen goedkeur, en of ik meen dat met hetzelve het beoogde doel zal worden bereikt? dan moet ik hierop een antwoord geven, hetwelk zoo lijnregt in strijd is met hetgeen dezer dagen, door eene zamenwerking van de periodieke drukpers, als de bepaalde wel overdachte en categorische wille des volks wordt aangekondigd, en geheel kosteloos wordt medegedeeld, en ook door sommige leden dezer Kamer wordt gedeeld en ondersteund, dat ik, als vertegenwoordiger des volks, bijna zoude moeten schroomen hetzelve te uiten. Ik doe het echter onbeschroomd en vind er mij te eerder toe geroepen, wanneer ik bij mij zelven naga uit welke bestanddeelen dat zoo ruimschoots aangeboden fabrikaat van openbare opinie wel moet zijn zamengesteld, en hoe weinig ik, met inwendige overtuiging, aan eed en pligt zoude beantwoorden, wanneer ik zonder eigen nadenken, uit gemak of zelfzucht de zoogenaamde algemeene stemme des volks voor de mijne aannam, om het lot van eenen voorgedragen maatregel van de Regering te helpen beslissen, die met het welzijn van het dierbaar vaderland voor de toekomst in een zoo naauw verband staat. Mijn gevoelen toch was, van den beginne af aan, dat de geldelijke bijdrage, welke de Regering nu in eens van de natie vroeg, om den bedorven finantielen toestand des lands te herstellen, zeer beperkt zoude zijn. Mijne vrees bestond en is niet geheel en al opgeheven, dat men welligt hoogst noodzakelijke uitgaven ter bevordering van de zedelijke en indrustriele kracht der natie, met de voorhanden middelen, niet zonder teruggang in het evenwigt tusschen gewone middelen en uitgaven zoude kunnen bestrijden; maar bovendien was en is het mijn ernstige wensch dat onze staatshuishouding zoodanig worde ingerigt, dat men langs een vasten weg schulden konde aflossen met gelijkmatige vermindering van werkelijk drukkende lasten. Dit te willen en te wenschen zonder er de middelen toe te helpen verschaffen, is gansch ijdel; ik had dus, ter bereiking van dat oogmerk eene hoogere geldelijke bijdrage van de natie verlangd, en wel bepaaldelijk van de meer vermogenden en rijken. Wat zal het hen toch kunnen deren, die met eene bezitting van meer dan 3 of 4 tonnen gouds, hetzij dan ook in landgoederen of solide binnen- en buitenlandsche effecten of andere rentegevende waarden, gezegend zijn om er twee, drie of vier enkele duizend gulden meer van aan den lande af te staan of eenige duizenden meer tegen eene rente van toch 4 ten honderd aan de eigen staatskas te leenen en aan zijne erfgenamen over te laten, wanneer nog boven deze rente in geld niet alleen het crediet van den Staat, naar menschen oog, krachtdadig wierd gevestigd, een gestadige vooruitgang in de verhouding tusschen middelen en lasten wierd voorbereid, de welvaart en de tevredenheid van het bedrijvig en meest welgezind gedeelte der natie in de hand wierd gewerkt, waarbij toch de meer vermogenden in evenredigheid het grootste belang hebben? Mijn gevoelen en zienswijze is echter door de meerderheid en door de Regering niet in die mate gedeeld, als ik gaarne had gewenscht.

Er zijn nogtans in art. 38 en 39, in verband met art. 14 der voorgedragene wet, in dien geest zoodanige wijzigingen en veranderingen aangebragt, dat ik mij, in de hoop en de verwachting van eigene vrijwillige uitbreiding en toepassing van dien geest, met dat voorzeker gewigtig deel der wet kan vereenigen.

Er zijn verschillende bepalingen bovendien in de wet overgebleven, welke ik wel had gewenscht meer verduidelijkt, gewijzigd of geheel weggelaten te zien maar zij zijn van te zeer ondergeschikten aard, dan dat ik bij deze reeds lang geduurd hebbende discussie er gewag van wil maken. Liever bepaal ik mij nog eenige oogenblikken bij sommige hoofdbedenkingen tegen den voorgestelden maatregel aangevoerd. Deze hebben hoofdzakelijk betrekking tot den voorgestelden maatregel in het algemeen, of de uitvoering van het tweede gedeelte, de belasting of de heffing op de bezittingen.

1. Tot de eerste brengt men wel vooral, dat de maatregel zoude zijn *impopulair*. Maar wat verstaat men onder dat woord? niets anders dan dat dezelve door meestal de politieke dagbladen, vooral die in deze dagen, en ter gelegenheid van de behandeling dezer gewigtige zaak, het eerst het licht hebben gezien zeer scherp wordt gegispt, en welke als *ex tripode* in naam van het Nederland-

sche volk het woord voeren, als het onberadenste, gevaarlijkste en verderfelijkste middel tot herstel van den verkeerden toestand van 's lands finantien hetzelve afkeuren en de verwerping van hetzelve als in naam der gansche natie met de meest mogelijke aandrang en bedreiging bijna bevelen.

Ik betwijfel het echter zeer, of hierbij het oordeel van het onpartijdige, welmeenende en meest verstandige deel der natie is geraadpleegd en wordt gevolgd; is dit het geval niet, dan geloof ik niet dat men vrijheid heeft op gezag dezer drukpers, den maatregel te verklaren als impopulair. Ik stel zeer veel belang in het behandelen en het mededeelen van het oordeel van anderen, ook bij openbare dagbladen, onzer algemeene belangen; aan oppermagtige uitspraken zonder betoog of in sophistische redenering ingekleed, hecht ik geen gezag.

Ik vereenig mij in dit opzigt geheel en al met het zoo rond en juist geuite gevoelen van ons geacht medelid, met mij uit dezelfde provincie afgevaardigd, die heden morgen de waardij van een algemeen geuit gevoelen der natie, hetwelk men omtrent deze wets-voordragt aanwezig acht, op de schaal van het *gezond verstand* zoo onpartijdig heeft gewogen.

Uit een ander gezigtspunt beschouw ik ook alleen voor impopulair zoodanige voorstellen, welke met den aard en geest der natie, uit hare eigene geschiedenis van verschillende tijdperken en staatsbesturen geput, niet zijn overeen te brengen, doorgaans misnoegen en tegenstand hebben verwekt, en dan kan ik de voorgestelde leenings- en belasting-wet evenmin voor *impopulair* als voor te zeer bezwarend voor de natie houden.

In vroegere tijden, gelijk ook nog in het begin dezer eeuw, was toch de belasting op de bezittingen en inkomsten, dan eens in verband met, dan zonder geldleening, steeds de gereede toevlugt om te voorzien in buitengewone staatsbehoeften; onder ieder staatsbestuur werd het bij herhaling gevolgd, hetgeen wel geen plaats zoude hebben gehad, wanneer de ondervinding had geleerd dat ze in strijd was met den aard en geest der natie en in de uitvoering de grootste moeijelijkheid en tegenzin had ondervonden.

Ter wederlegging van hetgeen ons medelid uit Overijssel heden morgen aanvoerde, even als of er in vroegeren tijd alleen onder den hertog van Alva en Philips den tweeden, sprake geweest ware van belastingen op de bezittingen, merk ik op, dat in de jaren 1654, 1655, 1656, 1657 en 1658 telken jare de 100ste penning werd geheven van de waarde van alle bezittingen en van alle revenuen tot kapitaal berekend; in 1673 en 1674 bij herhaling de 200ste penning, terwijl in datzelfde tijdperk zeven gedwongene leeningen tegen 4 per cent, te zamen 7 per cent van de bezittingen en van het fictieve kapitaal van personele inkomsten werden uitgeschreven, en nog daar te boven 3 per cent als belasting of zoogenaamde milde gift opgebragt.

In 1692 en 1693 werd de 100ste penning jaarlijks twee maal, in 1694 en 1695 driemaal geheven.

In 1715 werd weder gevorderd een 100ste penning en nog een 200ste op obligatien, effecten en ambten, benevens een familie-geld in negen klassen van f 5 tot f 200, al hetwelk herhaald werd in 1718, 1720, 1721, 1722, 1723, 1727, 1731, 1733 en 1734, alles in rustigen vredestijd. In 1747 werd eene belasting van 2 percent op alle bezittingen en in 1793 nog twee maal de 100ste penning geheven.

De meesten onzer zullen zich nog wel herrinneren de veelvuldige belastingen op bezittingen en inkomsten, bij wijze van kapitalisatie, of op zich zelve staande, met toekenning van lagen of zeer gemodereerden intrest of als don gratuit geheven, na het verlies onzer onafhankelijkheid in 1795 en de eerst daarop volgende jaren; ik zal ze daarom niet optellen, maar toch ter tegemoetkoming aan het slijtende geheugen en aanbeveling tot opzettelijk onderzoek of de voorgedragene wet in den gegeven tijd al dan niet is in overeenstemming met onze zeden en gewoonten, bij zamentrekking der in dat tijdperk gehevene belastingen, deze juiste opgave overnemen, dat in den jare 1795 en 1796 telken male 6 pct. van de waarde der bezittingen werd geheven, en van het jaar 1797 tot 1800 niet minder dan 8 pct., en in datzelfde tijdperk 17 pct. op de inkomsten, een tijdperk van slechts 6 of 7 jaren.

Ik geloof, Edel Mogende Heeren! met eenige bondigheid van gezonde reden te hebben aangetoond, dat het voorgestelde middel tot herstel van den finan-

cielen staat des Rijks in den waren Nederlandschen zin is *populair*. Men heeft in omstandigheden, waarin wij ons bevinden, om in buitengewone behoefte der schatkist te voorzien, er zich steeds met goed gevolg van bediend, altijd indachtig aan de ware les: *Die zich zelve niet tracht te redden*, *helpt God niet*.

II. Een tweede wigtige hoofd-bedenking tegen den voorgestelden maatregel kan ik evenmin aannemen zij is deze: *dat hierdoor het nationaal vermogen zoude worden verminderd*, *verteerd*.

Ik geloof dat dit denkbeeld is ontleend van een verkeerd begrip als of Volk, Staat, Natie, ieder zijne afzonderlijke belangen had: dat de een zoude zijn crediteur of debiteur van den ander: een begrip hetwelk dezer dagen tot velerlei schadelijke gevolgtrekkingen leidt. In mijn oog is de *schuld*, de *staatsschuld* even nationaal, als de gezamenlijke bezittingen haar materieel vermogen uitmaken, en de oude Nederlandsche les geldt hier dus: » die zijne schulden » betaalt verrijkt zich, omdat men zich anders ligtelijk rijker waant dan men » in de daad is."

Wanneer eene wet leidt om door inkorting der bezittingen een duurzaam middel ter bestrijding van gewone behoeften, ter vertering te vinden, hecht ik aan de gemaakte bedenking; maar in het gegeven geval, als moetende dienen tot regeling en herstel van buitengewone staatsbehoeften, tot betaling van schuld, is zij geloof ik minder van toepassing.

III. Er is een derde algemeen bezwaar tegen den voorgestelden maatregel in het midden gebragt, welker ontwikkeling het mij leed doet niet te hebben kunnen aanhooren, te meer omdat zij is bijgebragt door een onzer medeleden zeer in mijne nabijheid gezeten, die welligt het best van ons allen met kennis van zaken is toegerust om in dezen de gevolgen te ramen van den voorgestelden maatregel op de Europesche geldmarkt, waarop die naar zijne vrees een schadelijken invloed zoude uitoefenen. Ik zal mij, als met deze zaak te weinig bekend niet inlaten; maar ik moet toch aan ons geëerd medelid in bedenking geven of de wederkeerige invloed van 35 millioenen in circulatie te kunnen brengen niet een allergunstigen invloed zal kunnen en moeten hebben op het welslagen eener voorgenomene conversie van schuld?

Eene groote grief tegen de uitvoering van het wetsontwerp zelf, heeft men gevonden in buitengemeen strenge bepalingen van te kunnen vorderen de aflegging van eenen dicisoiren eed, bedreiging van parate executie en lijfsdwang; maar ik vraag het, zijn deze bepalingen niet onvermijdelijk noodzakelijk, zijn zij niet geheel in harmonie met onze bestaande en vroegere wetgeving? is er immer eene wet als deze onder minder gestrenge bepalingen in een meer vrijgevigen zin uitgevaardigd als bij dit ontwerp wordt voorgesteld.

De grondbezitter en hypotheekhouder zijn aan de contrôle van de bestaande registers van kadaster en hypotheken onderworpen; het inkomen van ambtenaren, pensioen of lijfrente trekkenden en meer andere bezittingen en inkomsten kan in geval van twijfel omtrent de opregtheid der aangifte worden opgespoord. — dit is niet mogelijk ten aanzien van de bezitting van binnen- en buitenlandsche effecten, voor zoo verre de eersten niet op naam zijn ingeschreven; zonder den eed zoude er voor de houders van die bezittingen geen band hoegenaamd bestaan; is dit redelijk, kan dit de algemeene wel overdachte wil des volks zijn? Voorzeker niet, den eerlijken burger kan die eed, zoo hij gevorderd moet worden, niet bezwaren, de meer zwakke van beginsel, die in verzoeking zouden kunnen komen, zijn verschuldigde aan den lande niet te betalen, zal hierdoor van eene te begane kwade daad terug kunnen worden gehouden; het is een der meest vrijgevige bewijsmiddelen, hetwelk volgens de wetten van ieder land de eene burger van den ander kan vragen en vorderen.

Maar die *parate executie*, hoe hard klinkt ze in de ooren en geschikt om den minkundigen burger des lands een afkeer van deze wet in te boezemen; waaraan het dan ook in en buiten deze Kamer niet heeft ontbroken.

Bijaldien men echter deze bepaling der wet met onbevangen geest nagaat, kan hierin, geloof ik, geen het minste bezwaar voor de goede en eerlijke ingezetenen des lands gevonden worden.

Het is toch wel onmogelijk, dat het aan een ieder, die als belastingschuldige, hetzij op eigen aangifte, hetzij ambtshalve is aangeslagen, kan worden overgelaten,

van zijn verschuldigde geld al dan niet te betalen. Het gewone dwangmiddel van verhaal op des debiteurs goederen kan dus hier evenmin gemist worden als het bij alle andere belastingwetten bestaat en door den eenen burger jegens den anderen dagelijks wordt uitgeoefend. Aan het *parate* hecht het algemeen doorgaans eene te harde beteekenis; het zoude toch den nalatigen en kwaadwilligen ingezeten duur te staan komen, wanneer hij niet door het middel van parate executie, maar langs den gewonen weg van regten konde en moest worden bedwongen. Zoo is het ook met den lijfsdwang gelegen; ik erken het woord klinkt ook wat hard in de ooren van een gewoon burger, dagelijks evenwel worden regterlijke vonnissen ter betaling van geld, vooral in zaken van koophandel, uitvoerbaar verklaard bij lijfsdwang, menigwerf tegen onvermogende debiteuren, welk geval hier ondenkbaar is, daar de minstvermogende, op wien deze belasting-wet kan worden toegepast toch 3000 gulden bezit, of een jaarlijks inkomen heeft van f 600, van wien in den tijd van twee jaren, bij termijnen, niet meer wordt gevorderd dan f 45, en, maakt hij gebruik van de vrijwillige leening, nog minder.

Neen! de wijze van ten uitvoerlegging dezer wet konde wel niet minder gestreng bepaald worden. Toen uit ieders mond de zachte woorden *vrijheid*, *gelijkheid*, *en broederschap* vloeiden, en met groote letters boven de wetten prijkten, konde volgens de wetten van gelijke strekking als de onderhavige, niet alleen arrest of lijfsdwang aangewend worden, maar tevens *criminele vervolging*, *eerloos-verklaring voor verzwijging of vergissing door de nieuwspapieren bekend te maken.*

Men klaagt dus, na mijne overtuiging, geheel zonder grond over buitengewone gestrengheid in de bepalingen, betrekkelijk de uitvoering dezer wet; die toonen kunnen tot niets anders dienen dan om de gemoederen der ingezetenen te verhitten, te misleiden en zich bovenmate te bekommeren, de zaden van misnoegen en tweedragt te strooijen tusschen volk, Vorst en wetgeving. Ik zal mij onder den vaan van die redders des Vaderlands niet scharen, maar volgens die welker spreuk het is: *Je maintiendrai!*

